

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2016

Bc. Lucie Francová

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Centrum školského managementu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vývoj vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky po rozdělení
Československa v roce 1993

The development of educational systems Czech and Slovak Republic after the
division of Czechoslovakia in 1993

Bc. Lucie Francová

Vedoucí práce: PhDr. Václav Trojan, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Management vzdělávání

2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vývoj vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky po rozdělení Československa v roce 1993 vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně, za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. července 2016

.....

podpis

Tímto bych chtěla poděkovat mému vedoucímu práce, panu PhDr. Václavu Trojanovi, Ph.D., za cenné rady, odborný dohled a trpělivost, která mi byla z jeho strany poskytnuta v průběhu psaní mé diplomové práce.

.....

podpis

ABSTRAKT

Diplomová práce mapuje vývoj vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky po rozdělení Československa v roce 1993. Společný historický základ ve vzdělávací politice, je výchozím bodem sledování vývoje těchto vzdělávacích soustav. Práce si klade za cíl zmapovat a komparovat vývoj vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky. Popisuje historické události, které ovlivnily jejich současnou podobu, a uvedenou problematiku mapuje z několika možných hledisek. Z hlediska utváření struktury vzdělávacích soustav, způsobu řízení a financování školství a vzdělávací politiky. Mapuje důležité legislativní kroky a vydané vzdělávací dokumenty. V komparační části diplomová práce srovnává vzdělávací systémy obou zemí. Klade si za cíl najít odpověď, nakolik se od sebe tyto dva vzdělávací systémy za poslední čtvrtstoletí vzdálili a popsat určující charakteristiky současných rozdílů. Zároveň práce komparuje stav a vývoj vzdělávacích systémů České a Slovenské republiky ve vybraných indikátorech z pohledu přehledové studie mezinárodní organizace OECD Education at a Glance. Toto srovnání je provedeno v rámci desetiletého období a jako podklad slouží přehledové studie z let 2004, 2009 a 2014.

KLÍČOVÁ SLOVA

vzdělávací soustava, vzdělávání, Česká republika, Slovenská republika, vzdělávací politika, vývoj, komparace

ABSTRACT

This thesis reviews the development of educational systems in the Czech and Slovak Republic after the division of Czechoslovakia in 1993. The common historical background in educational policy is the starting point for monitoring the development of these educational systems. The work aims to map and compare the development of educational systems of the Czech and Slovak Republic. It describes historical events that have influenced their present form, and the issue is mapping of several aspects. The thesis maps these aspects in terms of shaping the structure of educational systems, management and financing of education and educational policy. It also maps the important legislative steps and published educational documents. The comparative part of the thesis equates the education systems of both countries. It aims to find the answer how far apart to move away these two educational systems over the last quarter century and is describing the defining characteristics of the current differences. This comparison is carried for a period of ten years, and as a basis of this serves studies from 2004, 2009, 2014.

KEYWORDS

education system, education, Czech Republic, Slovak Republic, educational policy, development, comparison

Obsah

1	Úvod	9
2	Společný historický základ	10
2.1	Československo vs. Česká republika a Slovenská republika	10
2.2	Historický pohled na vzdělávání na českém a slovenském území	12
2.2.1	Vzdělávání do roku 1918	12
2.2.2	Vzdělávání v Československu 1918 – 1945	14
2.2.3	Vzdělávání v Československu 1945 – 1989	16
2.2.4	Porevoluční změny v období 1989 – 1992	20
3	Vzdělávací soustavy České republiky a Slovenské republiky	22
3.1	Vývoj vzdělávací soustavy v České republice	23
3.1.1	Struktura a rozvoj vzdělávací soustavy	24
3.1.2	Státní správa a samospráva, financování školství	30
3.1.3	Koncepce ve vzdělávání, vzdělávací politika	37
3.2	Vývoj vzdělávací soustavy na Slovensku	40
3.2.1	Struktura a rozvoj vzdělávací soustavy	40
3.2.2	Státní správa a samospráva, financování školství	46
3.2.3	Koncepce ve vzdělávání, vzdělávací politika	53
4	Komparativní část	57
4.1	Regionální školství	58
4.1.1	Mateřské školy	59
4.1.2	Základní školy	67
4.1.3	Střední školy	75
4.2	Přehledová studie OECD - Education at a Glance	84
4.2.1	Indikátory A – Výstup vzdělávacích institucí a vliv učení	84
4.2.2	Indikátory B – Finanční a lidské zdroje, investice do vzdělávání	89

4.2.3	Indikátory C – Přístup ke vzdělání, participace, progrese	94
4.2.4	Indikátory D – Výukové prostředí a organizace škol	100
5	Závěr	106
6	Seznam použitých informačních zdrojů	114
7	Přílohy	122

1 Úvod

Cílem této diplomové práce je zmapovat a komparovat vývoj vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky. Přestože Češi a Slováci mají k sobě historicky blízký vztah, v oblasti srovnávací pedagogiky není příliš mnoho zdrojů zabývajících se vzájemnou komparací vzdělávacích systémů těchto zemí. Vzdělávací soustava je velmi komplexní a vzájemně propojený systém, který je ovlivňován mnoha faktory působícími z vnitřního a především z vnějšího prostředí. Shrnuté poznatky o zásadních změnách a rozdílech ve vzdělávacích soustavách České republiky a Slovenska, by měli vést k odpovědím na položené výzkumné otázky.

Východiskem pro samotné poznatky práce je společná historie a vývoj v rámci jednoho státu. Pro lepší pochopení změn, které se udály po roce 1993 v obou státech, je deskriptivní teoretická část rozdělena na dvě kapitoly. V první kapitole je stručně popsán společný historický vývoj vzdělávací soustavy přibližně za dobu posledních sta let. Druhá kapitola teoretické části popisuje vývoj v České a Slovenské republice samostatně. Kapitola popisuje proměnu samotné vzdělávací soustavy, včetně hlavních legislativních změn, které vývoj provázely. Zaměřuje se na popis způsobu fungování výkonu státní správy a samosprávy v oblasti školství a způsobu, jakým tento resort financuje regionální školství. Mapuje zásadní vzdělávací dokumenty, které Česká a Slovenská republika vytvořily a implementovaly do své vzdělávací politiky a shrnuje základní myšlenky koncepcí.

Komparativní část práce mapuje a porovnává údaje z regionálního školství. Mapuje vývoj na úrovni mateřských, základních a středních škol a to včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Vývoj je sledován v rozmezí let 2008 až 2015. Primárním zdrojem jsou národní školské statistiky obou zemí. Na oblast regionálního školství navazuje komparace z pohledu mezivládní organizace OECD a její přehledové studie Education at a Glance. Vzdělávací soustavy České a Slovenské republiky jsou porovnávány ve vybraných indikátorech vzájemně, případně jsou porovnány s průměrem zemí OECD.

V závěru práce shrnuje získané poznatky z deskriptivní a komparativní části. Jsou popsány základní momenty vývoje a proběhlé změny ve vzdělávacích soustavách obou států a to v kontextu položených výzkumných otázek.

2 Společný historický základ

Následující dvě kapitoly mapují historický vývoj vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky.

V první kapitole je v základních bodech popsán vývoj a společná historie na území bývalého Československa přibližně do přelomového období konce 80. a začátku 90. let. Popsána je historická struktura vzdělávací soustavy a její proměny.

Kapitola 3 popisuje vývoj v České republice a na Slovensku od rozdělení Československa v roce 1993. Sledovanými oblastmi je struktura vzdělávacího systému a jeho vývoj v průběhu let. Popsány jsou legislativní změny, které tyto inovace ve vzdělávacích soustavách v ČR a SR provázely. Další sledovanou oblastí je způsob výkonu státní správy a samosprávy ve vzdělávání obou států a způsob financování regionálního školství. V poslední podkapitole jsou popsány tendence vzdělávací politiky porovnávaných států a přijaté vzdělávací dokumenty, které ovlivňovali kurikulum v českých a slovenských školách.

Obsah těchto dvou popisných kapitol si klade za cíl najít odpovědi na položené výzkumné otázky.

2.1 Československo vs. Česká republika a Slovenská republika

Aby byly dobře pochopeny změny, které formovaly vzdělávací soustavy v českých a slovenských zemích v posledním čtvrtstoletí, je potřeba nastínit si, alespoň v obrysech, historický vývoj těchto států.

Dnešní území patřící současným státům Česká republika a Slovenská republika byla v minulosti pod nadvládou mnoha říší a monarchií, které v průběhu staletí ovládaly střední Evropu. Do porážky Rakouska-Uherska v první světové válce, nebyly Češi a Slováci nikdy součástí jednoho, samostatného státu.

Až události první světové války a snahy tehdejších českých a slovenských elit v exilu, jako byl Tomáš Garrigue Masaryk, Edvard Beneš a Milan Rastislav Štefánik, umožnili iniciovat

vznik Československa. Vyhlášení Československa jako samostatného státu proběhlo dne 28. října roku 1918 v Praze na základě Washingtonské deklarace.

V následujících desetiletích bylo české a slovenské území součástí jednoho státu, s výjimkou složitého období druhé světové války, a to až do konce roku 1992, kdy došlo k rozdělení Československa. V průběhu tohoto období se také několikrát změnil oficiální název státu, dle aktuálního politického uspořádání země.

Vyjma meziválečného období tzv. „první republiky“, kdy byly uplatňovány principy demokracie, bylo Československo po druhé světové válce pod nadvládou komunistického režimu, a to především v důsledku osvobození sovětskými vojsky na konci druhé světové války, geopolitickým rozdělením Evropy a vzestupu komunistické strany na území Československa.

Obnovení demokracie v obou zemích přišlo až s pádem železné opony v roce 1989, kdy v návaznosti na tzv. „sametovou revoluci“ došlo k politickým změnám a rozpadu tehdejšího Východního bloku.

Po pádu komunismu se spolu s opětovnou demokratizací země začínají projevat i snahy o rozdělení českého a slovenského národa. Příkladem tehdejších nálad ve společnosti může být tzv. „pomlčková válka“ v roce 1990, kterou vedli tehdejší politické špičky, a především vznik slovenského Ministerstva mezinárodních vztahů. V roce 1990 zároveň vzniká nové uspořádání země, kdy se ze socialistické republiky stává federace České a Slovenské republiky, oficiálně Česká a Slovenská Federativní Republika (ČSFR).

Předchozích 74 let společné historie a snahy nebylo, i přes podobné jazykové a etnické kořeny dostatečně dlouhých, aby byly oba národy schopné překonat kulturní, náboženské a politické odlišnosti. V roce 1992 tedy dochází k zániku federace na základě přijetí ústavního zákona č. 542/1992 Sb., o zániku ČSFR a ke dni 1. ledna 1993 vznikají dva samostatné, suverénní státy Česká republika a Slovenská republika.

2.2 Historický pohled na vzdělávání na českém a slovenském území

2.2.1 Vzdělávání do roku 1918

Tak jako byly v obrysech nastíněné geopolitické události, které provázely historický vývoj vzniku a zániku Československa, je zapotřebí uvést do kontextu také historické okamžiky určující vývoj vzdělávání v českých a slovenských zemích.

Člověk a společnost se učí od nepaměti, ale pro potřeby tématu této diplomové práce můžeme za pomyslný počátek rozvoje vzdělání a vzdělávání na historických českých a slovenských územích, považovat znalost písma tzv. „hlaholice“, kterou přináší v 9. století věrozvěsti Konstantin a Metoděj na území Velké Moravy. Ve středověkém období je dalším významným bodem v rozvoji vzdělanosti zakládání nejstarších evropských univerzit na sever a východ od Alp, jako je Karlova Univerzita v Praze, založená roku 1348 a Academia Istropolitana, nejstarší bratislavská univerzita založená roku 1465, která však fungovala pouze krátce. Základy středověkého vzdělání tvořilo tzv. „sedmero svobodných umění“ – kombinace trivium (gramatika, rétorika, logika) a quadrivium (aritmetika, geometrie, astronomie, hudba). Tehdejšími nositeli vzdělání byly především lidé z řad církve.

Velký vliv na vzdělávání a pohled na něj s výrazným odkazem do současnosti, měl v 17. století učitel národů a praotec oborů jako je pedagogika a didaktika Jan Amos Komenský. Jeho názory a přístupy jsou dnes hojně využívány v moderní pedagogice a potvrzují tím tak svou nadčasovost.

Vydáním *Všeobecného řádu školního* panovnicí Marií Terezií v roce 1774 byl poprvé umožněn přístup ke vzdělání většímu počtu dětí z širší vrstvy společnosti. Vzdělávání především ve smyslu povinné školní docházky a výuky trivium - psaní, čtení, počítání. V počátečním období tereziánských reforem mělo její počínání vliv především na vzdělávání elementární, ale také na celkový rozvoj vzdělávací soustavy. Striktní povinnost posílat děti do škol přichází až se školským zákonem vydaným rakousko-uherskou monarchií v roce 1869, který již v té době stanovuje délku povinné školní docházky na dobu 8 let s výjimkou uherských zemí, kde byla stanovena na dobu 6 let. (Morkes, 2010).

Tab. 1 – Rozdělení elementárních škol v Rakousko - Uhersku po roce 1774

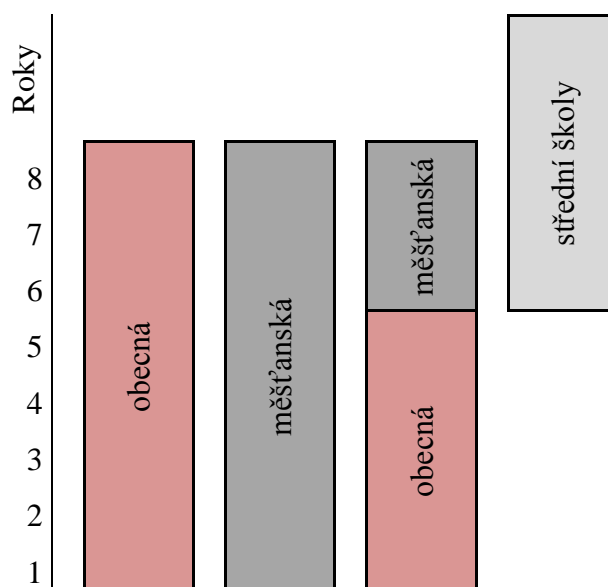
Název	Délka studia	Místo	Obsah vzdělání
triviální	1-2 třídní	fara	trivium, náboženství, základy hospodaření a průmyslu
hlavní	3 třídní	krajské město	stejně jak ona škole triviální, základy reálií a latiny, sloh, kreslení, geometrie
normální	4 třídní + preparanda	zemské město	stejně jako na škole hlavní v širším rozsahu

Zdroj: Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 70

Po pádu absolutismu dochází k proměně vztahu školy a církve, které je ponecháno řízení vyučování náboženství. V roce 1870 byl vydán *Řád školní a vyučovací pro obyčejné školy obecné*, ten upravoval základní pravidla chování žáků, povinnosti dětí a pedagogů a především zakázal tělesné tresty na školách. Důraz je také kladen na rozvoj středního a vysokého školství. Výraznou změnou bylo prodloužení studia na gymnáziích na dobu 8 let. Součástí reformy bylo také zavedení maturitní zkoušky, jejíž splnění bylo vstupenkou na vysokou školu. Gymnázia se dělila na dva čtyřleté cykly a univerzitní studium bylo podmíněno absolvováním obou z nich. Jako protipól klasických gymnázií bylo studium na tzv. reálkách, více zaměřených na přírodovědně-technické obory. V této době vznikají také reálná gymnázia a reformní reálná gymnázia. V polovině 19. století vzniká první česká průmyslová škola a na přelomu 19. a 20. století vzniká Minerva, první dívčí střední škola, jejíž založení znamená začátek vyššího dívčího vzdělávání ve střední Evropě. V souvislosti s tím od roku 1900 začínají na základě výnosu tehdejšího ministerstva vznikat dívčí šestiletá lycea. S postupem průmyslové revoluce a zvyšujících se nároků zaměstnavatelů vzniká na přelomu století také řada odborných škol, které navazovaly na nižší střední a později měšťanské školy, ale nebyly ve své době považovány za školy střední, přestože některé dosahovaly stejné kvality. V oblasti vysokého školství dochází k zásadní změně v roce 1882, kdy dochází k rozdělení tehdejší německé Karlo-Ferdinandovo univerzity na českou a německou. Nejprve zahajují činnost pouze dvě fakulty právnická a filosofická, později se přidává fakulta lékařská a bohoslovecká. Po roce 1869 se dostává do povědomí

i předškolní pedagogika a u sv. Jakuba v Praze vzniká první mateřská škola. (Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 72-79).

Obr. 1 - Školský systém v Rakousko-Uhersku po roce 1869

Zdroj: Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 75

2.2.2 Vzdělávání v Československu 1918 – 1945

Po vzniku Československa ve 20. letech bylo nutné pomoci především slovenskému školství z důvodu velkého množství maďarských škol na slovenském území a celkové nižší úrovni vzdělávací soustavy. V roce 1919 byl zákonem zrušen celibát učitelek a stanoveny podmínky pro vznik menšinových škol. V důsledku zákona dochází k řešení otázky národnostních menšin, kdy kromě velké maďarské menšiny na slovenském území se jedná především o rozsáhlou germanizaci českého pohraničí. Tzv. „malým školským zákonem“ z roku 1922 je sjednocena v českých a především slovenských zemích povinná školní docházka na 8 let.

Ve 30. letech je na území Československa evidováno přes deset tisíc obecních škol, celkově se ale podoba vzdělávacího systému od dob Rakouska-Uherska výrazně neproměnila i přes snahy školský systém reformovat. Zákon z roku 1935 o újezdních

měšťanských školách vedl k rozšíření počtu měšťanských škol. „*Na počátku republiky byla v Čechách z celkového počtu asi desetina měšťanských škol, na Slovensku existovaly měšťanské školy jen výjimečně. Za období tzv. první republiky se v Čechách počet měšťanských škol zdvojnásobil a navštěvovala je asi čtvrtina žáků. Přestože na Slovensku vzrostl za stejné období počet měšťanských škol dvaapůlkrát, navštěvovala tyto školy jen asi desetina žáků.*“ (Vališová, Kasíková, 2007, s. 79).

Střední vzdělávání na tehdejších školách si ponechalo svou strukturu z dob rakousko-uherských, včetně maturitní zkoušky, která opravňovala ke vstupu na univerzitu odpovídajícího zaměření bez přijímací zkoušky. Na některé obory bylo nutné vykonat rozdílovou zkoušku podle druhu studované střední školy (gymnázium, reálné gymnázium, reformní reálné gymnázium, reálka), případně přijímací zkoušku z deskriptivní geometrie, kreslení, příp. latiny.

V oblasti vysokého školství je významnou historickou událostí vztahující se k vývoji vzdělávání na československém území založení druhé, české, vysoké školy, a sice Masarykovy univerzity v Brně v roce 1919, ve stejném roce vzniká i první slovenská univerzita v Bratislavě – Univerzita J. A. Komenského.

Nejvýraznějším vzdělávacím konceptem v oblasti školství byl návrh Václava Příhody, tzv. model „*jednotné vnitřně diferencované školy*“. Tento koncept zahrnoval „*diferencované vzdělávací programy*“ na bázi paralelních větví a volitelných předmětů, podle schopností a nadání dítěte. Jedná se o moderní koncept inspirovaný americkou pedagogikou. Kromě vnější školské reformy probíhá i vnitřní reforma přinášející mnoho změn v organizaci v rámci vyučování, vyučovacích zásad, učebních metod a způsobů hodnocení. V plánu bylo tento nový systém v praxi ověřit, k samotnému ověření ale prakticky nikdy nedošlo. Neúspěch je dáván na vrub propuknutí druhé světové války, hlavními příčinami ale byly pravděpodobně chyby v prosazování reformy a obecné nepochopení. (Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 82-84).

V roce 1939 v důsledky nastupujícího fašismu v Evropě a po jednání Adolfa Hitlera s Jozefem Tisem v Berlíně dochází k vzniku Slovenské republiky nebo též Slovenského štátu, který se stává Hitlerovým spojencem. České území je anektováno nacistickým Německem, které na českém území zřizuje Protektorát Čechy a Morava. Logicky tak v tomto období dochází k likvidaci českých škol, namísto nich vznikají školy německé. České vysoké školy byly uzavřeny, nejprve na tři roky, později bylo uzavření prodlouženo

na neurčito, naštěstí krátce po válce se vysoké školy opět otevírají. V roce 1942 došlo k výrazné změně, přesunu kompetencí v oblasti školství od zemských školních rad k ministerstvu. V roce 1945 dochází k znovuoobnovení Československa.

2.2.3 Vzdělávání v Československu 1945 – 1989

V poválečném období let 1945-1948 probíhaly politické boje o nadvládu, současně probíhal na poli vzdělávání neúspěšný boj o návrat k prvorepublikovým reformním idejím. Avšak cílem nastupující komunistické strany bylo zavedení „jednotné školy“. Atmosféra tehdejší doby je popisována takto: *„Boj o školu se rozhořel hned v prvních dnech po osvobození. ... Tento boj byl stejně vášnivý jako boj o samu reformu, protože i on měl povahu politikou a ideologickou. Stáli v něm proti sobě stoupenci jednotné školy diferencované a stoupenci školy nediferencované. Z. Nejedlý a představitelé levicového učitelstva jako exponenti KSČ prosazovali uniformní, pro všechny stejnou školu – diferenciaci počítající s přirozenými rozdíly mezi lidmi neodpovídala marxistické ideologii. V. Příhoda, poválečný poradce ministra školství, jako přesvědčený stoupenec jednotné diferencované školy byl ještě v roce 1945 nucen z ministerstva odejít.“* (Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 84). Toto období bylo předzvěstí a počátkem unifikovaného, centrálně, z pozice státu řízeného a organizovaného vzdělávání v Československu a jeho vývoje v dalších čtyřiceti letech.

Reformátorské prvorepublikové ideje byly brzy potlačeny a došlo k prosazení konceptu jednotné školy. Po schválení zákona z roku 1948 o jednotné škole se vzdělávací soustava členila na „školy mateřské (3 až 6 let), národní (pětiletý 1. stupeň jednotné školy), střední (čtyřletý 2. stupeň jednotné školy), školy 3. stupně (povinné a výběrové). Povinné byly zastoupeny jediným druhem škol tzv. základními odbornými školami. Na úrovni škol 1. a 2. stupně jednotné školy byly zavedeny školy pro mládež vyžadující zvláštní péči.“ (Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 84). Povinná školní docházka se prodloužila na 2. stupni jednotné školy o jeden rok. Poprvé se do vzdělávací soustavy začleňují mateřské školy a školy pro znevýhodněné děti.

Tento školský zákon z roku 1948 platil pouze několik málo let. Těžká doba a špatná ekonomická situace v 50. letech s sebou přinesla v roce 1953 nový školský zákon a s ním zavedení osmileté a jedenáctileté střední školy a zároveň opět zkracuje povinnou školní

docházku na 8 let. Zkrácení povinné školní docházky vedlo ke zvyšování obsahu učiva v nižších ročnících, což v důsledku vedlo ke zhoršení úrovně československého školství. Počet propadajících dětí se pohyboval okolo 20 procent. Poslední tři ročníky jedenáctileté střední školy byly výběrové a zároveň nahrazovaly gymnázium.

Obr. 2 – Vývoj školského systému 1948 – 1978

Zákonná opatření	nižší stupeň			název školy			vyšší stupeň		
	délka školní docházky								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Organizace platná do konce šk. roku 1947/48	národní škola								
	obecná (lúdová) škola					3 - letá měšťanská škola		nižší stupeň gymnaziálního typu	
Školský zákon č. 95/1948 Sb.	národní škola					4 - letá střední škola			
Školský zákon č. 31/1953 Sb.	osmiletá střední škola								
	1. - 8. ročník jedenáctileté střední školy					6. - 8. ročník OSS, JSŠ			
Školský zákon č. 186/1960 Sb.	základní devítiletá škola								
	1. stupeň					2. stupeň			
Školský zákon č. 63/1978 Sb.	základní škola								
	1. stupeň				2. stupeň				

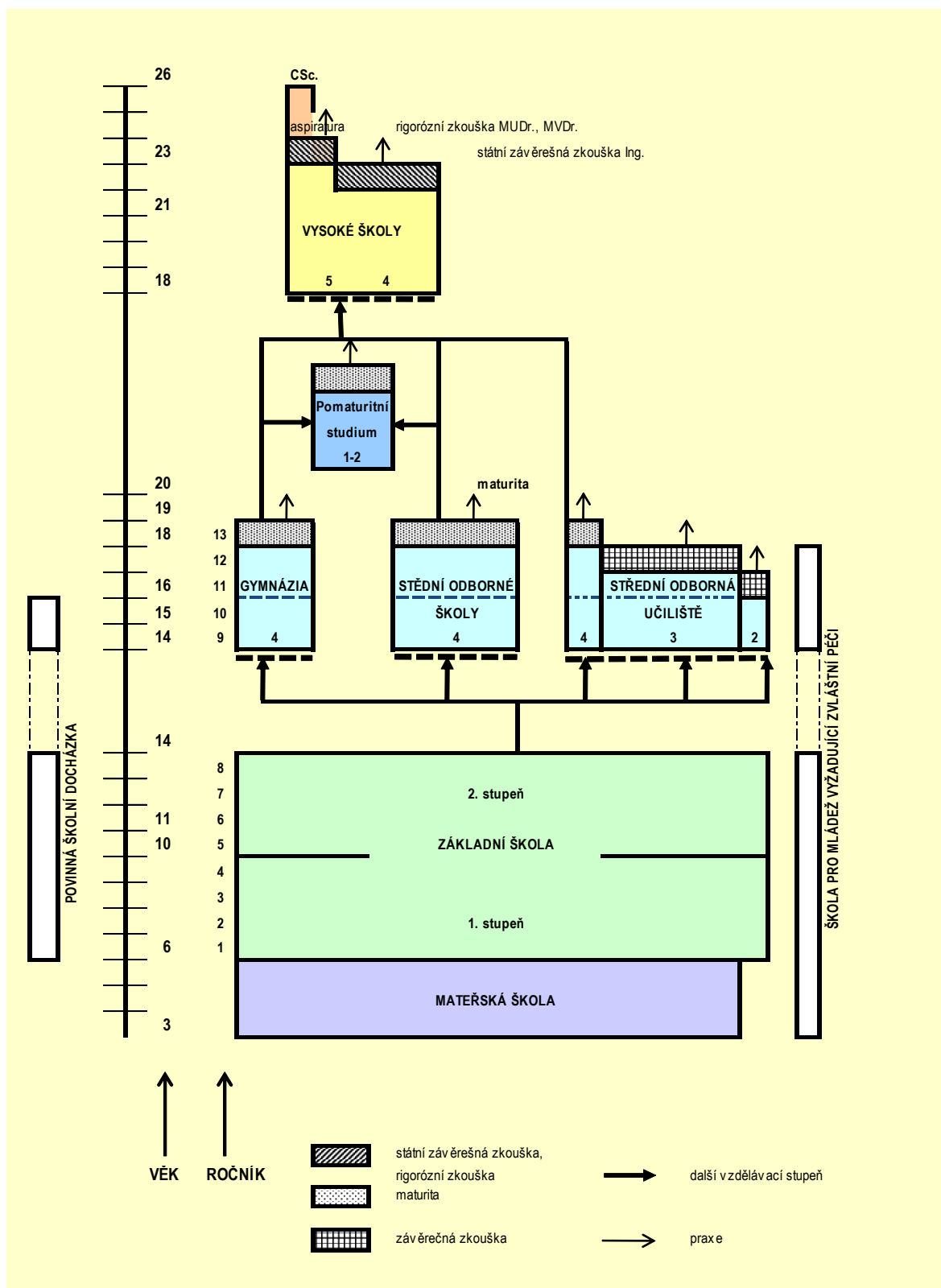
Zdroj: Jelínková, 1989, s. 13

V tomto období se československé školství přizpůsobuje názorům a postojům vládnoucí ideologie. „Velmi rychle pod tlakem politických poměrů přichází revizní zákon z roku 1953, který fakticky přizpůsoboval československý vzdělávací systém sovětskému vzoru, vytvořil podmínky pro zneužívání vzdělávání ve prospěch stranických ideologických a ekonomických zájmů s neodbornými zásahy do úrovně vzdělávání.“ (Kalous, Veselý, 2006, s. 19).

Zhoršená situace vede v roce 1960 k vydání dalšího školského zákona (zákon o soustavě výchovy a vzdělávání). Znovu je prodloužena povinná školní docházka na 9 let a do nové všeobecně vzdělávací politiky se dostává polytechnizace a orientace žáka na výrobní práci. „*Povinná školní docházka je realizována na základních devítiletých školách (ZDŠ), střední školství bylo obohaceno o nové typy škol – odborná učiliště, učňovské školy, střední odborné školy, střední všeobecně vzdělávací školy a střední školy pro pracující.*“ (Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 86). Ve školství, stejně jako v celé společnosti, dochází přechodně ke změně k lepšímu, do popředí se dostávají i inspirace ze zahraničí. Inovace jsou možné v důsledku několika let politického uvolnění v 60. letech, které vyvrcholily událostmi tzv. pražského jara. V této době se dokonce objevili i snahy o navrácení k prvorepublikovému školství, zejména v oblasti osmiletého gymnaziálního vzdělávání. V roce 1968 vychází reformní zákon týkající se středních škol. V návaznosti na události z roku 1968, kdy bylo Československo obsazeno vojsky varšavské smlouvy, dochází v 70. letech k opětovnému zavedení socialistického školství. „*KSČ měla vedoucí úlohu a v rukou všechny kontrolní mechanismy v horizontální i vertikální poloze důsledně centralizované státní školské správy. Podle zákona o správě ve školství (1978) došlo k maximálnímu propojení školských správních orgánů s orgány stranickými.*“ (Kalous, Veselý, 2006, s. 19).

Změny v ideologických, strukturálních a obsahových směrech byly zakotveny v konceptu *Dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy* z roku 1976 a školského zákona z roku 1978. Nově vedle gymnázií a středních odborných škol, které byly reformovány v roce 1968, vznikají střední odborná učiliště. V letech 1976 až 1984 byla zákonem zavedena desetiletá povinná školní docházka, kdy její plnění je realizováno nově na základní škole (ZŠ), která je osmiletá a plnění přechází až do 2. ročníku střední školy. Populární formou studia pro dospělé a pracující jsou různé tzv. večerní a dálkové školy. „*Školský zákon z roku 1984 nepřináší žádné pozoruhodné změny. V podstatě pouze zrušil základní devítiletou školu (v tuto dobu skončili docházku žáci, kteří do ní vstoupili v roce 1975 – základní škola se začla zavádět do praxe už v roce 1976).*“ (Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 87).

Obr. 3 – Vzdělávací systém ČSSR (platný do roku 1990)

Zdroj: MŠMT – Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989

2.2.4 Porevoluční změny v období 1989 – 1992

Období těchto let můžeme považovat za přechodné období pro obě země. Přestože se na přelomu 90. let již objevují problémy, které nakonec vedou k rozdělení Československa na dva státy, proměny vzdělávací politiky prozatím probíhají na celostátní úrovni a víceméně jednotně. „*Hned po listopadu 1989 probíhaly v slovenském školství obdobné transformační procesy jako v českém školství, protože i školská legislativa byla v té době v podstatě společná.*“ (Průcha, 1999, s. 294). Toto období velkých změn v celé společnosti se ve školství projevovalo snahou o odstranění ideologických nánosů v oblasti výchovy a obsahu vzdělávání a navrácení se k demokratickým a diferenciačním aspektům, včetně moderních vzdělávacích přístupů a metod. „*V českém kontextu tak dochází k renesanci idejí, které byly v souvislosti s nástupem komunistické moci a její ideologie více než čtyřicet let silně potlačovány. V úsilí o vnitřní proměnu na úrovni jednotlivých učitelů či škol lze vidět paralelu k hnutí nové výchovy, k reformnímu úsilí v českých zemích ve dvacátých a třicátých letech minulého století s typickým fenoménem tehdejší doby „učitel – pokusník“.*“ (Lukášová, 2012, s. 58). Silně zakořeněné komunistické pojetí vzdělávání bylo hnacím moterem změny, objevovaly se ale i kritické hlasy na liberalizaci vzdělávacích přístupů a metod ve výuce, a zvyšování objemu informací bez možnosti jejich praktického využití a omezení se tak na pouhé memorování informací. „*...vývoj byl v našich podmínkách intenzifikovaný snahou překonat rigidní komunistickou školu jako postkomunistického prototypu „stroje na učení.“*“ (Kaščák, Pupala, 2012, s. 84, vlastní překlad).

V období nadvlády komunistické strany v Československu do roku 1989 bylo silně uplatňováno centralistické řízení školství. S pádem komunismu a uvolněním hranic přichází potřeba decentralizovat dosavadní systém školství, nejen co se týká struktury vzdělávacího systému a obsahu vzdělávání, ale také financování školství. Přestože zákony, které vznikaly ve federaci Čechoslováků byly platnými pro obě země, na Slovensku proběhly významné změny probíhající na základě těchto zákonů až po rozpadu Československa. „*Novelizace školského zákona z roku 1990 předznamenala sice významné systémové změny, ale jejich realizace se uskutečnila až v podmínkách samostatné Slovenské republiky od roku 1993 v souladu s novými politicko-společenskými cíly a záměry transformující se společnosti.*“ (MŠSR, Slovenské školstvo na križovatke tisícročí; vlastní překlad).

Současně se společenskými a politickými změnami dochází nutně i k postupné demokratizaci a decentralizaci školství a zároveň se do něj dostává i prvek humanizace. „Dnešní Česká republika se vydala po roce 1989 na složitou cestu transformace, a to ještě jako součást České a Slovenské federativní republiky.“ (Greger, 2006, s. 79). Období po rozpadu se pro obě země stává obdobím velkých změn, které taková transformace vyžaduje a v následujících 20 letech v obou zemích vzniká mnoho zákonů a dokumentů zasahujících do oblasti vzdělávání.

V celkovém souhrnu měl text této kapitoly, přestože historie vzdělávání před rokem 1989 není předmětem této práce, nastínit historické, politické i společenské události, které za posledních sto let ovlivňovaly vývoj československé a posléze české a slovenské vzdělávací soustavy. Společným znakem pro další rozvoj v oblasti vzdělávání, v obou státech po rozdělení, je pozůstatek komunistické ideologie a neutuchající snaha, v obdobích přejícím demokratizaci společnosti, o uplatňování moderních, zahraničních modelů a celkové otevřenosti vzdělávání v nejrůznějších ohledech, přístupech a metodách. Za posledních sto let prošly oba státy dlouhou cestu, kterou provázelo nesčetně změn a zásahů do vzdělávání, někdy i velice rychlých z pohledu jednoho století, a možná tak předznamenaly rozvětvenou snahu posledních 20-ti let o nalezení ideálního školského systému, nejen ve významu systému jako soustavy, ale zahrnujíc všechny aspekty vzdělání a vzdělávání. Cesta České republiky a Slovenska se po rozdělení státu vydává na cestu k transformaci vzdělávání mírně rozdílnými cestami, přesto výchozí pozice je pro oba státy téměř totožná. Zásadní události a výčet změn ve vzdělávacích soustavách za uplynulé čtvrtstoletí shrnuje následující kapitola.

3 Vzdělávací soustavy České republiky a Slovenské republiky

Pojem vzdělávací soustava je možno chápat z různých pohledů a v různé hloubce provázanosti jednotlivých jeho složek. Odborná literatura rozlišuje a vymezuje základní pojmy jako je vzdělávací soustava/vzdělávací systém, školský systém a vzdělávací politika.

Pojem **vzdělávací soustava/vzdělávací systém** můžeme chápat ve dvou významech. Ve smyslu „*školství – jako součást vzdělávacího systému, zahrnuje soustavu škol a školských zařízení, pedagogické a lidské zdroje, žáky, studenty a svěřence, podpůrné struktury vzdělávání, řízení školství*“ nebo jako „*soubor všech škol a školských zařízení a jiných vzdělávacích institucí*“. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 307, 367-368).

Oproti tomu **školský systém** můžeme definovat jako „*komplex škol a školských zařízení zajišťující formální vzdělávání. Jeho vývoj a současná podoba jsou ovlivňovány ekonomickými, politickými, kulturními a jinými faktory příslušné společnosti. Fungování školského systému je řízeno vzdělávací politikou země a zcela nebo z větší části financováno státem. Školský systém je hlavní součástí celkového vzdělávacího systému*“. (Průcha, 2009, s. 56).

Vzdělávací politika může být chápána dvěma významy jako „*praktická činnost, zahrnující reálné procesy rozhodování o záležitostech vzdělávání, rozvoji vzdělávacího systému a jeho prioritách*“ nebo ve významu vzdělávací politika jako „*vědní obor zabývající se společenskými vlivy na vzdělání tj. principy, prioritami a metodami rozhodování o vzdělávání*“. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 364). Pedagogický slovník vzdělávací politikou rozumí „*Principy, priority a metody rozhodování vztahující se k uplatňování společenského vlivu na vzdělávání. Toto rozhodování zahrnuje strategické záměru rozvoje vzdělávání, legislativní rámec činnosti, vzdělávacích a vzdělávaných subjektů, způsob financování, vymezení vzdělávacích cílů a obsahů, stimulování a ovlivňování činnosti vzdělávacích subjektů a způsob jejich kontroly. Vzdělávací politika jako vědní obor vznikla propojením dvou tradičních oblastí výzkumu – vzdělávání a politiky.*“ (Průcha, 2009, s. 759).

Jak je z výše uvedeného patrné pojmy vzdělávací systém a školský systém se v mnoha aspektech prolínají a nejsou zcela vymezeny jeden k druhému. Pro potřeby této diplomové práce je používán pojem vzdělávací soustava/systém ve svém širším slova smyslu školství jako takového, přestože použití pojmu školský systém by bylo v některých částech textu významově přesnější. V následujících podkapitolách se práce zaměří na zmapování vývoje školství od roku 1993 do současnosti. Na systém školství v České republice se podívá z několika směrů. Na vzdělávací soustavu jako nosnou kostru jednotlivých stupňů škol a školských zařízení, na oblast řízení školství a obecného fungování státní správy a samosprávy ve školství, včetně s tím spojeného financování škol a školských zařízení. Popíše významné strategické koncepce ve vzdělání, které v průběhu posledního čtvrtstoletí v České republice vznikly. Všemi těmito mapovanými oblastmi prochází linie legislativních změn a schválených zákonů.

3.1 Vývoj vzdělávací soustavy v České republice

Sledované období vývoje vzdělávací soustavy v České republice je charakteristické velkým počtem změn a to jednak v oblasti legislativní, ale také strukturální, obsahové, finanční, kurikulární a v mnoha dalších. Kromě národních priorit ve vzdělávání zasahují v následujících letech do změn probíhajících v resortu i evropské vlivy a s nimi změny ve vzdělávacím systému vedoucí k začlenění se do evropského vzdělávacího prostoru. Společenské změny, moderní technologie a informační a komunikační systémy, globalizace a další vlivy působí v oblasti vzdělávání velký tlak na modernizaci vzdělávání jako takového, na vzdělávací metody, přístupy a další. Vzdělávací systém je složitý komplex jednotlivých složek, protkaný vzájemnými vazbami a návaznostmi a výsledek provedených změn není možné vyhodnotit v krátkém čase. Proto by každý zásah měl být promyšlený, prověřený a především dlouhodobě koncepčně zajištěný. V České republice se zajisté událo a děje nadále mnoho pozitivních změn, velikou slabinou vzdělávacího systému, kterou ovšem neovlivňuje samotná jeho struktura či povaha, je nekonceptnost vzdělávací politiky státu, která není naplňována napříč politickým spektrem právě vládnoucích stran a jejích ministrů školství.

3.1.1 Struktura a rozvoj vzdělávací soustavy

Do roku 1990 byl platný vzdělávací systém dle schématu na obr. 2. S tím jak se vyvíjí společnost, vzdělávací politika státu, ekonomika a celkově požadavky na vzdělání mění se a vyvíjí i charakter vzdělávací soustavy. V roce 1990 byl přijat zákon č. 171/1990 Sb., který mění povinnou školní docházku, tentokrát se snižuje na 9 let a znovu se po letech kryje s délkou základní školy. Významným byl tento zákon v oblasti, která zasáhla do soukromého a církevního školství, kdy po několika desetiletích byl opět umožněn vznik těchto škol. Vstup privátního sektoru do oblasti školství je zásadní změnou. „*Po roce 1989 došlo v České republice mimo jiné k transformaci vzdělávacího systému. Záhy po listopadových politických změnách byl v mnoha parametrech novelizován školský zákon z roku 1984. Jeho novela umožnila především vznik soukromých a církevních škol.*“ (Moree, 2013, s. 23).

V roce 1995 jako novelizace zákona z roku 1984 je schválen zákon č. 138/1995 Sb., o soustavě základních a středních škol, který pojmul dílčí změny napříč stupni škol od předškolních zařízení po střední školy. Základní školu rozdělil na pěti letý první stupeň a čtyřletý druhý stupeň, zároveň se 9. ročník stává povinným. Zákon také stanovil délku studia na gymnáziích na čtyři, šest nebo osm let. Povinnou školní docházku bylo tedy možné plnit také na gymnáziu a konzervatoři, tento způsob plnění povinné školní docházky je platný dodnes. Nově vznikají, jako náhrada za státem financované pomaturitní studium, vyšší odborné školy. Zákon také podmiňuje uznání poskytovaného vzdělávání školou jejím zařazením do sítě škol. Od roku 1995 tak vzniká databáze škol, která je předchůdcem dnešního školského rejstříku. Zařazení do sítě souvisí s nutností schválení pedagogických materiálů a dokumentace, jako nutných náležitostí pro zápis do rejstříku škol a školských zařízení. (MŠMT - Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989).

V souvislosti s vývojem a změnami ve vzdělávací soustavě je nutné zmínit dokument, jehož vznik byl iniciován ze strany Evropské unie a je vymezen Boloňskou deklarací z roku 1999. Tzv. *Boloňský proces* sjednocuje organizaci studia na vysokých školách a zajišťuje propustnost vzdělávacích soustav jednotlivých států při zachování národních odlišností. Rozděluje vysokoškolské studium na tři stupně – bakalářský, magisterská a doktorský a zavádí na vysokých školách tzv. kreditní systém. Pro orientaci a základní vymezení stupňů vzdělávání se využívá nástroj organizace UNESCO s názvem ISCED (International Standard Classification of Education) – mezinárodních standardní

klasifikace ve vzdělávání, která přiřazuje vzdělávacím soustavám číselný kód dle obsahu, úrovně a oboru vzdělání. Česká republika má v současné době již druhou platnou verzi schématu vzdělávacího systému s vyznačením klasifikace dle ISCED 2011, předchozí verze se vztahovala ke klasifikaci ISCED 1997. Starší z verzí klasifikace rozlišuje šest stupňů vzdělání, verze z roku 2011 již rozlišuje stupňů devět. Klasifikace českého systému dle ISCED 1997 je vyznačené na obr. 3, ISCED 2011 na obr. 4.

V lednu roku 2005 vešel v platnost nový školský zákon č. 564/2004 Sb., o předškolním, základní, středním a jiném vzdělávání a zákon o pedagogických pracovnících č. 561/2004 Sb. Tyto zákony přináší relativně velké změny a prvky demokratizace do současného systému vzdělávání, včetně evropského rozměru vzdělávání. Školský zákon nově vymezuje vzdělávání dle kurikulárních dokumentů, tzv. rámcových vzdělávacích programů (RVP) a v souladu s nimi samotnou školou tvořenými školními vzdělávacími programy (ŠVP). Nově také zákon jasně popisuje práva a povinnosti dětí, žáků, studentů a jejich zákonných zástupců. Nově se také povinně zřizuje kontrolní orgán škol tzv. školská rada a vlastní hodnocení škol. Vymezuje také nový koncept maturitní zkoušky, tzv. státní maturity. Novou podobu maturity měli skládat studenti již ve školním roce 2007/2008, ale prakticky byla nová podoba maturitní zkoušky spuštěna až na jaře roku 2011. V oblasti předškolního vzdělávání zákon zajišťuje dětem v posledním ročníku docházky do mateřské školy bezplatné vzdělávání. (zákon č. 564/2004 Sb.) Zákon o pedagogických pracovnících specifikuje a upravuje předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka, požadavky na kvalifikaci v jednotlivých stupních vzdělávání, zakotvuje povinné další vzdělávání pedagogických pracovníků a definuje přímou pedagogickou činnost. Významným předpisem je v roce 2006 přijatý zákon č. 179/2006 Sb., o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, získaného mimo oficiální vzdělávací systém. (MŠMT – Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989).

V roce 2015 byla schválena novelizace školského zákona novým právním předpisem č. 82/2015, který přináší změny v oblasti vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s odloženou účinností, včetně vymezení bezplatného poskytování tzv. podpurných opatření, která podrobně specifikuje. Základním školám předpis přináší další možnosti v oblasti zřizování přípravných tříd, dále zákon upravuje státní zkoušky z grafických disciplín, kompetence ředitele školy v oblasti profilových maturitních zkoušek, zakazuje ve školách reklamu a prodej nezdravých potravin, které jsou s rozporu s cíli a obsahem vzdělávání. Zásadní změnou je také zavedení povinného poslední ročníku

předškolního vzdělávání před zahájením povinné školní docházky. Novela také zavádí jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury a matematiky na střední školy s maturitou. Pro oblast státních maturit stanovuje povinnou maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury, matematiky a cizího jazyka. Nově je také zřízena Národní rada pro vzdělávání jako poradní orgán ministra školství mládeže a tělovýchovy. (MŠMT - Zákon č. 82/2015 Sb.)

Současnou vzdělávací soustavu utváří školy a školská zařízení zapsaná v rejstříku škol. V České republice mohou vznikat:

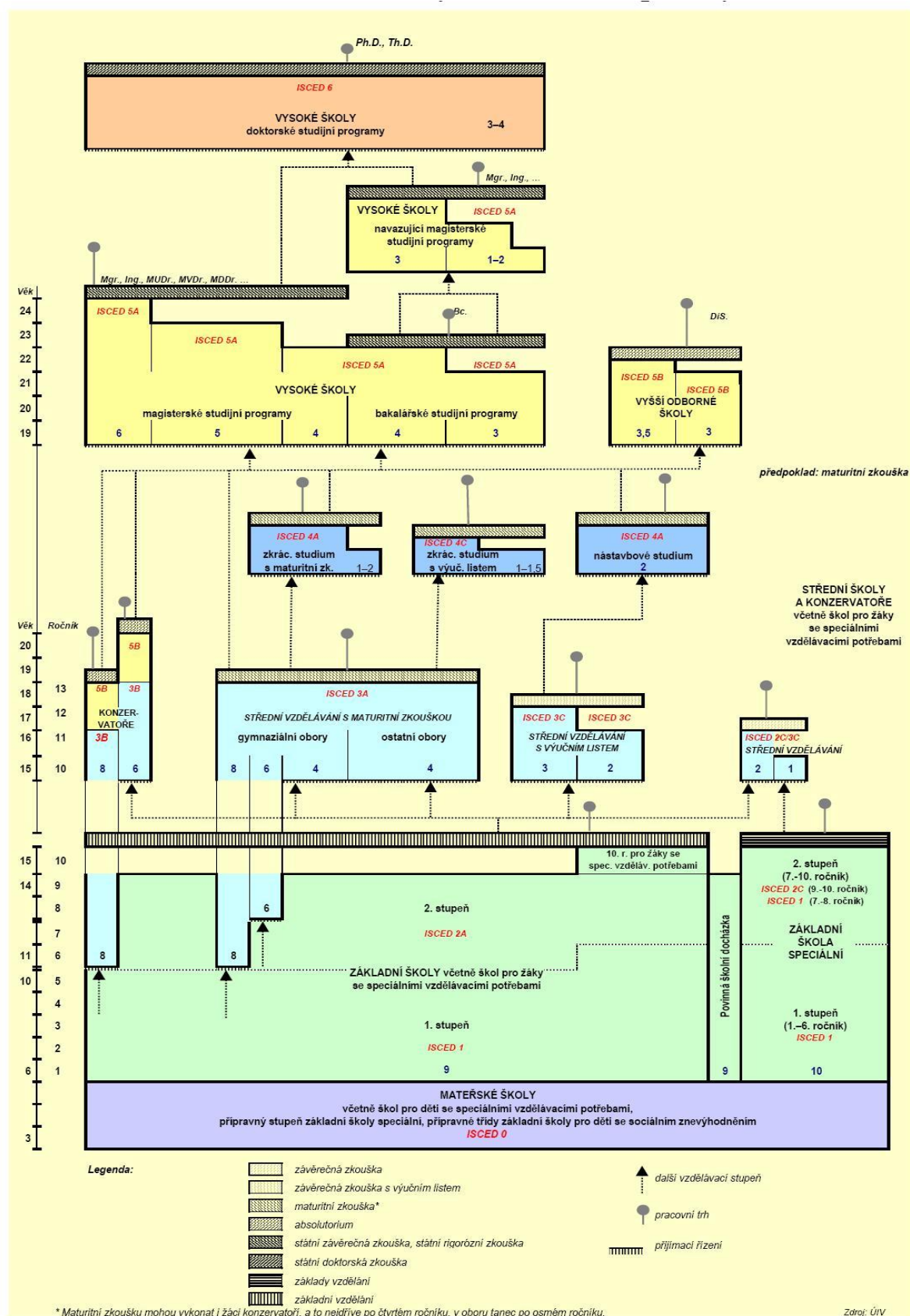
- mateřské školy – poskytují předškolní vzdělávání dětem ve věku 3 až 6 let, přednostně jsou přijímány děti v posledním ročníku před zahájením povinné školní docházky
- základní školy – je na nich plněna povinná školní docházka, organizace studia je dělená na 1. stupeň (5 let) a 2. stupeň (4 roky)
- základní školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – poskytuje vzdělání zdravotně postiženým nebo zdravotně či sociálně znevýhodněným žákům, organizace studia je dvou stupňová, 1. stupeň (1. – 6. ročník), 2. stupeň (7. – 10. ročník)
- střední školy (gymnázium, střední odborná škola, střední odborné učiliště) – poskytují dle svého charakteru střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem nebo střední vzdělání se státní maturitní zkouškou; studiem na víceletých gymnáziích je možné plnit povinnou školní docházku
- konzervatoře – připravují na výkon uměleckých povolání, poskytují střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou nebo vyšší odborné vzdělání ukončené absolutoriem, studium je v délce čtyř nebo osmi let; lze zde také plnit povinnou školní docházku.
- vyšší odborné školy – je možné studovat, pokud má uchazeč složenou maturitní zkoušku, studium je ukončené absolutoriem, délka studia povětšinou 3 roky
- základní umělecké školy – poskytují základní umělecké vzdělání a připravují na střední umělecké studium; organizace studia je dělena na dva stupně, studium s vyšší dotací hodin a studium pro dospělé

- jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky – vzdělávají ve znalosti cizího jazyka
- vysoké školy – poskytují studijní programy bakalářské, magisterské, navazující magisterské a doktorské; studium je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a získáním titulu, dle studovaného stupně a oboru

Speciální školství prošlo po roce 1989 výrazným rozvojem, nová školská politika v této oblasti umožňuje vzdělávání těchto žáků od mateřských až po vyšší odborné školy. Důraz je také kladen na integraci těchto dětí do běžného vzdělávacího proudu. (Vališová, Kasíková, a kol., 2007, s. 88 - 89).

V současné době (2016) probíhá politický boj, ve světle další novelizaci školského zákona, jehož stěžejním tématem je inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do středního vzdělávacího proudu, přestože tuto problematiku samotná novelizace neřeší. Předmětem je především předškolní vzdělávání, které by mohlo být od roku 2020 realizováno i u dvouletých dětí a čtyřletým dětem by bylo garantováno místo v předškolním zařízení. Zároveň stanovuje povinnou maturitní zkoušku z matematiky. Nic z toho, co poslední novelizace řeší, ale pravděpodobně nebude realizováno, protože době vzniku této diplomové práce, bylo posledním zaznamenaným dnem, tohoto již parlamentem schváleného zákona, vetování prezidentem republiky.

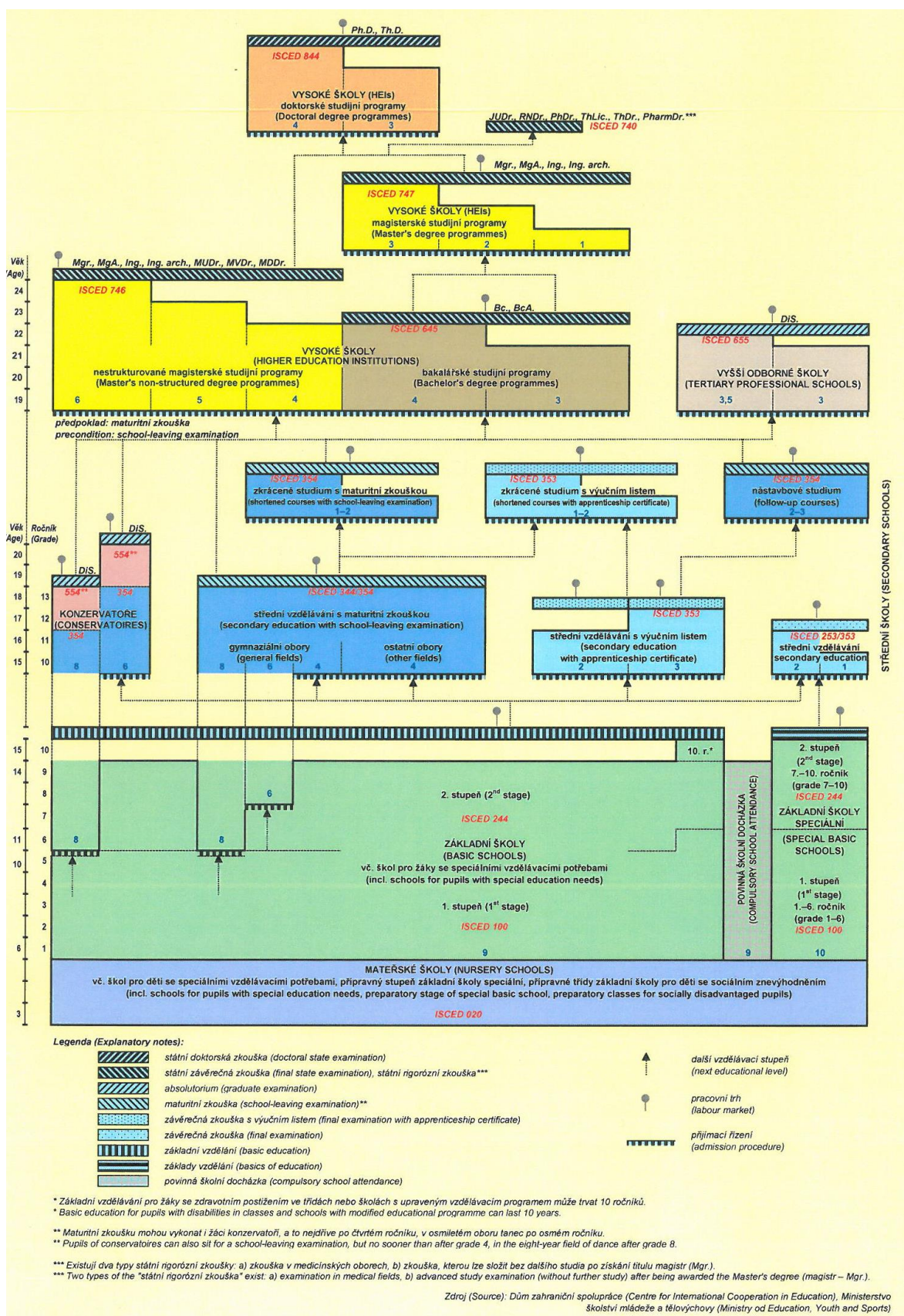
Obr. 4 – Vzdělávací systém v ČR (ISCED 1997)

Zdroj: MŠMT – Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989

Obr. 5 – Vzdělávací systém v ČR, platný k roku 2014 (ISCED 2011)

Zdroj: www.naerasmusplus.cz

3.1.2 Státní správa a samospráva, financování školství

Téměř ihned po pádu železné opony a změně státního zřízení dochází v roce 1990 k přijetí zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, kterým jsou správní i finanční kompetence předány do rukou MŠMT. Dále je ustanoveno zřizování školských úřadů, kterým jsou nově školy podřízeny. Novelizace školského zákona č. 171/1990 Sb., umožnila školám vstupovat do právní subjektivity, což výrazně zvýšilo jejich autonomii. Povinná byla změna právní subjektivity ale prozatím pouze u středních škol. Část pravomocí a odpovědností se tak přesunula přímo na konkrétní školy, k čemuž přispíval i přechod škol na příspěvkové organizace. Samospráva byla předána i vysokým školám a to na základě zákona č. 172/1990 Sb.. Česká školní inspekce (ČŠI) se stává samostatným orgánem státní správy v resortu školství.

V roce 1992 na základě tzv. kompetenčního zákona č. 474/1992 Sb., byly předány kompetence v oblasti zdravotnického a učňovského školství příslušným ministerstvům, aby v roce 1996 byly na základě přijetí nového zákona č. 272/1996 Sb., kompetence navraceny zpět MŠMT.

V polovině devadesátých let dochází k dobudování soustavy samosprávních orgánů ve školství přijetím školských rad. Strukturu na všech stupních řízení tvořily tyto orgány:

- *ředitel školy – rada školy*
- *obec – obecní zastupitelstvo a jeho komise*
- *školský úřad – školská rada*
- *ministerstvo (vláda) – Parlament ČR*

(Zdroj: MŠMT, Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989)

Přelom tisíciletí přináší zásadní reformu fungování veřejné správy ve školství. Dochází k přechodu škol a školských zařízení do správy krajů a obcí, včetně přechodu kompetencí a odpovědnosti. K poslednímu prosinci roku 2000 ukončují svou činnost školské úřady, jejichž kompetence přebírají především kraje. Pozitivním prvkem reformy veřejné správy je posílení role a kompetencí samosprávních orgánů. Státu potažmo MŠMT se zvýšily metodické a koncepční kompetence směrem k orgánům vykonávajícím přenesenou státní

správu, tedy krajům. Nově mohou být zřizovateli kromě MŠMT a jiných ministerstev zřizující specifické školy (vojenské, policejní,...), také kraje a obce.

Zřizovatelem školy nebo školského zařízení v České republice dle zákona může být:

- *MŠMT*
- *kraj*
- *obec, svazek obcí*
- *registrovaná církev nebo náboženský spolek*
- *fyzická nebo právnická osoba*

Orgány vykonávající státní správu ve školství:

- *ředitel školy* – je statutárním orgánem; do funkce je jmenován zřizovatelem školy; ředitel rozhoduje ve všech záležitostech týkajících se poskytování vzdělávání a školských služeb; povinností ředitele je zřídit školskou radu, jako svůj poradní orgán; je správním orgánem při rozhodování o právech a povinnostech fyzických osob v oblasti státní správy
- *obecní úřad obce s rozšířenou působností* – hlavní činností je financování škol a školských zařízení; předkládá kraji rozbor hospodaření organizací, kterým jsou poskytovány finanční prostředky ze státního rozpočtu
- *krajský úřad* – plní úkol nadřízeného správního orgánu ředitelů škol a školských zařízení; má povinnost zpracovávat dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji; každoročně zpracovává výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji; vede školský rejstřík mateřských škol a školských zařízení mimo těch, které jsou zřízeny MŠMT; rozepisuje a poskytuje finanční prostředky dle školského zákona; vypořádává finanční prostředky státního rozpočtu; nostrifikuje zahraniční vzdělávání na úrovni základního, středního nebo vyššího odborného vzdělávání
- *Česká školní inspekce* – správní úřad s celostátní působností; vykonává inspekční činnost ve školách a školských zařízeních zapsaných ve školském rejstříku; provádí státní kontrolu dle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole; provádí finanční kontrolu dle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě

- *MŠMT* – povinnost dle školského zákona zpracovávat národní program vzdělávání; v souladu s národním programem vzdělávání vypracovává rámcové vzdělávací programy pro každý obor a stupeň vzdělávání; zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky a výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky; vydává prováděcí vyhlášky k zákonům, schvaluje doložky učebnic a učebních textů; vede školský rejstřík; akredituje vzdělávací programy; poskytuje finanční prostředky ze státního rozpočtu

Orgány vykonávající samosprávu ve školství:

- *obec* - zřizuje a ruší mateřské školy; základní školy; mateřské a základní školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny a zařízení školního stravování sloužící dětem a žákům škol, které zřizuje
- *kraj* – zřizuje a ruší střední školy; vyšší odborné školy; mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením; základní školy speciální; školy při zdravotnických zařízeních; školská výchovná a ubytovací zařízení a zařízení školního stravování pro děti, žáky a studenty škol, které zřizuje; střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny; jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky; základní umělecké školy; školská zařízení pro zájmové vzdělávání a dětské domovy
- *školská rada* - je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli školy a dalším osobám podílet se na správě školy; povinnost zřizovat školskou radu je u základních, středních a vyšších odborných škol (Zákon č. 564/2004 Sb.)

Financování českého školství se po listopadu 1989 také výrazně proměnilo. Zákonem č. 564/1990 Sb., jsou zřízeny školské úřady, jejichž prostřednictvím stát rozepistuje prostředky státního rozpočtu pro kapitolu vzdělávání. Stanovuje se povinnost obcí financovat v plné výši investiční výdaje a neinvestiční náklady školám, které zřizuje s výjimkou prostředků na mzdy, učebnice a učební pomůcky. Stát musí nově hradit náklady na odbornou přípravu v učňovských oborech. Toto nové zatížení rozpočtu školství vzniká jako důsledek privatizace výrobního a průmyslového sektoru, kdy soukromí vlastníci nemají zájem finančně participovat na přípravě učňů.

V roce 1992 dochází k výrazné změně ve způsobu rozepisování neinvestičních prostředků poskytovaných školám. Nově se zavádí normativní financování školství. Tento princip výkonového školství se do současnosti výrazněji neproměnil, prošel ale postupným vývojem na základě organizačních, zřizovatelských a legislativních změn. Normativ je vyčíslení státní dotace na jednotku výkonu. Jednotkou výkonu je 1 žák. Přehled finančních toků v regionálním školství viz obrázek 5.

Ministerstvo školství stanovuje republikové normativy na základě nich pak v souladu s vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativech stanovují kraje své krajské normativy. Pro potřeby vypočtení objemu prostředků pro jednotlivé školy kraj stanoví tzv. normativní komponenty.

Jednotlivé krajské normativy neinvestičních výdajů vychází z následujících ukazatelů:

- průměrný počet jednotek výkonů připadajících na jeden plný pracovní úvazek pedagogického pracovníka (Np)
- průměrný počet jednotek výkonů připadajících na jeden plný pracovní úvazek nepedagogického pracovníka (No)
- průměrná měsíční výše platu pedagogického pracovníka (Pp)
- průměrná měsíční výše platu nepedagogického pracovníka (Po)

Normativní počet zaměstnanců je dán vztahem, kdy V značí výkony, pro:

pedagogické pracovníky: $NPp = V/Np$

nepedagogické pracovníky: $NPo = V/No$

Normativní roční objem prostředků na mzdy se stanoví následovně, kdy MP je roční limit mzdových prostředků:

$$MP = 12 \times (NPp \times Pp + NPo \times Po)$$

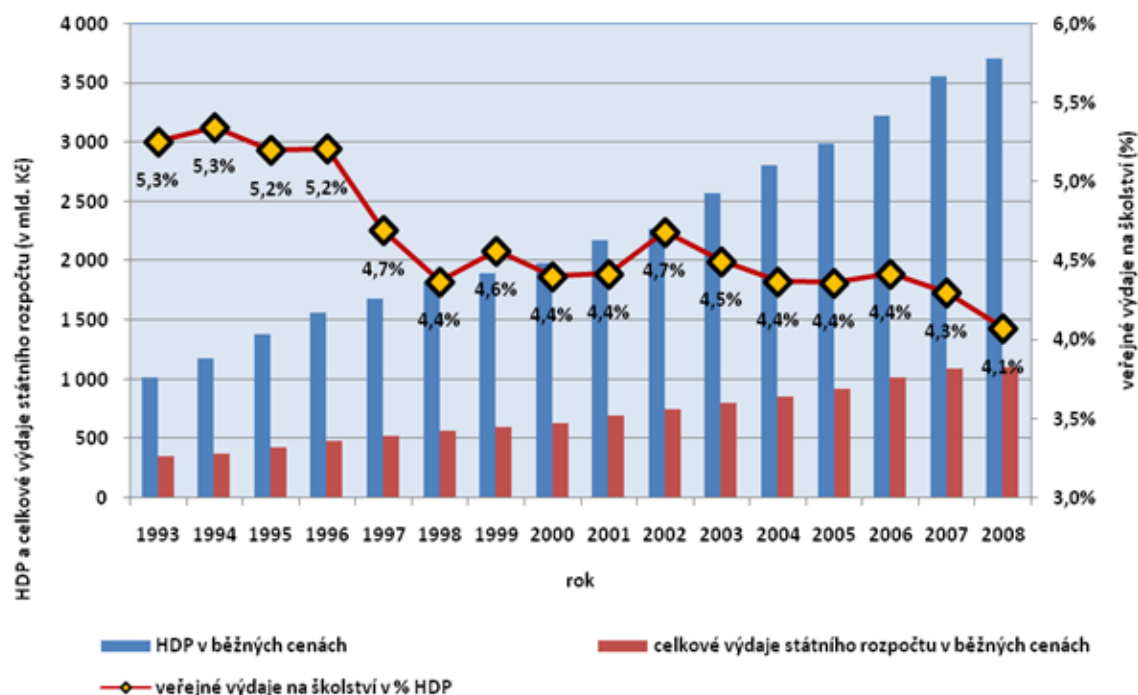
Tab. 2 – Normativní komponenty pro stanovování krajských normativů

N_p	průměrný počet jednotek výkonu připadajících na jeden plný pracovní úvazek pedagogického pracovníka
N_{pp}	normativní počet pedagogických pracovníků
N_o	Průměrný počet jednotek výkonu připadajících na jeden plný pracovní úvazek
N_{po}	normativní počet ostatních pracovníků
K1	průměrná měsíční výše nárokových složek platů pedagogických pracovníků
K3	průměrná měsíční výše nárokových složek platů ostatních pracovníků
K2	průměrná výše nenárokových složek platů ostatních zaměstnanců
K4	průměrná výše nenárokových složek platů ostatních pracovníků
P_p	průměrná měsíční výše platu pedagogického pracovníka, součet složek K1 a K2
P_o	průměrná měsíční výše platu nepedagogického pracovníka, součet složek K3 a K4
M_{pp}	mzdové prostředky na platy
ONIV	průměrná roční výše ostatních neinvestičních výdajů ze státního rozpočtu připadajícího na jednotku výkonu

Zdroj: MŠMT, krajské úřady

V současné době patří mezi priority MŠMT reforma financování regionálního školství s výjimkou soukromých a církevních škol. Nově by měly být finance rozdělovány dle tzv. kvazinormativního financování. *„Rozdíl je v zavedení zcela odlišného systému normativního financování pedagogické práce ve vybraných druzích škol a školských zařízeních zřizovaných územně samosprávnými celky. ... vláda nařízením nebo MŠMT prováděcím předpisem stanoví maximální rozsah vzdělávání, nebo maximální rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu.“* (MŠMT – Reforma financování regionálního školství).

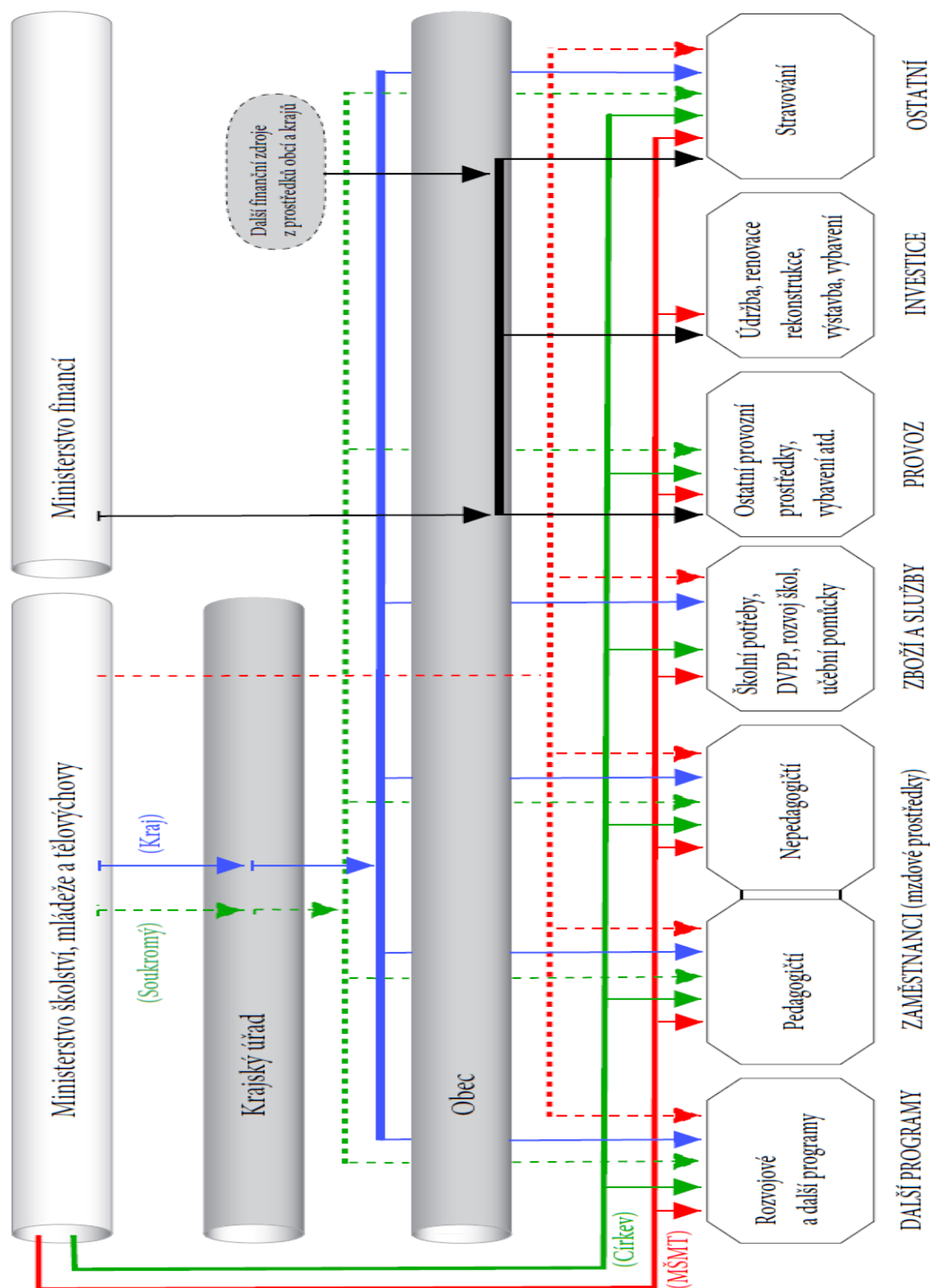
Obr. 6 – Vývoj financování školství

Zdroj: ÚIV, ČSÚ

Celkový meziroční objem státních výdajů na školství vzrůstá, v poměru k hrubému domácímu produktu má ale klesající tendenci. Podle poslední zprávy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) s názvem Education at a Glance 2015 byly prostředky poskytované resortu školství pro rok 2012 v objemu 4,4 % HDP. Mezi ostatními sledovanými zeměmi se Česká republika řadí k podprůměru. (OECD, Education at a Glance 2015, s. 228).

Obr. 7 – Finanční toky v regionálním školství

Zdroj: MŠMT, Analýza financování školství, 2010

3.1.3 Koncepce ve vzdělávání, vzdělávací politika

Součástí veřejné politiky je i oblast školství a s ním spojený výraz vzdělávací politika. Odborná literatura rozlišuje jeho dva významy:

- *praktická činnost, reálné procesy rozhodování o záležitostech vzdělávání, rozvoji vzdělávacího systému a jeho prioritách*
- *vědní obor zabývající se společenskými vlivy na vzdělání tj. principy, prioritami a metodami rozhodování o vzdělávání*

Vzdělávací politika jako vědní obor vznikla propojením dvou tradičních oblastí výzkumu – vzdělávání a politiky. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 364).

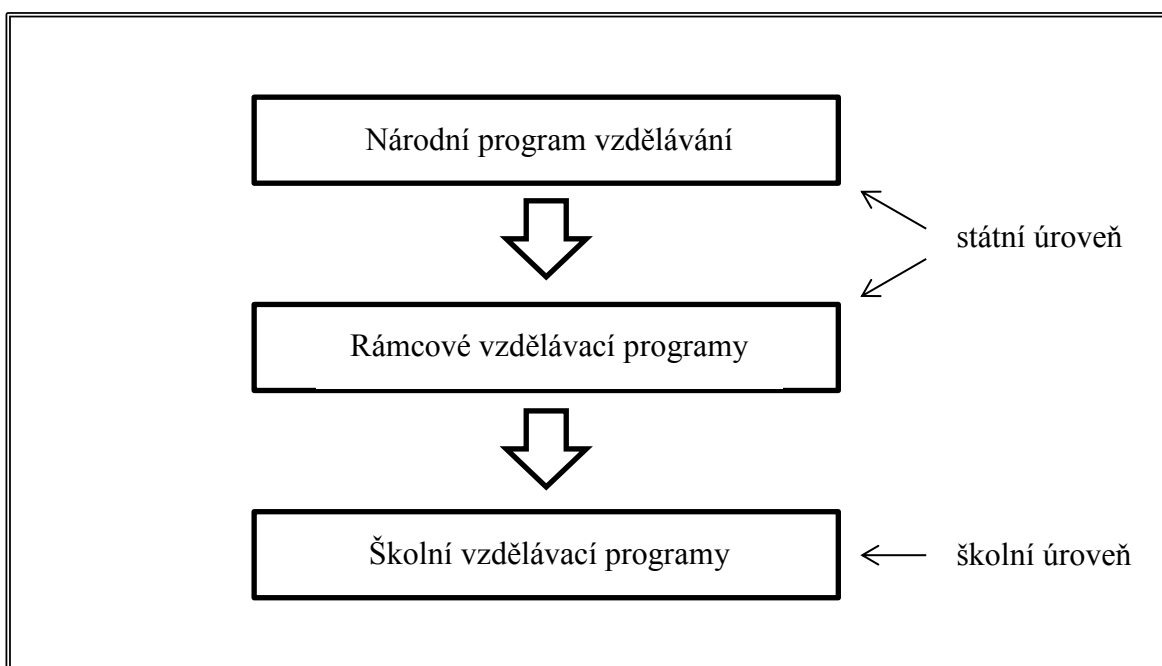
Období od roku 1989 do roku 1993 můžeme s odstupem času hodnotit, jako období přípravy zásadních koncepčních změn. V roce 1994 vzniká dokument pro oblast vzdělávání a to sice na základě programového prohlášení vlády z roku 1992, s názvem *Kvalita a odpovědnost*, který ovšem i přes vlastněný potenciál nikdy nebyl přijat jako závazný. „ *Zhruba v polovině devadesátých let vzniklo několik dalších expertních studií a zásadních dokumentů vzdělávací politiky. V roce 1994 vznikla pod vedením J. Kalouse analytická evaluační studie Rozvoj vzdělávací politiky, a MŠMT ČR vypracovalo dokument Program rozvoje vzdělávací soustavy České republiky – Kvalita a odpovědnost.*“ (SPILKOVÁ, 2005, s. 17). Dokument určuje hlavní cíle a směry vzdělávání v České republice a vymezuje základní nástroje k jejich naplnění, pracoval s návrhem tzv. vzdělávacích standardů.

Na základě tohoto dokumentu a v roce 1999 ministerstvem školství vydané Koncepce národního programu vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy, vzniká v roce 2001 závazný dokument *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* tzv. *Bílá kniha*. Stanovuje cíle dalšího vývoje, zdůvodňuje nutnost změn a hodnotí vzdělávací soustavu a její konkrétní oblasti. „*Zásadní zlom v procesu transformace přináší vznik Národního programu rozvoje vzdělávání – Bílé knihy (2001), která představuje ucelený koncept rozvoje vzdělávání v České republice v horizontu 5-10 let. ... Důležitou součástí na Bílé knize bylo iniciování národní diskuse s názvem Výzva pro deset milionů. Od listopadu 1999 do ledna 2000 bylo publikováno sedm podkladových studií k jednotlivým problémovým oblastem*“ (SPILKOVÁ, 2005, s. 21). Dokument počítá do budoucna po vzoru jiných zemí

se zavedením dvouúrovňového kurikula, postavené na principu národních a školních vzdělávacích programů. V dokumentu se také objevují vlivy přinášené z Evropské unie a jde například o důraz na celoživotní učení, humanizaci vzdělávání, rovný přístup ke vzdělání, zavedení principů decentralizace, demokratizace a participace v řízení vzdělávání.

Od roku 2004 spolu s přijetím nového školského zákona v České republice nově vznikají tzv. rámcové vzdělávací programy a tím dochází k naplnění dvouúrovňového systému vzdělávacích dokumentů, po vzoru evropských systémů. Rámcové vzdělávací programy vymezující cíle vzdělávání a osvojení kompetencí žáků na státní úrovni, školy v souladu s nimi na základě svých možností a specifik zpracovávají školní vzdělávací programy.

Obr. 8 – Schéma vzdělávacích dokumentů v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

V roce 2007 je přijata *Strategie celoživotního učení ČR*. Stanovuje stěžejní vize a směry celoživotního vzdělávání, včetně cílů, které mohou být podpořeny finančními prostředky z evropských fondů. Strategie byla stanovena na období let 2007 – 2015. Ve stejném roce

vzniká další dokument, implementující změny plynoucí z přijetí nového školského zákona v roce 2004 pod názvem *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007*. Zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky doprovázené koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech, určuje rámec Dlouhodobých záměrů krajů a sjednocuje přístup jednotlivých krajů, zvláště v oblasti středních škol.

Strategie vzdělávací politiky 2020 je klíčovým dokumentem a zároveň podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie. Dokument obsahuje tři klíčové priority. Snižování nerovnosti ve vzdělávání, podpora kvalitní výuky učitele, s čímž souvisí dokončení a zavedení kariérního systému či posílení kvalitní výuky budoucích pedagogů na vysokých školách a odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020 navazuje na předchozí dlouhodobý záměr a stanovuje hlavní cíle regionálního vzdělávání. Především zvýšení dostupnosti předškolního vzdělávání a povinný poslední ročník předškolního vzdělávání, zkvalitnění 2. stupně základního vzdělávání, podpora středního odborného školství, přiměřený rozvoj sítě škol a školských zařízení vzhledem k dlouhodobé uplatnitelnosti absolventů ve společnosti a na trhu práce, kariérní systém a standard profese učitele.

Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 rozpracovává priority Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 pro digitální prostředí. Digitálním vzděláváním je rozuměno takové vzdělávání, které reaguje na změny ve společnosti související s rozvojem digitálních technologií a jejich využíváním v nejrůznějších oblastech lidských činností. Zahrnuje jak vzdělávání, které účinně využívá digitální technologie na podporu výuky a učení, tak vzdělávání, které rozvíjí digitální gramotnost žáků a připravuje je na uplatnění ve společnosti a na trhu práce, kde požadavky na znalosti a dovednosti v segmentu informačních technologií stále rostou. (MŠMT – strategické a koncepční dokumenty)

V kapitole o vývoji vzdělávací soustavy v České republice jsou shrnuty v základních bodech důležité změny týkající se vzdělávání. Jsou zmíněny legislativní změny školského zákona, které byly v průběhu posledních dvaceti let schváleny. Popsán je způsob výkonu státní správy a samosprávy v oblasti školství, včetně systému financování regionálního

školství. Obsahem této kapitoly je také vzdělávací politika státu, z jejichž podnětů vznikají kurikulární a koncepční vzdělávací dokumenty.

3.2 Vývoj vzdělávací soustavy na Slovensku

Přestože Slovensko a Česká republika mají za sebou společnou, několik desetiletí trvající, společnou historii, lze z historického kontextu Československa na vzdělávací soustavu Slovenska nahlížet jako na méně rozvinutou. Teprve na počátku 20. století byla založena bratislavská Univerzita J. A. Komenského, síť středních škol byla také méně rozvinutá a na území byl větší podíl negramotného obyvatelstva. V 50. až 60 letech se síť středních škol dostává na úroveň českých škol. Z tohoto pohledu lze říci, že Slovensko urazilo dlouhý kus cesty. Výchozí pozice, po rozpadu Československa byla pro oba státy víceméně stejná i přes mírné rozdíly vycházející z především ze specifik maďarské národnostní menšiny na Slovensku. Přestože dnes vykazují obě vzdělávací soustavy vůči sobě rozdíly, mnohé společné znaky charakterizují obě vzdělávací soustavy dodnes. *„Struktura slovenského vzdělávacího systému je ve většině rysů stále podobná struktuře českého systému. Avšak i za poměrně krátké období došlo k určitým diferenciacím kvalitativního a kvantitativního typu mezi oběma systémy.“* (PRŮCHA, 1999, s. 276)

3.2.1 Struktura a rozvoj vzdělávací soustavy

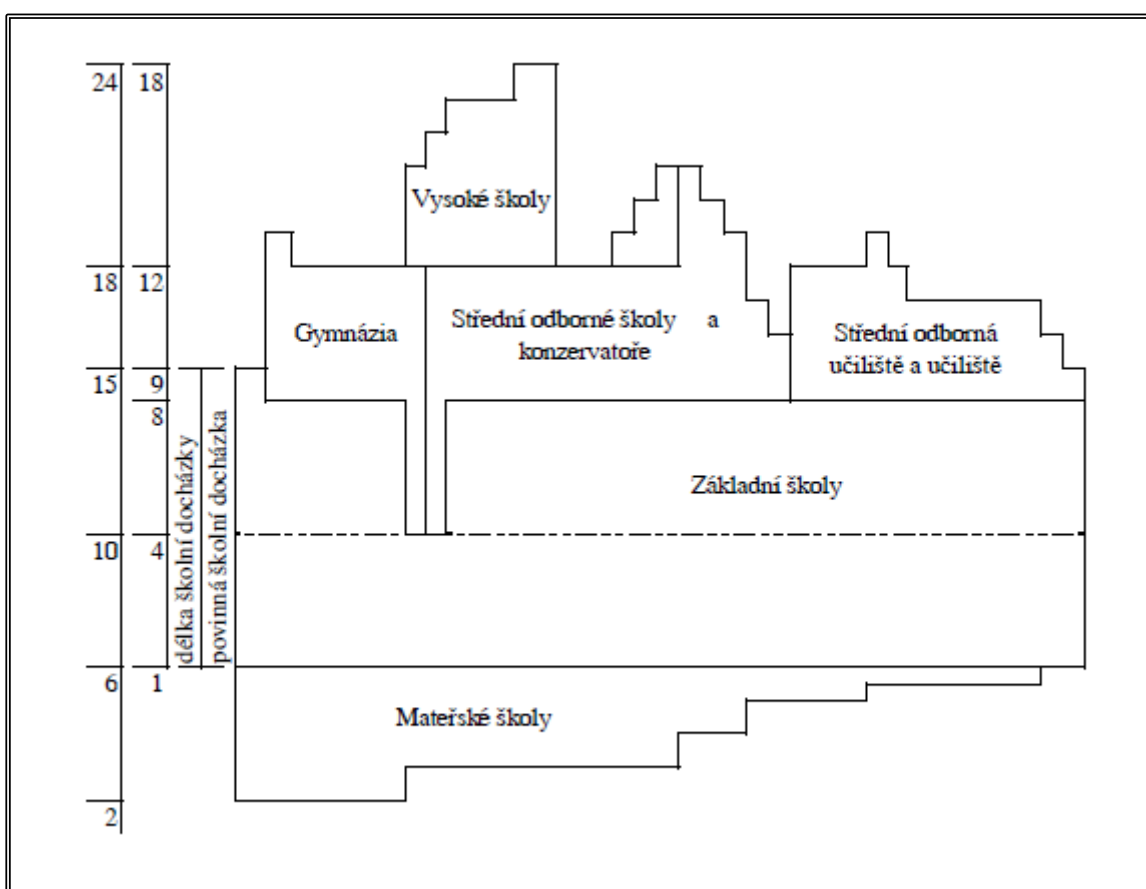
Po rozdělení Československa na Slovensku přibližně do roku 1998 probíhaly snahy na jedné straně o stabilizaci vzdělávacího systému a na straně druhé o jeho modernizaci. V roce 1994 je představen projekt *Konštantín*, s nímž přichází snaha o reformování systému shora, přesto se výrazné změny v tomto období nepovedlo realizovat. Například kurikulum pro základní školy zůstalo až do roku 2008, kdy byl přijat nový školský zákon č. 245/2008 Z. z. o *výchově a vzdělávání*, prakticky nezměněné.

Přestože již v roce 1990 byla základní škola prodloužená z osmi let na devět roků, stejně jako v ČR, má Slovensko specifickou délku prvního stupně základní školy, a sice čtyři roky a druhého pět let. Slovensko je jednou z mála krajín, která má délku primárního vzdělávání kratší než délku nižšího sekundárního vzdělávání. V roce 1994, kdy vznikla

osmiletá gymnázia tak vznikla nezvyklá situace, kdy bylo ukončit střední vzdělání s maturitou dvěma různě dlouhými způsoby. Až nový školský zákon v roce 2008 ustanovil odchod na víceletá gymnázia po 5. ročníku základní školy. Se zavedením 5. ročníku primárního vzdělávání počítal i *Národní program výchovy a vzdělávání v Slovenskej republike* z roku 2001, přesto dodnes zůstává délka prvního stupně základní školy v délce čtyř let.

Obr. 9 – Vzdělávací soustava Slovenské republiky platná v 90. letech

Zdroj: Hrabinská in Ježková, 1996, s. 109, vlastní zpracování

Stejně jako v České republice okolo roku 2000 ovlivňuje vzdělávací soustavu europizace vysokoškolského studia na základě boloňské deklarace. Slovenské vysoké školy proto začínají transformovat své studijní obory na kreditní systém studia.

V návaznosti na národní program vzdělávání z roku 2001 a reformu veřejné správy, probíhá v následujících letech rozsáhlá decentralizace v oblasti školství. Výrazně se proměňuje způsob financování regionálního školství, systém veřejné správy a financování školství je popsán v samostatné podkapitole.

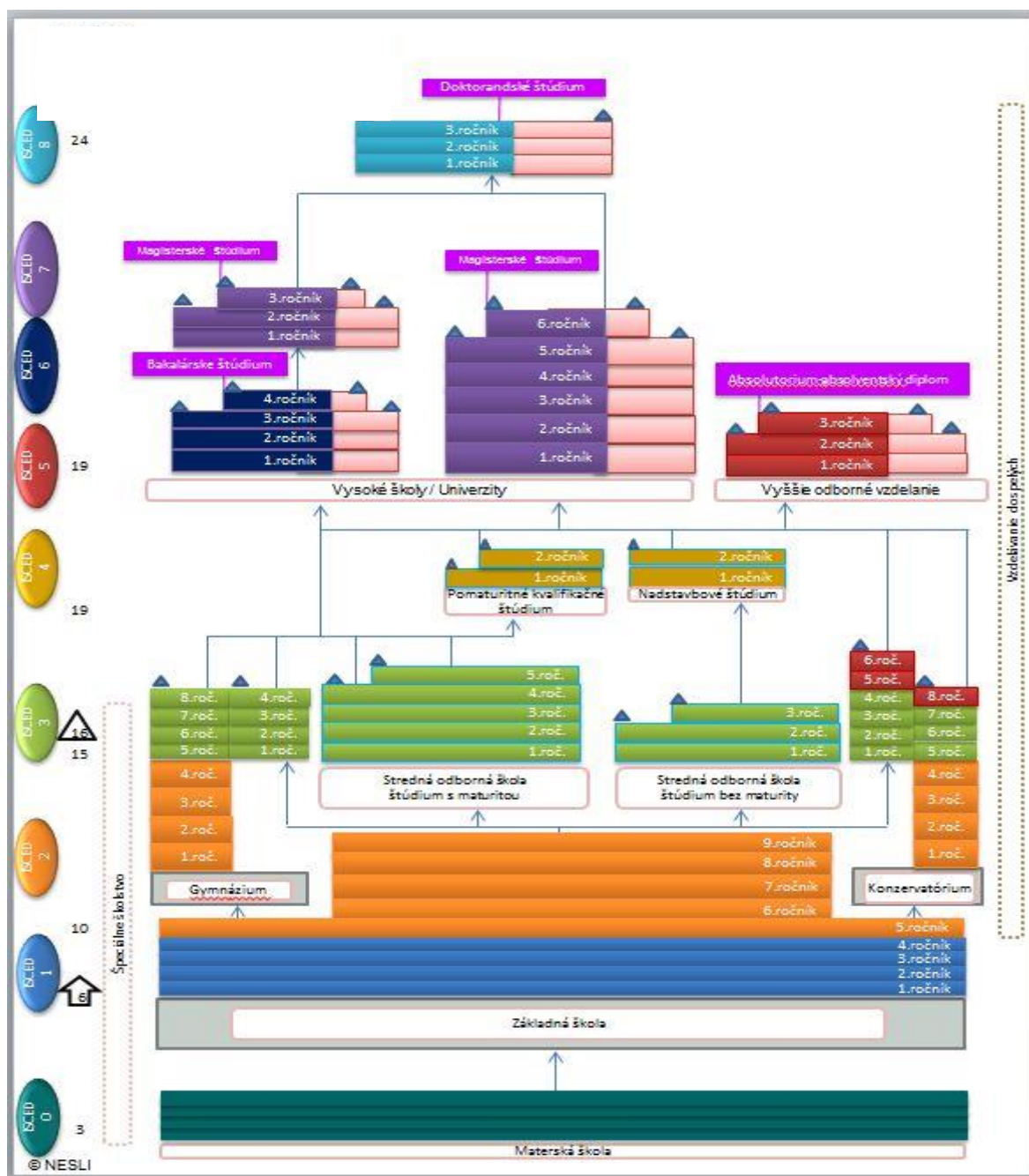
Nejdůležitější a nejrozsáhlejší změnou je přijetí školského zákona v roce 2008. *„Základním prvkem reformních změn je, že výchova a vzdělávání ve školách se uskutečňuje prostřednictvím výchovně-vzdělávacích programů. V zákoně byl definovaný státní a školní vzdělávací program. Vedle společných osnov pro všechny školy si tak každá škola definuje část svého učiva, čímž se podporuje volnost škol. Zákonem definované vzdělávací standardy jsou souborem požadavků na osvojení si vědomostí, znalostí a schopností, které mají děti a žáci získat pro jejich další pokračování ve vzdělávání v navazující části vzdělávacího programu.“* (MŠVVaŠ SR, 2013, s. 6, vlastní překlad). Slovensko tak přijímá dvouúrovňový systém kurikulárních dokumentů.

Školský zákon zároveň stanovil nově délku povinné školní docházky na deset let s možností zařazení dítěte do nultého ročníku základní školy. Přijetím právního předpisu zároveň došlo k sladění stupňů vzdělávání s mezinárodní klasifikací ISCED.

V roce 2009 byl přijat zákon o odborném vzdělávání a přípravě č. 184/2009 Z. z., který stanovil práva a povinnosti účastníků vzdělávání a vytvořil prostor pro zapojení zaměstnavatelů a soukromého investičního kapitálu do systému odborného vzdělávání a přípravy.

V tomto roce byly taktéž stanoveny podmínky pro profesní růst pedagogických a odborných zaměstnanců tzv. *kariérní systém*. *„Rozlišují se začínající, samostatní pedagogičtí a odborní zaměstnanci, ale i pedagogičtí a odborní zaměstnanci s první a druhou atestací. Zároveň se nastavil kariérní systém, který pedagogickým a odborným zaměstnancům zabezpečil platový postup v platových stupních, možnost příplatků, ale i poskytování volna na účast na vzdělávání nebo na vykonání atestační zkoušky. V konečném důsledku motivuje pedagogické a odborné zaměstnance k odbornému růstu.“* (MŠVVaŠ SR, 2013, s. 6, vlastní překlad).

Obr. 10 – Struktura vzdělávací soustavy SR dle ISCED 2011

Zdroj: MŠVVaŠ SR

Vzdělávací soustavu Slovenské republiky tvoří školy a školská zařízení:

- *mateřské školy* – patří mezi výchovně – vzdělávací zařízení, která zabezpečují výchovu a vzdělávání dětí ve spolupráci s rodinou a se zařízeními náhradní rodinné

výchovy, a to v souladu s jejich věkovými a individuálními osobnostmi. Výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku zabezpečují ve smyslu zákona mateřské školy a speciální mateřské školy. Mohou poskytovat polodenní, celodenní, týdenní nebo nepřetržitou péči.

- *základní školy* – poskytují základní vzdělání, zabezpečují intelektový, citový a senzorio-motorický rozvoj žáků ve smyslu vědeckého poznání a v souladu se zásadami vlastenectví, humanity a demokracie. Poskytují mravní, estetickou, pracovní, zdravotní, tělesnou, ekologickou a náboženskou výchovu. Základní škola se dělá na dva stupně, první čtyřletý a druhý pětiletý.
- *střední školy* – poskytují žákům střední odborné vzdělání, úplné střední odborné vzdělání, úplné střední všeobecné vzdělání a vyšší odborné vzdělání. Přípravují žáky na výkon povolání a činnosti v národním hospodářství, správě, kultuře, umění a ostatních oblastech života. Střední školy vychovávají žáky se zásadami vlastenectví, humanity a demokracie a ve smyslu vědeckého poznání. Přípravují je na tvořivou práci a odbornou činnost v povolání a poskytují mravní, estetickou, zdravotní, tělesnou, ekologickou a náboženskou/etickou výchovu. Střední školy organizují nadstavbové a pomaturitní studium, ve kterém se studující zdokonalují pro kvalifikovaný výkon povolání a specializují se na výkon některých technicko-hospodářských činností provozního charakteru. Studium se ukončuje maturitní zkouškou. Dále se člení na:
  - *gymnázium* – je všeobecně vzdělávací, vnitřně diferencovaná škola, která připravuje žáky především na vysokoškolské studium. Gymnázium má nejméně čtyři a nejvíc osm ročníků. První až čtvrtý ročník osmiletého gymnázia se může zřídit při základní škole. Úspěšným vykonáním maturitní zkoušky na gymnáziu se ukončuje úplné střední vzdělání.
  - *střední odborná škola* – připravuje žáky na výkon odborných činností zejména technicko-hospodářských, ekonomických, pedagogických, zdravotnických, sociálně-právních, správních, uměleckých a kulturních činností. Studium trvá čtyři roky. Úplné střední odborné vzdělání se ukončuje úspěšným vykonáním maturitní zkoušky. Absolventi střední odborné školy mohou pokračovat ve vysokoškolském studiu.
  - *střední odborné učiliště* – připravuje žáky v dvouletých a tříletých učebních oborech a čtyřletých studijních oborech na výkon robotických povolání

a odborných činností. Studium se ukončuje závěrečnou zkouškou. Ve čtyřletém studiu se v studijních oborech žák připravuje na výkon některých technicko-hospodářských činností provozního charakteru. Studium poskytuje úplné střední odborné vzdělávání a ukončuje se maturitní zkouškou. Střední odborné učiliště zajišťuje žákům teoretické vyučování, praktické vyučování, respektive výchovu mimo vyučování.

- *sdrúžená stredná škola* – začaly vznikat po novelizaci školského zákona od roku 2001 s cílem zefektivnit a zkvalitnit výchovně-vzdělávací proces v odborném vzdělávání a racionalizovat síť středních škol. Vznikly sloučením středních odborných učilišť a středních odborných škol a mají stejný nebo obdobný obsah vzdělávání. Zabezpečují přípravu v učebních oborech středního odborného učiliště, studijních oborech středního odborného učiliště a střední odborné školy.
- *konzervatoře* – jsou specifický typ střední odborné školy, která připravuje žáky v oborech zpěv, hudba, tanec nebo dramatické umění a na studium na vysoké škole. Konzervatoř má zpravidla šest ročníků, v oboru tanec osm ročníků a ukončuje se absolutoriem.
- *vysoké školy* – jsou vrcholné vzdělávací, vědecké a umělecké instituce, které mají výhradní právo poskytovat vysokoškolské vzdělání. Vysokoškolské studium trvá čtyři až šest let a ukončuje se státní závěrečnou zkouškou. Absolventem vysokoškolského studia se přiznávají tituly v bakalářském, magisterském a doktorském studiu.
- *výchovně – vzdělávací zařízení* (školní kluby, školská střediska zájmové činnosti, centra volného času, domovy mládeže a školy v přírodě)
- *speciální výchovná zařízení* – zařízení výchovné prevence a zařízení náhradní výchovy)
- *poradenská zařízení* - pedagogicko-psychologická poradna a zařízení speciálního pedagogického poradenství
- *zájmově-vzdělávací zařízení* – jazykové školy, státní jazykové školy a stenografické školy
- *školská účelová zařízení* – zařízení školního stravování, střediska praktického vyučování a zařízení služeb škole

Zdroj: (Verejný informačný portál rezortu školství SR)

3.2.2 Státní správa a samospráva, financování školství

Nejvýraznější ekonomické a legislativní změny v regionálním školství můžeme sledovat v souvislosti s realizací reformy veřejné správy na Slovensku, jejíž součástí byla i reforma regionálního školství. Nejdůležitější změny se udály v období let 2000 až 2005. Ještě v roce 1990 byl přijat školský zákon č. 542/1990 Z.z. *o štátnej správe v školství a školskej samospráve*, zřízeny byly školské správy a začaly se budovat orgány školské samosprávy v podobě školských rad. V roce 1994 byla přijata novela tohoto zákona, která omezila kompetence rady školy. Zároveň se posílily kompetence ministerstva školství a státní správa byla oddělena od ostatních orgánů regionální státní správy a samosprávy.

V roce 1996 došlo k novému rozdělení státu na 8 krajů. Zřizovateli škol se tak stali okresní a krajské úřady, kde byly zřízeny odbory školství. Došlo také k zrušení školské správy. V roce 2002 došlo k další decentralizaci školství a přesunu kompetencí a zodpovědnosti z určitých oblastí státní správy na orgány územní samosprávy, tedy na obce a vyšší územní celky, čímž školy a školská zařízení přešli jejich působnosti.

V roce 2004 vešel v platnost nový zákon č. 596/2003 Z.z., *o štátnej správe v školství a školskej samospráve*. Způsob řízení regionálního školství, které ustanovil tento zákon, přetrvává s drobnými úpravami doposud. (Dravecký, 2011, s. 60-61).

Zřizovatelem školy nebo školského zařízení na území Slovenska dle zákona může být:

- *obec*
- *samosprávný kraj/vyšší územní celek (VÚC)*
- *krajský školský úřad*
- *státem uznaná církev nebo náboženská společnost*
- *jiná právnická nebo fyzická osoba*

Zdroj: (Zákon č. 596/2003 Z.z)

Orgány vykonávající státní správu ve školství:

- *ředitel školy* – jmenován do funkce zřizovatelem školy nebo školského zařízení; zodpovídá za dodržování státních vzdělávacích programů a v souladu s ním

vypracovaného školního vzdělávacího programu; vykonává státní správu v prvním stupni a rozhoduje o záležitostech týkajících se poskytování vzdělávání

- *obec* – zřizuje a ruší všeobecně závazným nařízením mateřské školy, základní umělecké školy, školní dětské kluby, školní střediska zájmové činnosti, centra volného času, školní jídelny pro děti základních a mateřských škol, školní internáty, jazykové školy při základních školách; obec jako školský úřad vykonává státní správu ve druhém stupni, pokud obec není školským úřadem, vykonává státní správu v druhém stupni okresní úřad v sídle kraje
- *samosprávní kraj* – zřizuje a ruší všeobecně závazným nařízením při výkonu státní správy střední školy, střediska praktického vyučování; při výkonu samosprávy zřizuje a zrušuje všeobecně závazným nařízením základní umělecké školy, jazykové školy mimo jazykových škol při základních školách, školní internáty, školní jídelny, školní hospodářství a střediska odborné praxe, střediska služeb škole, školy v přírodě, centra volného času s územní působností samosprávního kraje; vykonává státní správu v druhém stupni
- *krajský školský úřad* – zřizuje a ruší základní školy za zvláštních podmínek, střední školy a střediska praktického vyučování za zvláštních podmínek, mateřské školy speciální, základní školy speciální, střední školy speciální, praktické školy, odborná učiliště, speciální výchovná zařízení, školy s cizím vyučovacím jazykem na základě mezinárodních dohod, školní internáty, školská zařízení, která jsou součástí školy nebo školského zařízení pro děti se speciálními potřebami, centra speciálně-pedagogického poradenství, centra pedagogicko-psychologického poradenství
- *Štátná školská inšpekcia* – orgán státní správy ve školství; plní funkci kontroly státu nad úrovní pedagogického řízení, výchovy a vzdělávání, materiálně-technických podmínkách včetně středisek praktického vyučování, pracovištích praktického vyučování ve vzdělávacích institucích

Orgány vykonávající samosprávu ve školství - školská samospráva:

- *rada školy* – uskutečňuje výběrové řízení na jmenování ředitele, na jehož základě navrhuje kandidáta na funkci ředitele školy; předkládá návrh na jeho odvolání nebo se vyjadřuje k návrhu na odvolání

- *obecní školská rada* – zřizuje se v obcích, kde jsou stanovené nejméně tři školské obvody nebo při zřízení nejméně deseti škol a školských zařízení na území obce, které nejsou součástí školy; rozhodnutím obecního zastupitelstva může být zřízena při počtu pěti škol nebo dvou školských obvodech; plní funkci rady školy školám a školským zařízením, která zřizuje obec, u škol, kde rada školy není zřízená
- *územní školská rada* – zřizuje se v územní působnosti samosprávného kraje; vyjadřuje se ke koncepci rozvoje škol a školských zařízení; k rozpisu finančních prostředků ze státního rozpočtu; k personálním a sociálním podmínkám zaměstnanců škol a školských zařízení; k požadavkům samosprávného kraje na zkvalitnění výchovy a poskytování výchovně vzdělávacích služeb; k návrhům na zavedení studijních a učebních oborů; ke zprávě o výsledcích výchovně-vzdělávacího procesu ve školách a školských zařízeních; plní funkci rady školy školám a školským zařízením, které zřizuje krajský úřad nebo samosprávný kraj, pokud není rada školy zřízená
- *žakovská školská rada* – reprezentuje žáky střední školy a zastupuje je ve vztahu k řediteli a vedení školy

Zdroj: (Ústřední portál veřejných služeb ľudom – www.slovenko.sk)

V 90. letech probíhaly na Slovensku čilé reformy veřejné správy a transformace ekonomiky. Přestože výchozí pozice ve vzdělávání na začátku 90. let byla pro Slovensko velmi dobrá, z mezinárodních studií ale vyplynulo, že se během několika let úroveň vzdělávání v zemi rapidně zhoršila. V roce 1996 dochází k reorganizaci místní státní správy a opětovnému zavedení krajské státní správy a Slovensko je rozděleno na 8 krajů.

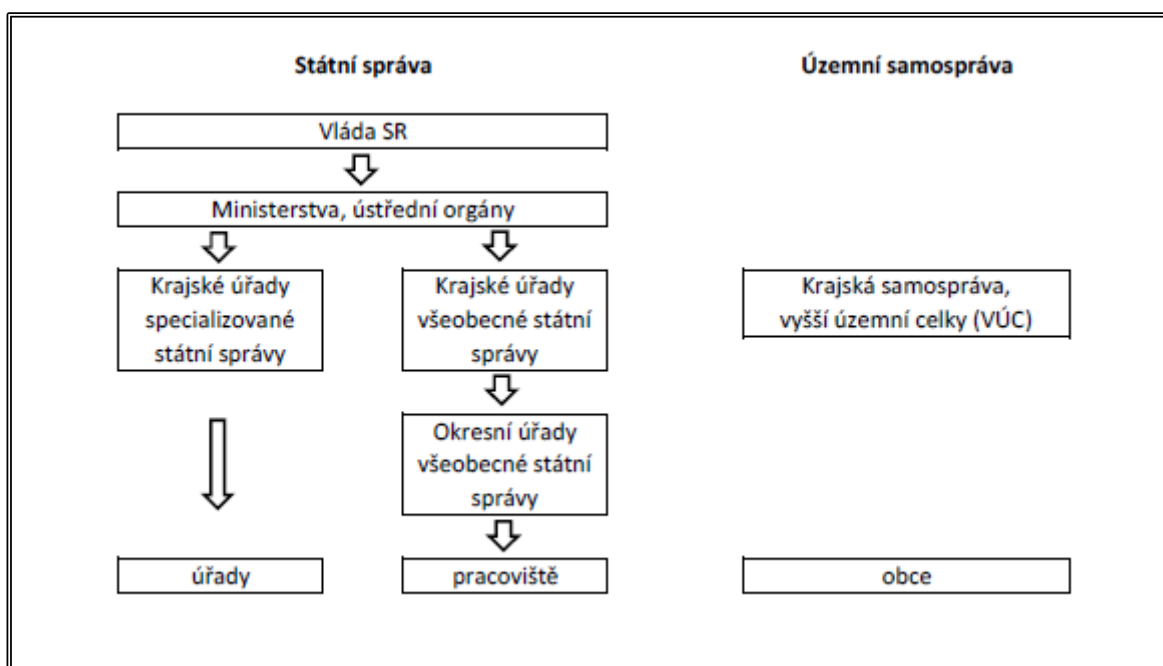
Až do roku 1998 neměla samospráva možnost ovlivňovat dění ve svých obcích a regionu, jelikož většinu kompetencí vykonával stát. Ve stejném roce slovenská vláda vyhlásila programové prohlášení, na jehož základě v roce 1999 přijala *Stratégiu reformy verejnej správy* jako první etapu přípravy a realizace reformy veřejné správy. V návaznosti na strategii byla v roce 2000 schválena *Koncepcia decentralizácie a modernizácie verejnej správy*. V rámci decentralizace kompetencí v regionálním školství dochází k přenesení kompetencí na samosprávné orgány v oblasti hospodářského řízení předškolních zařízení, základních a středních škol. Uplatnění systému decentralizace přenáší majetková práva na

školy a školská zařízení, na územní a školskou samosprávu přenáší kompetence personální, finanční a řídicí. Kombinuje se samosprávní princip, zabezpečovaný územními a školskými samosprávami a princip státní správy, kterou zabezpečuje ministerstvo školství SR a specializovaná státní správa ve školství.

V roce 2001 byly přijaté zákony č. 302/2001 Z. z. o samosprávě vyšších územných celkov, zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky a zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy. V lednu 2002 vzniká druhá úroveň samosprávy, jako výsledek územní reformy.

Obr. 11 – Schéma uspořádání státní správy SR mezi lety 1996 – 2003

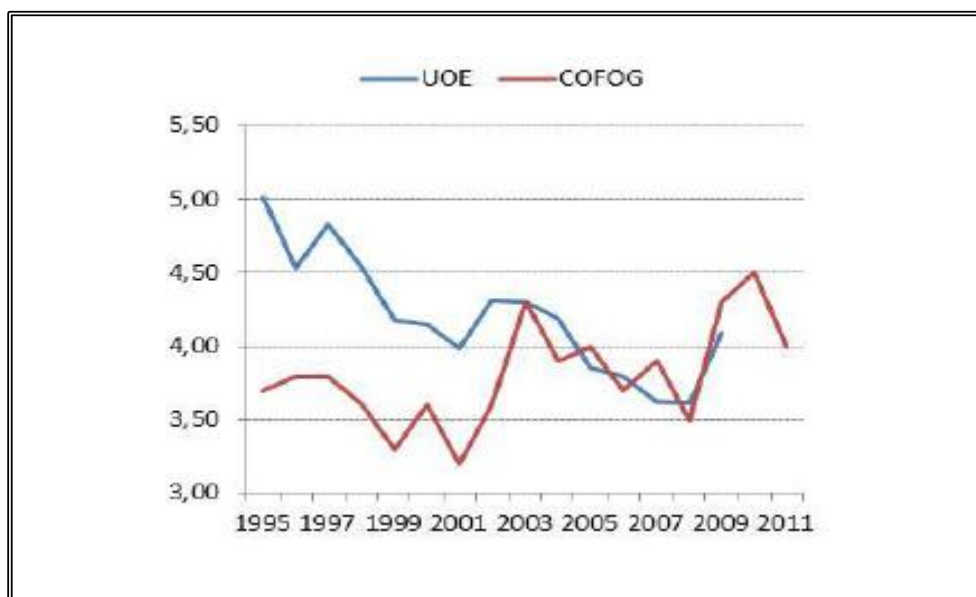

Zdroj: Gomolčáková, 2006, vlastní zpracování

Financování základních a středních škol na základě zákona č. 506/2001 Z.z. přineslo možnost pro státní i nestátní školy získat finanční prostředky, nejen z veřejných zdrojů státního rozpočtu a samosprávy, ale také ze soukromých zdrojů, školného, darů, ale i ze zisků z podnikatelské činnosti. (Pošvanc, Moravčík, 2005, s. 15).

Přelomovým rokem je rok 2004, kdy na základě dlouhodobé reformy státní správy dochází ke změně uspořádání místní státní správy a dochází k přesunu kompetencí ze státní správy na obce a vyšší územní celky. Cílem je zefektivnění a zkvalitnění řízení ve státní správě. Nově se zavádí dvojstupňový systém financování regionálního školství a finanční toky z ministerstva jsou zřizovatelům přidělovány prostřednictvím krajských školských úřadů. Financování regionálního školství se realizuje dle zákona č. 597/2003 Z.z., o financování základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a nařízení vlády SR č. 630/2008 Z. z., kterým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia ve znění pozdějších předpisů, kterými se upravují podrobnosti rozpisu finančních prostředků ze státního rozpočtu pro školy a školská zařízení, ve kterých se vzdělávání považuje za soustavnou přípravu na povolání a v zřizovatelské působnosti vyšších územních celků (VÚC).

Obr. 12 – Vývoj veřejných výdajů na vzdělávání

Vysvětlivky: UOE (UNESCO, OECD, EUROSTAT)

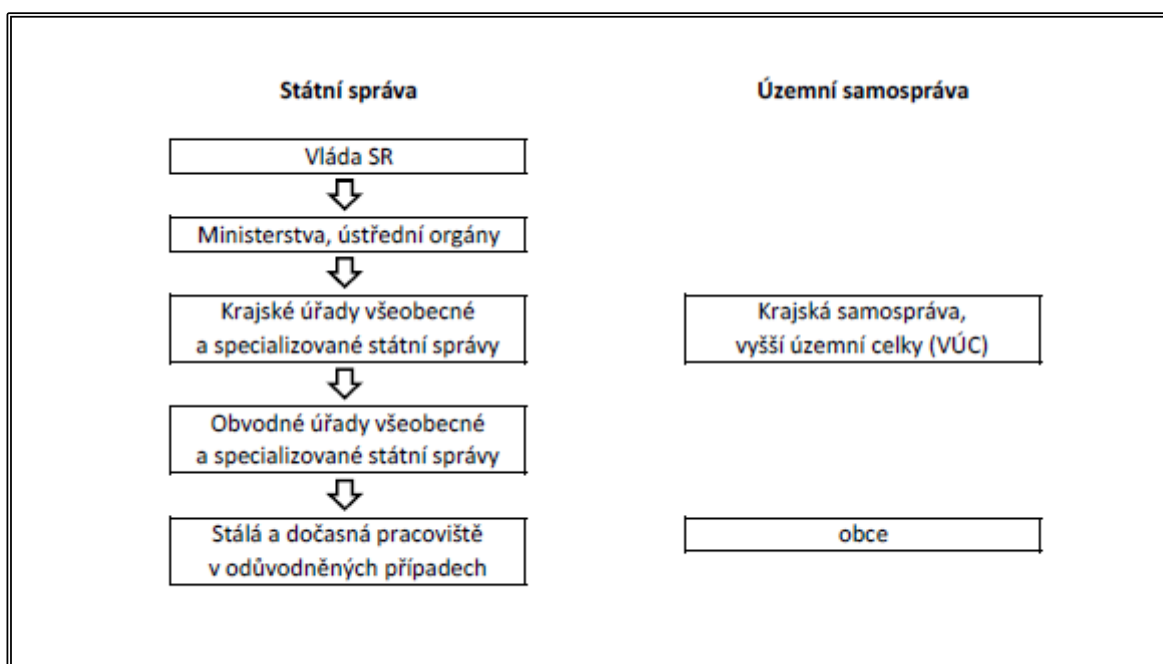
COFOG (Classification of the Functions of Government, slovensky klasifikácia výdavkov verejné správy)

Zdroj: Eurostat

V období let 2002 až 2005 byly učiněny reformní kroky v oblasti řízení a financování škol. Došlo k zrovnoprávnění postavení státních a nestátních zřizovatelů škol. Zákon

č. 597/2003 Z.z., o financovanie základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, přinesl významné změny do systému financování regionálního školství. Financování škol je postavené na normativním principu, školy jsou financované podle počtu žáků a personální a ekonomické náročnosti výchovně vzdělávacího procesu. Ustanoven byl normativní způsob přerozdělování finančních prostředků na určení počtu pedagogických pracovníků a způsob určování finančních prostředků na platy a mzdy. „*Hlavní změnou nového způsobu financování bylo oddělení financování přeneseného výkonu státní správy ve školství (tzv. přenesené kompetence) od správy školství v rámci výkonu samosprávních funkcí (tzv. originální kompetence).*“ (Šašura, 2013, s. 11, vlastní překlad).

Obr. 13 – Schéma uspořádání státní správy SR od 1.1.2004

Zdroj: Gomolčáková, 2006, vlastní zpracování

V roce 2005 přešla reforma veřejné správy do další etapy fiskální decentralizace, kdy výkon tzv. originálních kompetencí, přestal být financovaný ze státního rozpočtu a při stanovování objemu finančních prostředků pro oblast školství se v případě obcí vycházelo z principů normativního financování. Zavedeny byly dva nové způsoby financování regionálního školství, a sice financování z kapitoly ministerstva školství SR (základní, střední školy,...) a druhým způsobem z výnosu podílu daně (mateřské školy, školská

zařízení obcí a vyšších územních celků a později i základní umělecké školy. V rámci normativů se zavedl další normativ na další vzdělávání pedagogických zaměstnanců a zrušilo se poskytování kapitálových normativů. (Podhrázká, 2007, s. 28-33).

Hlavními zdroji financování regionálního školství na Slovensku jsou:

- prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu v rámci přenesených kompetencí
- podílové prostředky z výnosu daně z příjmů fyzických osob, poskytnuté v rámci originálních kompetencí

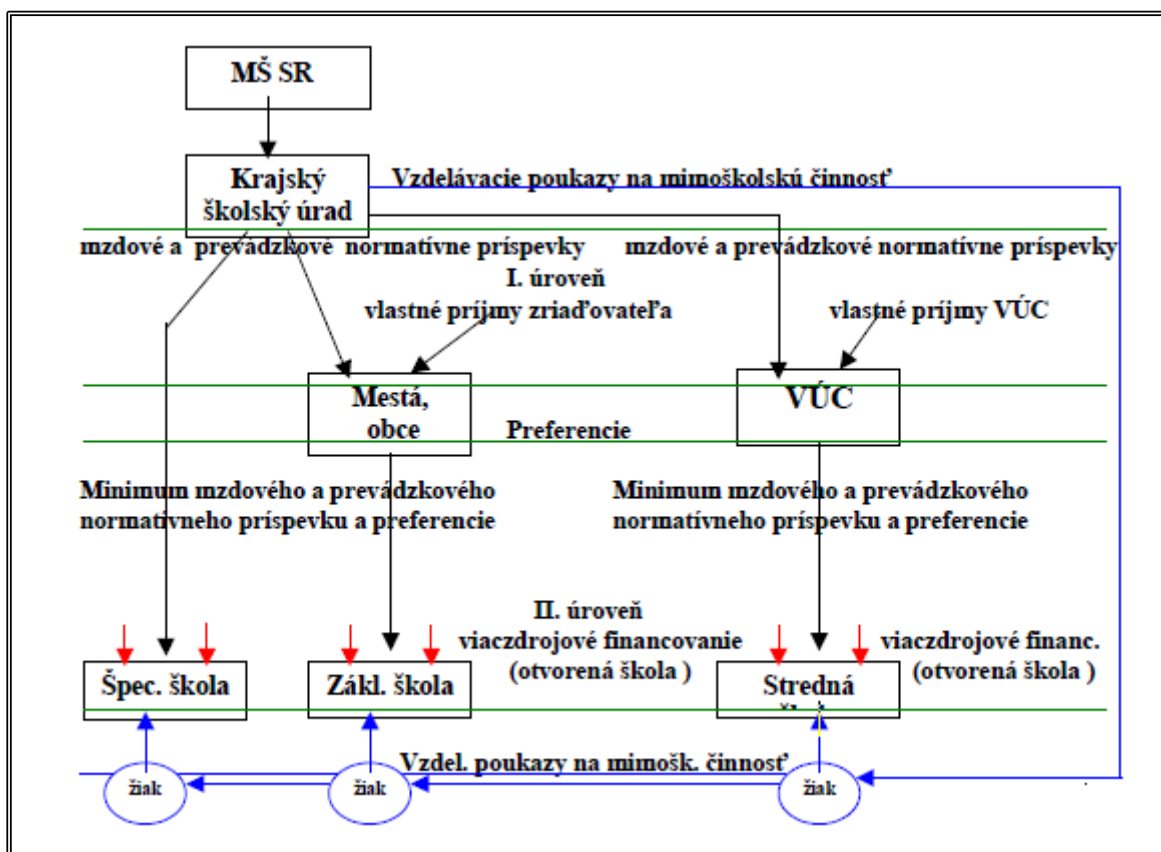
Dalším ze zdrojů finančních prostředků škol a školských zařízení jsou vlastní příjmy.

Stát zabezpečuje financování výchovně-vzdělávacího procesu a provozní náklady v základních školách, středních školách a základních uměleckých školách, ve kterých zabezpečuje výkon přenesených kompetencí z prostředků státního rozpočtu SR a zároveň v rámci finančních možností zároveň přispívá na jejich rozvoj. Stát také přispívá zřizovatelům v rámci výkonu originálních kompetencí zřizovatelům škol na školské služby (ubytování, jídelna, předškolní zařízení) a mimoškolní aktivity, které zabezpečují školská zařízení v originální zřizovatelské kompetenci měst a obcí. Normativ pro základní školy, střední školy, základní umělecké školy, mateřské školy a domovy mládeže je *součtem mzdového normativu a provozního normativu*. Ostatní školská zařízení mají pouze normativní příspěvek na žáka a zřizovatel rozhoduje o tom, jaká část normativu připadá na mzdové náklady a jaká na náklady provozní. Mzdový normativ není jednotný pro všechny školy, ale závisí na druhu a typu školy, personální náročnosti studijního nebo učebního oboru, formy studia, vyučovacího jazyka a u základních škol také od velikosti školy.

Provozní normativ je závislý na teplotních podmínkách v místě školy. Část státních finančních prostředků určených na zájmové vzdělávání se přerozděluje pomocí systému *vzdělávacích poukazů*. Tyto prostředky slouží na dofinancování zájmového vzdělávání poskytovaného školami a školskými zařízeními. Všichni žáci základních a středních škol dostávají vzdělávací poukaz a každý žák se rozhodne, kterou formu zájmového vzdělávání, poskytovaného základními školami, středními školami nebo školskými zařízeními bude navštěvovat. Poukaz má předem určenou hodnotu, školy dostanou finanční prostředky z krajského úřadu dle počtu získaných vzdělávacích poukazů.

Přidělování finančních prostředků se od roku 2005 uskutečňuje na základě systému webové aplikace EDUZBER, do kterého školy poskytují informace o počtu žáků. (MŠVVaŠ SR).

Obr. 14 – Toky finančních prostředků z kapitoly ministerstva školství SR

Zdroj: Tóth, Korintuš, 2004, s. 11

3.2.3 Koncepcie ve vzdělávání, vzdělávací politika

Vzdělávací politika patří k základním pilířům národních politik států, Slovenska nevyjímaje. Ještě před rozpadem Československa vznikly pro oblast vzdělávání koncepční dokumenty. V roce 1990 je to koncepce s názvem *Duch školy*, který obsahoval všeobecné zásady budoucího školství a byl koncipovaný formou několika samostatných studií. V roce

1991 byl předložen dokument *Obnova a rozvoj slovenského vzdelavacieho systému do roku 2000*, zpracovaný na podkladě expertních studií ministerstva školství.

V roce 1994, s nástupem nového ministra školství začali práce na další koncepci modernizace vzdělávacího systému a vzdělávací politiky v podobě národního programu výchovy a vzdělávání tzv. projektu *Konštantín*. Tato koncepce se však realizovala jen z části, neboť došlo ke změně ministra školství a na implementaci tohoto dokumentu se přestalo pracovat. Návrh projektu byl rozdělen na dvě etapy a linie představ o budoucím vzdělávání byla koncipována v deseti oblastech, dokument byl koncipován na období let 1995 až 2015.

Po neúspěchu „Konštantína“ se programovým prohlášením z roku 1998 vláda SR zavázala vytvořit dlouhodobou koncepci rozvoje výchovy a vzdělávání na dalších 15 až 20 let, bez ohledu na politickou příslušnost ministrů školství. V roce 1999 byl vypracovaný projekt s názvem *Milénium*, na jehož základě a na základě proběhnuvší veřejné diskuse byl vypracovaný návrh koncepce *Národního programu výchovy a vzdelvania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov*, který slovenská vláda v roce 2001 přijala a v roce 2002 schválila. Národní program byl v roce 2002 začleněn do svého programového prohlášení jako základní vizi vzdělávací politiky. (Zelina, 2004, s. 83-88).

Projekt *Milénium* je koncipovatný jako otevřený dokument, obsahující strategické záměry a směřování vzdělávání směrem k vyspělým státům z pohledu výchovně – vzdělávacího systému.

Postaven je na 12 základních pilířích:

- *Být ve světě, Evropě, na pulzu moderního času, vědy, výzkumu, poznatků a přitom zůstat sebou*
- *Zavést do praxe teorii tvořivě – humánní výchovy*
- *Změnit obsah učiva, redukovat ho, učinit jej funkčnějším, kontrolovatelnějším a životnějším*
- *Diverzifikace cest, způsobů, metod a forem vzdělávání a výchovy*
- *Profesionalizace a decentralizace řízení*
- *Učitel jako rozhodující činitel ve výchově*
- *Finanční zabezpečení moderního výchovně – vzdělávacího systému*
- *Podpůrné služby škole*
- *Informační technologie*

- *Ovládnání cizích jazyků*
- *Odborné a celoživotní vzdělávání*
- *Zabezpečení transformace školství*

Zdůrazňován je celospolečenský význam národního programu a vymezeny jsou tyto cíle:

- *rozvoj osobnosti jako sociální a individuální bytosti*
- *zvýšení vzdělanosti*
- *výchova k otevřené spolupráci, toleranci, demokracii a občanství*
- *zvýšení zaměstnatelnosti a uplatnění na světovém trhu práce*
- *zvýšení konkurenceschopnosti a prosperity ovlivňováním kvalifikanosti*
- *předpoklad demokratického vývoje společnosti, hodnotového systému, morálky, sociálního rozvoje a prosperity*

Zdroj: (Milénium - Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike)

Vzdělávací politika na Slovensku se v současné době nadále uskutečňuje podle projektu Milénium, stanovené cíle byly realizované v oblasti regionálního školství především prostřednictvím přijatých legislativních změn a těchto koncepčních dokumentů:

- *Koncepcia pedagogicko-psychologického poradenského systému a jeho implementácie do praxe (UV č. 283/2007) platná do roku 2015.*
- *Koncepcia dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov v oblasti odborného vzdelávania a prípravy v Slovenskej republike (UV č. 489/2007) platná do roku 2013.*
- *Koncepcia vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách (UV č. 767/2007) platná do roku 2016.*
- *Koncepcia výchovy a vzdelávania národnostných menšín (UV č. 100/2007) platná do roku 2013.*
- *Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania (UV č. 206/2008) platná do roku 2013*

Zdroj: (Odborový zväz pracovníkov školství a vedy)

Slovensko má v současné době v zadání Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny na období let 2013 až 2017 v rámci *Národního akčního plánu pro děti* a v kompetenci ministerstva školství cca dvě desítky dlouhodobých a střednědobých koncepcí ve

vzdělávání napříč oblastmi, počínaje rozvojem informačních a komunikačních technologií, přes vzdělávání osob se zdravotním postižením, vzdělávání národnostních menšin, poradenské činnosti a mnoha dalších oblastech. Stěžejní oblastí je naplňování práv dítěte. (MPSVR SR, Národní akčný plán pre deti 2013 - 2017).

4 Komparativní část

Komparativní část práce je rozdělená na dvě podkapitoly a jejím cílem je získat odpovědi na položené výzkumné otázky.

1. Jakými změnami prošly vzdělávací soustavy České a Slovenské republiky od roku 1993?

2. Jaké jsou rozdíly a trendy vývoje vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky v současné době z pohledu výkonových ukazatelů regionálního školství?

3. Jaké rozdíly ve vzdělávacích soustavách České a Slovenské republiky byly zjištěny organizací OECD?

První podkapitola mapuje a komparuje vývoj regionálního školství v obou sledovaných zemích. Vytvořeny byly souhrnné tabulky porovnávající české a slovenské regionální školství dle jednotlivých druhů škol. Sledované období je vymezeno lety 2008 až 2015. Porovnávány jsou samostatně mateřské, základní a střední škol.

Prvním porovnávaným parametrem je průměrná výše měsíční mzdy respektive platu zaměstnanců jednotlivých druhů škol. Druhým z porovnávaných parametrů je počet škol na konkrétním stupni, které Česká republika a Slovensko na svém území zřizují včetně škol pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Uváděn je počet zřizovaných škol dle druhu zřizovatele (veřejný, soukromý, církevní) a počet škol celkem. Dalším sledovaným parametrem je počet zřizovaných tříd mateřských, základních a středních škol a to včetně škol pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Posledním ze sledovaných parametrů je počet dětí, žáků a studentů navštěvujících české a slovenské školy v regionálním vzdělávání ve sledovaných letech.

Ve všech parametrech je sledován vývoj ve sledovaném období a graficky je zaznamenána křivka trendu vývoje. Pro srovnání jsou vždy uváděna data pro Českou a Slovenskou republiku zvlášť.

Druhá podkapitola komparativní části práce mapuje a porovnává vzdělávací soustavu České a Slovenské republiky z pohledu přehledové studie organizace OECD s názvem

Education at a Glance a to v letech 2004, 2009 a 2014. Sledované jsou pouze vybrané indikátory. Studie jsou rozděleny na čtyři oblasti indikátorů A až D.

V každé oblasti byly vybrány tři skupiny indikátorů. V kategorii A indikátorů jsou sledovány výstupy ze vzdělávání a vliv učení, kategorie B porovnává indikátory finančních a lidských zdrojů a investic do vzdělávání. V kategorii C indikátory porovnávají ve sledovaných zemích přístupy ke vzdělávání, míru participace a progresu ve vzdělávání. Poslední kategorii D indikátorů komparuje výukové prostředí a organizaci českých a slovenských škol a škol zemí OECD.

Sledována a porovnávána jsou data v jednotlivých letech a trend jejich vývoje za sledované období.

4.1 Regionální školství

Všechna uvedená data týkající se školství v České republice pocházejí ze statistik Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR, přesněji z jejich elektronických statistických ročenek dostupných ve webové aplikaci nebo přímo na stránkách ministerstva.

Data o slovenském regionálním školství jsou získána z webových stránek Centra vedecko-technických informací SR, kde jsou volně dostupné statistiky regionálního školství na Slovensku.

Pro přepočtení měn byly použity údaje o průměrné roční výši měnové jednotky v daném roce.

Všechny tabulky uvedené v textu nebo v příloze jsou vlastním zpracováním dostupných dat. V komparativní části regionálního školství nejsou uváděny u tabulek a grafů výše popsané zdroje. Odkazy na stránky, ze kterých byla statistická data převzata, jsou uvedeny v přehledu zdrojů na konci práce.

4.1.1 Mateřské školy

Údaje vycházejí z tabulek (Tabulka 3, 4 a 5), které jsou z důvodu rozsáhlosti uvedené v přílohách této práce. Pokud není uvedeno jinak v samostatné tabulce, jsou výchozími údaji pro grafická zpracování a komentáře tabulky uvedené v přílohách.

Vývoj mezd zaměstnanců mateřských škol

Tabulka 6 mapuje vývoj průměrné mzdy respektive platu zaměstnanců mateřských škol v letech 2008 až 2015. V roce 2009 přešlo Slovensko na společnou evropskou měnu, proto jsou pro vzájemnou lepší porovnatelnost údaje České republiky převedené z CZK na EUR. Pro přepočítání byla vždy použita průměrná výše kurzu v daném roce.

Tab. 6 – Vývoj mezd/platů zaměstnanců mateřských škol v letech 2008 - 2015

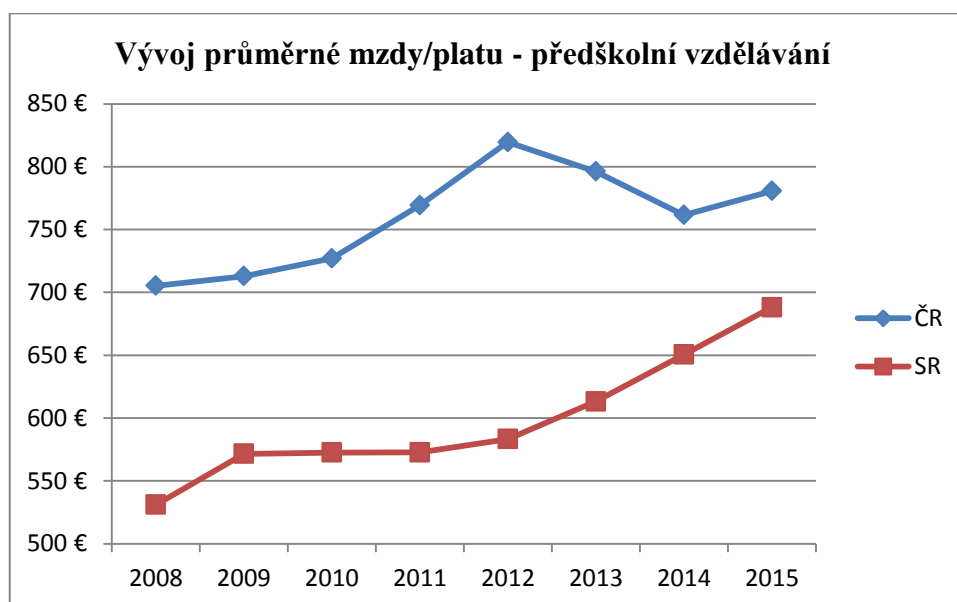
	ČR			SR	Rozdíl průměrné mzdy/platu ČR vs. SR v EUR
	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v CZK	Průměrná výše kurzu EUR/CZK	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v EUR	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v EUR	
2015	21,298 Kč	27.28 Kč	780.71 €	688.08 €	92.63 €
2014	20,966 Kč	27.53 Kč	761.57 €	650.50 €	111.07 €
2013	20,679 Kč	25.97 Kč	796.26 €	613.17 €	183.08 €
2012	20,604 Kč	25.14 Kč	819.56 €	583.24 €	236.32 €
2011	18,919 Kč	24.59 Kč	769.36 €	572.65 €	196.71 €
2010	18,386 Kč	25.29 Kč	727.01 €	572.55 €	154.46 €
2009	18,857 Kč	26.45 Kč	712.93 €	571.55 €	141.38 €
2008	17,589 Kč	24.94 Kč	705.25 €	531.10 €	174.15 €

V roce 2008 činila průměrná mzda zaměstnanců českých mateřských škol 705 €, na Slovensku byla mzda o téměř 175 € nižší a dosahovala průměrné výše 531 €, rozdíl v průměrné výši pobírané mzdy byl cca 4.300,- Kč.

Nejvyšší rozdíl v průměrné výši mzdy zaměstnanců MŠ mezi oběma státy, byl zaznamenán v roce 2012, kdy rozdíl mezi českou a slovenskou průměrnou mzdou u zaměstnanců MŠ činil 236 €, v přepočtu na české koruny v průměrném kurzu roku 2012 dosahuje rozdíl mezi mzdami částky téměř 6.000,- Kč.

V roce 2015 činila průměrná mzda českých zaměstnanců MŠ v přepočtu na euro 780 €, zatímco na Slovensku pobírali tito zaměstnanci 688 €. Rozdíl ve mzdách se snížil na necelých 93 €, což v přepočtu činí přibližně 2.500,- Kč.

Graf 1 – Vývoj průměrné mzdy/platu zaměstnanců mateřských škol

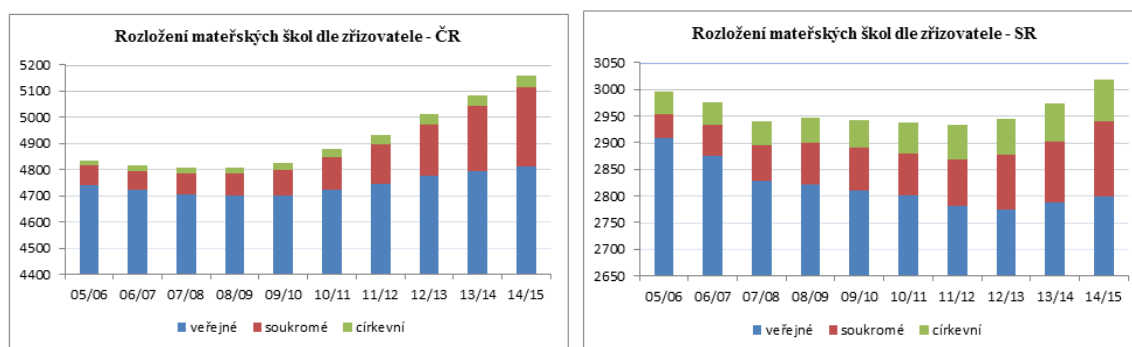

Z grafu je patrný trend navyšování mezd zaměstnancům mateřských škol. V průměrné výši je mzda respektive plat zaměstnanců na Slovensku výrazně nižší než v české republice, navzdory rychlejšímu tempu navyšování. Navýšení průměrných mezd mezi lety 2008 až 2015, činilo u českých zaměstnanců MŠ přibližně 75 €, v přepočtu necelé 2.000,- Kč. Na Slovensku došlo k navýšení mezi lety 2008 až 2015 o cca 156 €, což je více než dvojnásobný rozdíl v navýšení oproti ČR. Přesto je vzájemný poměr průměrné mzdy v roce 2015 na vzájemném historickém minimu v rámci sledovaného období.

Vývoj počtu mateřských škol - dle zřizovatele

Na grafu 2 je zobrazené rozložení počtu mateřských škol v České a Slovenské republice dle zřizovatele. Pro lepší zobrazení trendu v počtu škol, především u soukromých a církevních zřizovatelů je posunuta škála na ose y. Z grafu tak není jasně patrná majorita veřejných škol, zřizovaných státem, krajem nebo obcemi. Mezi Českou republikou a Slovenskem je jasně patrný rozdíl v počtu církevních škol, kdy tento typ zřizovatele má v porovnání s českým prostředím mnohem vyšší zastoupení.

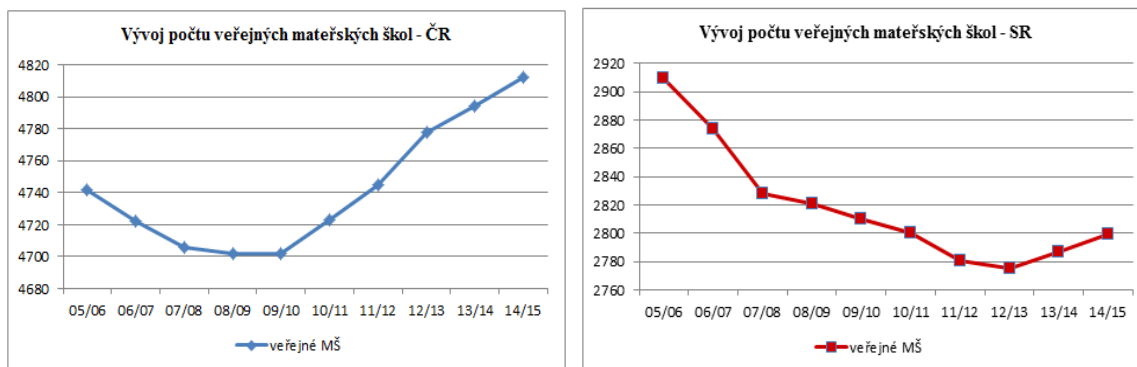
Graf 2 – Rozložení počtu mateřských škol dle zřizovatele

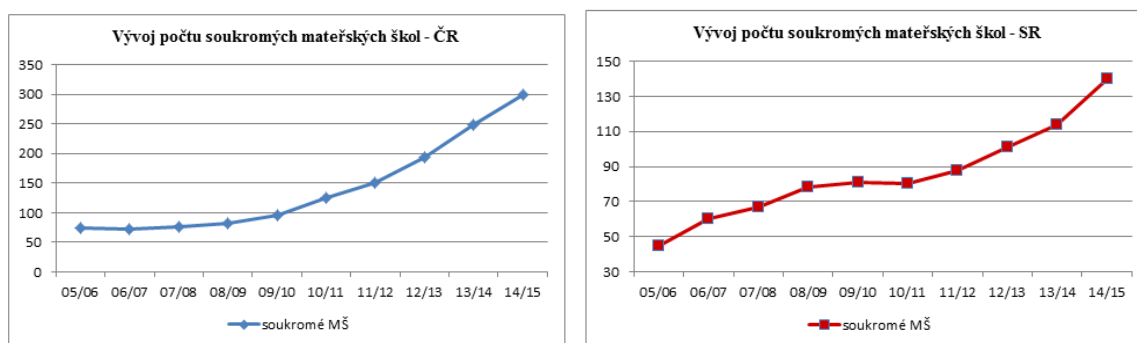
Patrný je trend nárůstu počtu soukromých mateřských škol, kdy v České republice je tento trend výraznější. Ve sledovaném období se počet škol v České republice navýšil o 70 veřejných mateřských škol, 228 soukromých a 25 církevních mateřských škol. Oproti České republice na Slovensku bylo v mezidobí sledovaného období zrušeno nebo jiným způsobem zaniklo 110 veřejných mateřských škol, oproti tomu 95 soukromých škol a 36 církevních škol vzniklo (viz údaje Tab. 3).

Trendy vývoje počtu škol v období let 2005 až 2015 dle zřizovatele jsou znázorněny na následujících grafech.

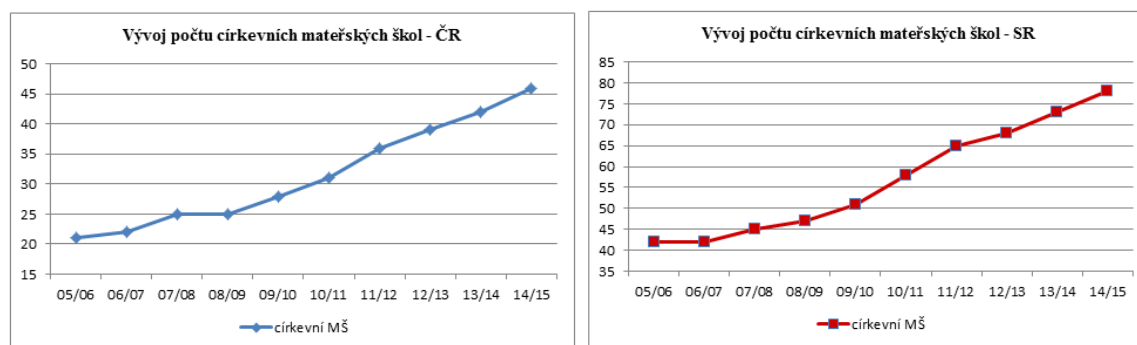
Graf 3 – Vývoj počtu veřejných mateřských škol

Graf 4 – Vývoj počtu soukromých mateřských škol

Graf 5 – Vývoj počtu církevních mateřských škol

U všech zřizovatelů mateřských škol v České republice je možné zaznamenat nárůst v počtu škol. Na Slovensku zaznamenaly nárůst počtu především školy zřizované soukromými subjekty a církevní školy. Tempo nárůstu je u obou států přibližně stejné. Jediné záporné hodnoty dosáhly ve sledovaném období 2005 – 2015 slovenské veřejné školy.

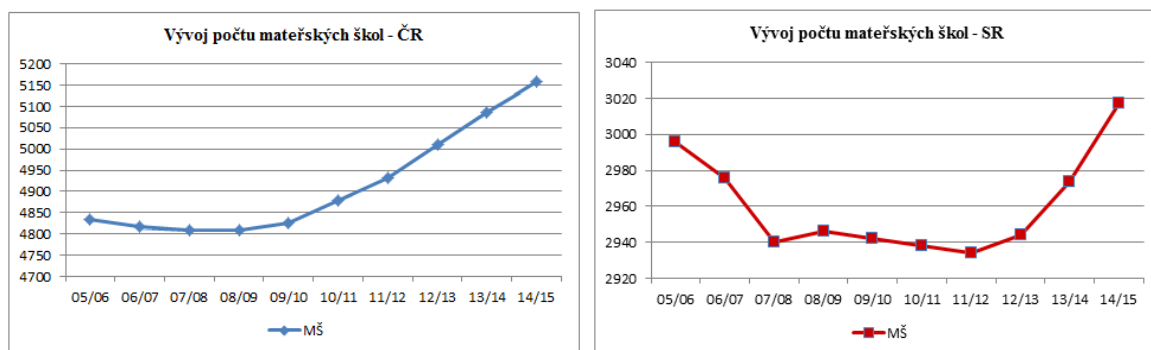
Vývoj počtu mateřských škol a speciálních mateřských škol – všichni zřizovatelé

V grafu 6 a 7 jsou uvedené počty mateřských škol včetně speciálních a speciálních mateřských škol samostatně, bez ohledu na zřizovatele. Ve vývoji mateřských škol lze pozorovat v období let 2005 až 2015 mírný nárůst v počtu mateřských škol.

V České republice se počet škol, po mírné stagnaci v počátku sledovaného období, začal navyšovat téměř lineárním tempem. Mezi lety 2005 a 2015 se počet škol navýšil o 323 mateřských škol.

Na Slovensku byl v mezidobí zaznamenán mírný propad počtu mateřských škol s jeho postupným navyšováním od roku 2012 až 2013. Počet mateřských škol na Slovensku byl v roce 2015 o 21 škol vyšší než v roce 2005.

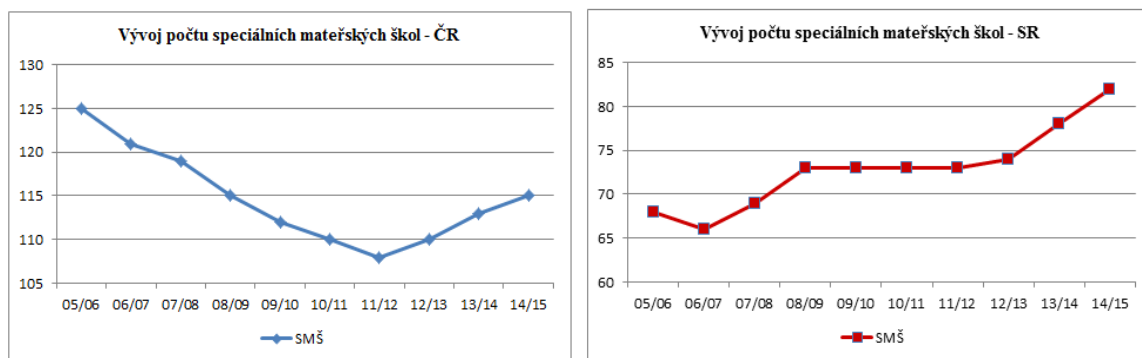
Graf 6 – Vývoj počtu mateřských škol – všichni zřizovatelé

Počet speciálních mateřských škol v letech 2005 až 2015 zaznamenal v České republice propad, zatímco Slovensko zaznamenalo mírný nárůst v počtu provozovaných speciálních

mateřských škol. Ve sledovaném období se snížil počet těchto škol v ČR o 10 zařízení, na Slovensku se naopak počet speciálních mateřských škol navýšil o 14 zařízení

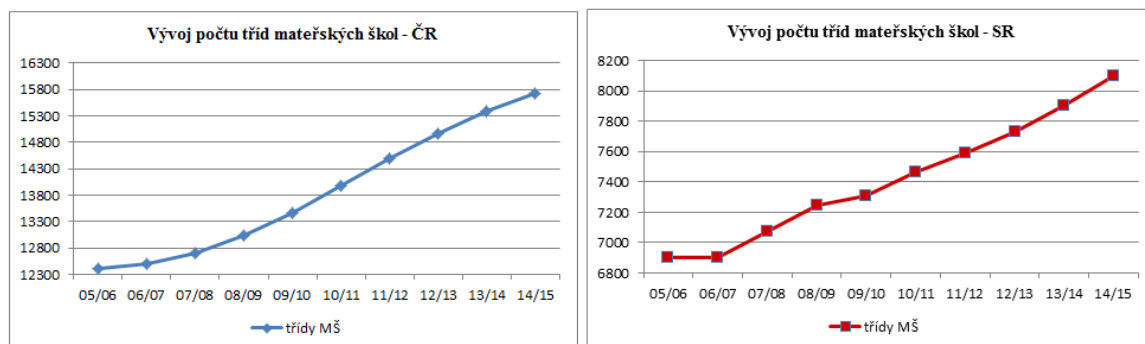
Graf 7 – Vývoj počtu speciálních mateřských škol – všichni zřizovatelé

Vývoj počtu tříd mateřských škol a speciálních mateřských škol

Ve sledovaném období let 2005 až 2015 se v obou komparovaných zemích zvýšil počet tříd mateřských škol. Nárůst probíhal téměř lineárně bez větších výkyvů či stagnací. V České republice byl v mezidobí zaznamenán nárůst o 3320 tříd, na Slovensku činil nárůst v počtu tříd mateřských škol nárůst o 1201 tříd.

Graf 8 – Vývoj počtu tříd mateřských škol

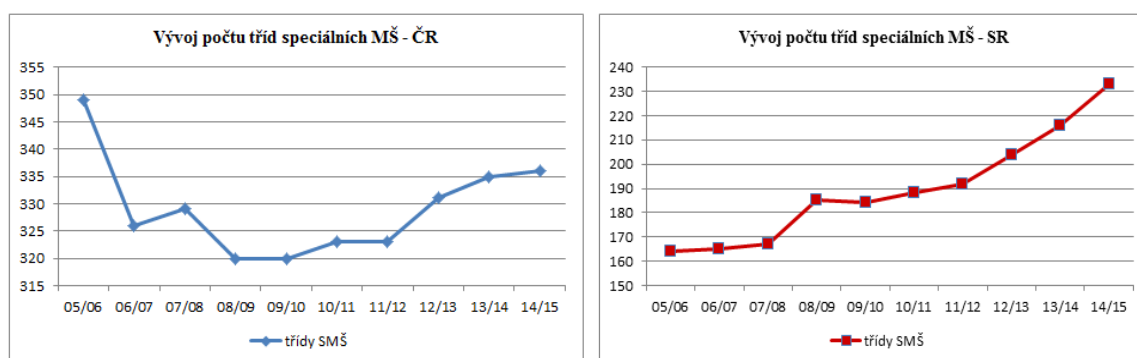

Rozdílný je vývoj v počtu tříd speciálních mateřských škol. V České republice byl ve sledovaném období zaznamenán propad v počtu tříd s následným mírným navyšováním od roku 2011 až 2012.

Mezi lety 2005 až 2015 se snížil počet tříd speciálních mateřských škol v ČR o 13 tříd. Na Slovensku se počet tříd speciálních mateřských škol navýšil o 69 tříd. Nárůst zaznamenal mírnou stagnaci v mezidobí let 2008 až 2012.

Graf 9 – Vývoj počtu tříd speciálních mateřských škol

Vývoj počtu dětí v mateřských školách a ve speciálních mateřských školách

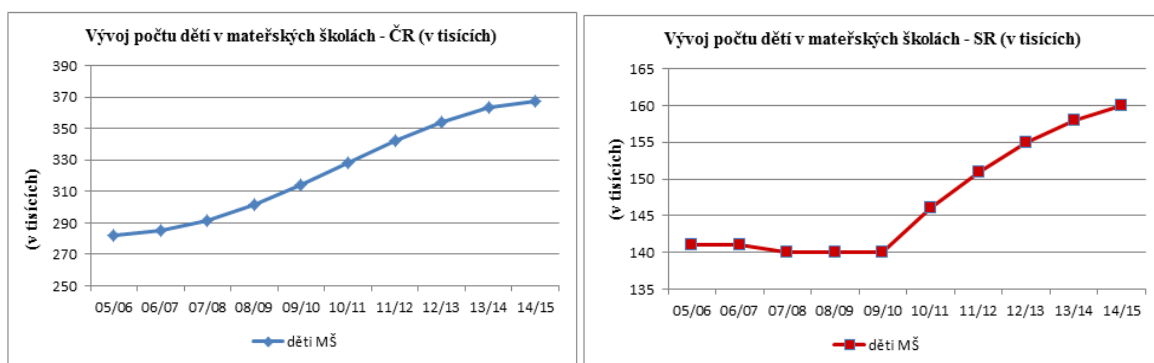
Na grafu 10 je zobrazen vývoj počtu dětí v mateřských školách. Ve sledovaném období zaznamenaly obě země mírný nárůst v počtu dětí v předškolním vzdělávání.

V České republice se navýšil v mezidobí let 2005 až 2015 počet dětí navštěvujících mateřskou školu zhruba o 85 tisíc dětí. Na Slovensku činil nárůst cca 18 tisíc dětí.

Zatímco v České republice probíhal nárůst v počtu dětí téměř lineárně, s mírně se zvyšujícím tempem nárůstu a mírným náznakem stagnace v posledním sledovaném roce, na Slovensku byla ze začátku pozorována stagnace až do období let 2009 až 2010.

Po tomto období na Slovensku začal stoupat počet dětí v mateřských školách s meziročním tempem nárůstu cca 5 tisíc dětí a mírným poklesem tempa v posledních letech.

Graf 10 – Vývoj počtu dětí v mateřských školách

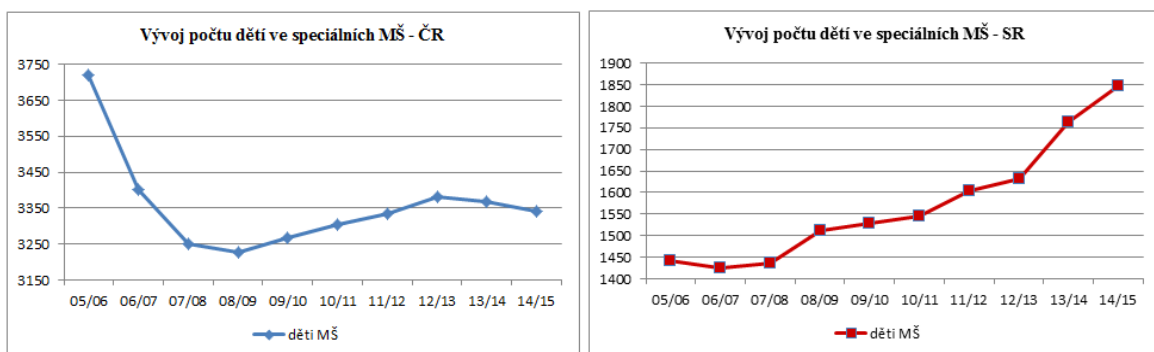

Shodně s vývojem počtu speciálních mateřských škol a počtu jejich tříd koresponduje vývoj počtu dětí ve speciálních předškolních zařízeních.

Zajímavé je porovnání obou zemí, kdy Česká republika zaznamenává ve sledovaném období pokles o 379 dětí vzdělávajících se ve speciálních mateřských školách, zatímco na Slovensku se tento počet navýšil o více než 400 dětí.

Přes pokles zaznamenává Česká republika mírné tendence ve zvyšování počtu dětí navštěvujících speciální mateřské školy.

Graf 11 – Vývoj počtu dětí ve speciálních mateřských školách

4.1.2 Základní školy

Údaje vycházejí z tabulek 7, 8 a 9, které jsou z důvodu rozsáhlosti uvedené v přílohách této práce. Pokud není uvedeno jinak v samostatné tabulce, jsou výchozími údaji pro grafická zpracování a komentáře tabulky uvedené v přílohách.

Vývoj mezd zaměstnanců základních škol

Tabulka 10 mapuje vývoj průměrné mzdy respektive platu zaměstnanců základních škol v letech 2008 až 2015. V roce 2009 přešlo Slovensko na společnou evropskou měnu, proto jsou pro vzájemnou lepší porovnatelnost údaje České republiky převedené z CZK na EUR. Pro přepočítání byla vždy použita průměrná výše kurzu v daném roce.

Tab. 10 – Vývoj mezd/platů zaměstnanců základních škol v letech 2008 – 2015

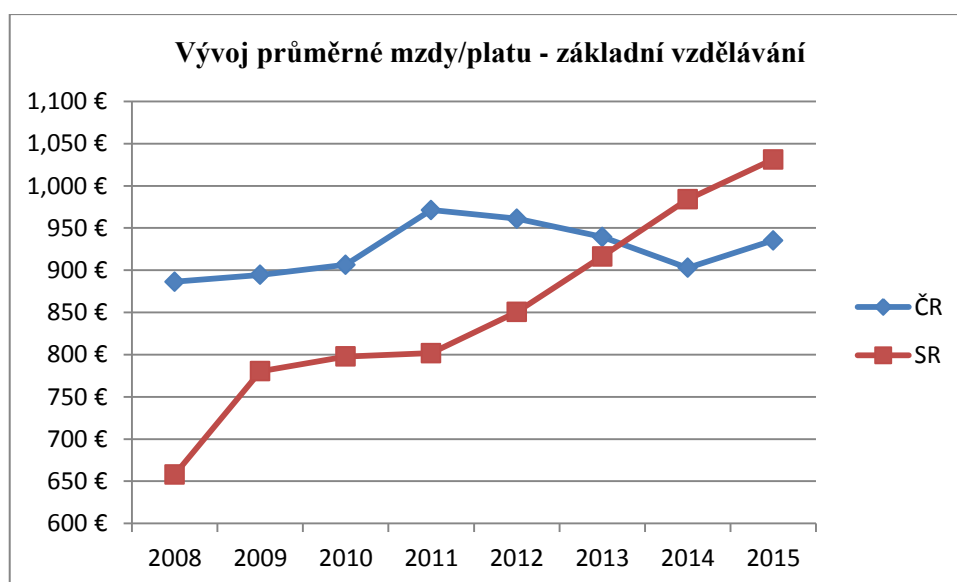
	ČR			SR	Rozdíl průměrné mzdy/platu ČR vs. SR v EUR
	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v CZK	Průměrná výše kurzu EUR/CZK	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v EUR	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v EUR	
2015	25,513 Kč	27.28 Kč	935.24 €	1,031.13 €	-95.89 €
2014	24,856 Kč	27.53 Kč	902.89 €	984.05 €	-81.16 €
2013	24,399 Kč	25.97 Kč	939.49 €	916.24 €	23.25 €
2012	24,161 Kč	25.14 Kč	961.05 €	850.53 €	110.52 €
2011	23,883 Kč	24.59 Kč	971.26 €	801.70 €	169.56 €
2010	22,925 Kč	25.29 Kč	906.49 €	797.84 €	108.65 €
2009	23,658 Kč	26.45 Kč	894.44 €	780.33 €	114.11 €
2008	22,105 Kč	24.94 Kč	886.33 €	658.00 €	228.32 €

V roce 2008 činila průměrná mzda zaměstnance základní školy v České republice částku 886 €. Na Slovensku ve stejné době pobírali tito zaměstnanci mzdu ve výši 658 €. Zároveň v tomto roce byl zaznamenán největší rozdíl mezi platy v obou zemích, který činil

228 €, v přepočtu cca 5.700,- Kč. V letech 2011 až 2015 docházelo k nárůstu mezd zaměstnanců základních škol a to velice progresivně.

V roce 2015 činila průměrná mzda zaměstnance ZŠ v České republice částku 935 €, zatímco na Slovensku činila 1.031 €. Rozdíl ve mzdě tak činní více než 95 € ve prospěch Slovenska, v přepočtu si na Slovensku zaměstnanci ZŠ polepšili v průměru o cca 2.600,- Kč.

Graf 12 – Vývoj průměrné mzdy/platu zaměstnanců základních škol

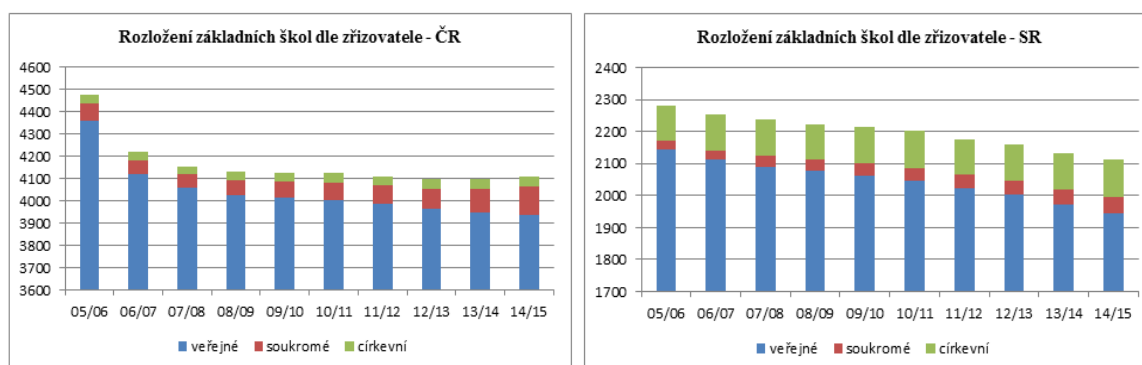
Z grafu je patrný trend vývoje mezd zaměstnanců základních škol. Zatímco v České republice zaznamenal vývoj mezd ve sledovaném období mírný nárůst, v porovnání se Slovenskem se zdá, že mzdy v České republice mírně stagnovaly.

Slovenská průměrná mzda zaměstnanců základních škol strmě vzrostla. Nárůst mzdy v mezidobí let 2008 až 2015 činil v České republice pouhých 48 €, což je v přepočtu navýšení cca o necelých 1.300,- Kč, na Slovensku se průměrná mzda zaměstnanců základních škol zvýšila o 373 €, v přepočtu o více než 9.600,- Kč.

Vývoj počtu základních škol - dle zřizovatele

Na grafu 13 je zobrazené rozložení počtu základních škol v České a Slovenské republice dle zřizovatele. Pro lepší zobrazení trendu v počtu škol, především u soukromých a církevních zřizovatelů je posunuta škála na ose y. Z grafu tak není jasně patrná majorita veřejných škol, zřizovaných státem, krajem nebo obcemi. Mezi Českou republikou a Slovenskem je jasně patrný rozdíl v počtu církevních škol, kdy tento typ zřizovatele má v porovnání s českým prostředím mnohem vyšší zastoupení.

Graf 13 – Rozložení počtu základních škol – dle zřizovatele

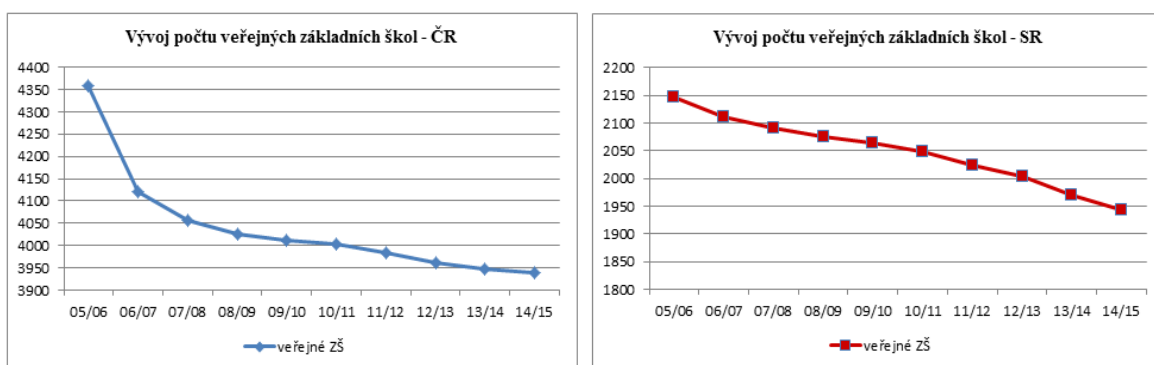

Ve sledovaném období let 2005 až 2015 je patrný trend poklesu počtu veřejných základních škol, oproti tomu dochází k nárůstu soukromých a církevních základních škol v obou zemích. V České republice došlo v mezidobí těchto let k poklesu základních škol o 420 zařízení, na Slovensku se snížil počet veřejných základních škol o počet 216 zařízení.

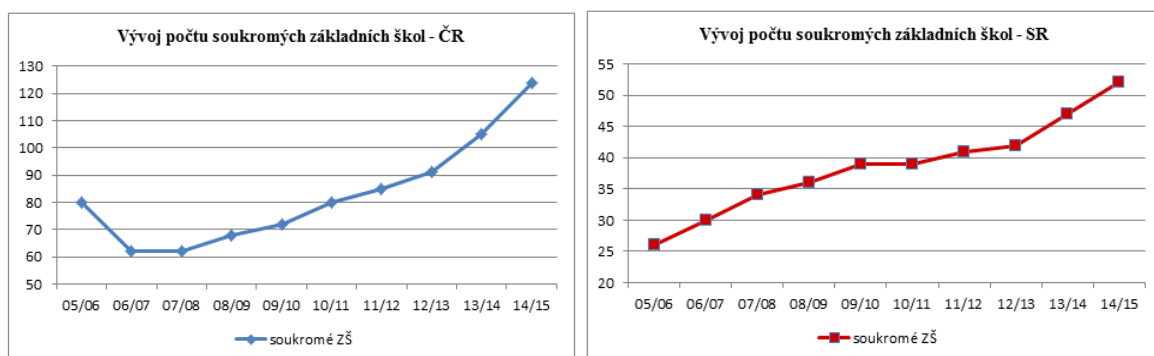
V České republice došlo mezi lety 2005 až 2015 k nárůstu základních škol zřizovaných privátním subjektem o počet 44 škol, na Slovensku se navýšil počet soukromých základních škol o 38 zařízení.

Církvemi zřizovaných základních škol bylo v roce 2015 o 7 více v České republice, respektive o 10 více na Slovensku, v porovnání s rokem 2005.

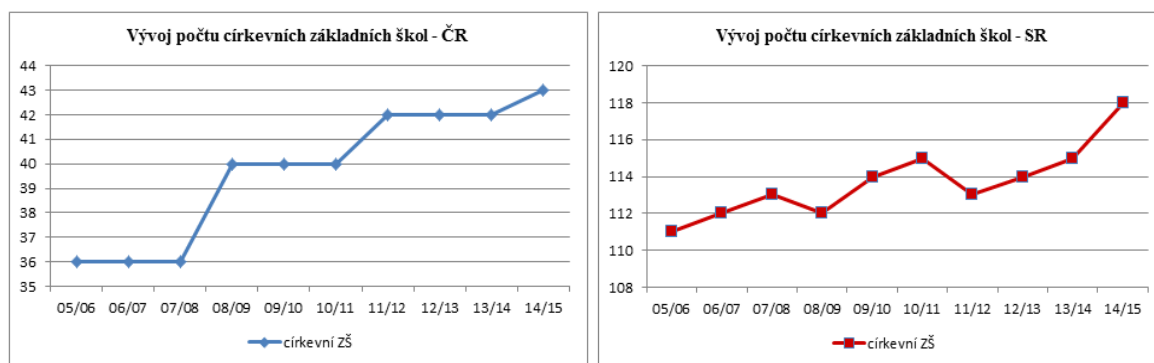
Graf 14 – Vývoj počtu veřejných základních škol

Graf 15 – Vývoj počtu soukromých základních škol

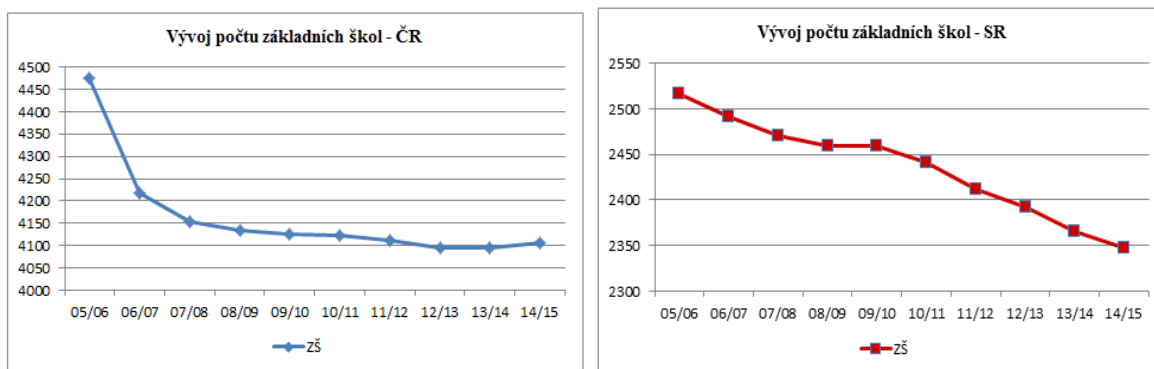
Graf 16 – Vývoj počtu církevních základních škol

Vývoj počtu základních škol a základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – všichni zřizovatelé

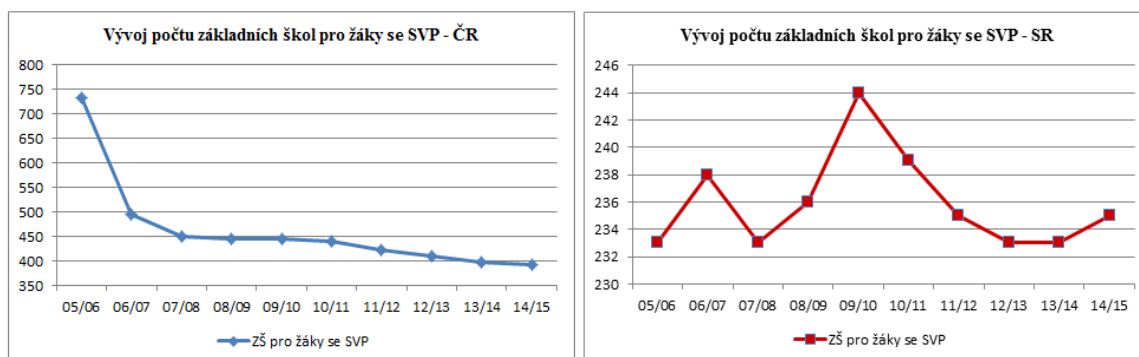
V grafu 17 a 18 jsou uvedené počty základních škol včetně základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami samostatně, bez ohledu na zřizovatele. Ve vývoji základních škol lze pozorovat v období let 2005 až 2015 pokles v počtu škol. V České republice se mezi lety 2005 až 2015 snížil počet základních škol o 369 zařízení, na Slovensku bylo v roce 2015 o 168 základních škol méně, než v roce 2005. Mezi lety 2005/2006 až 2006/2007 byl v České republice zaznamenán skokový pokles počtu základních škol, a sice v reálném čísle šlo o zrušení či jiným způsobu zániknutí 256 škol. Významný podíl na poklesu počtu základních škol byl dán především snížením počtu základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Graf 17 – Vývoj počtu základních škol – všichni zřizovatelé

Počet základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami měl v České republice ve sledovaném období let 2005 až 2015 klesající tendenci. Na Slovensku můžeme v trendu počtu základních škol pro žáky se SVP nalézt snahy o zakládání nových škol v počtu několika jednotek škol, avšak počet v mezidobí zůstává prakticky na stejné výši. V České republice dochází k poklesu základních škol pro žáky se SVP o počet 341 zařízení, na Slovensku bylo v roce 2015 o 2 základní školy pro žáky se SVP více, než v roce 2005.

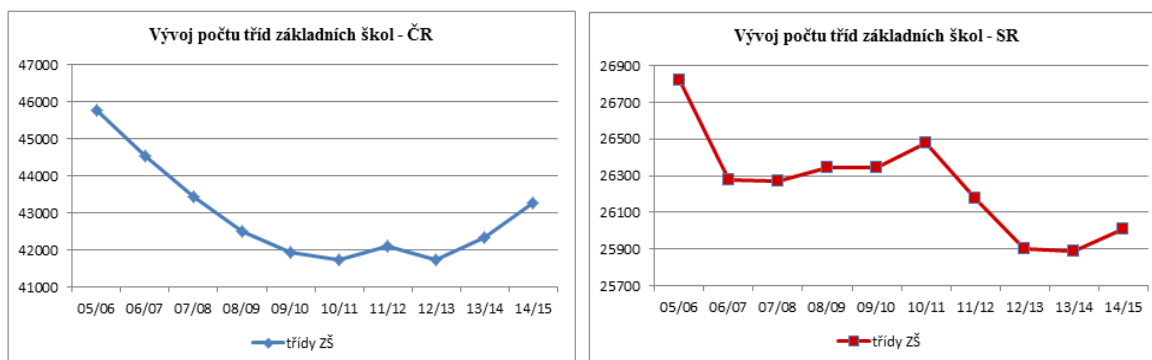
Graf 18 – Vývoj počtu základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – všichni zřizovatelé

Vývoj počtu tříd základních škol a základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Ve sledovaném období let 2005 až 2015 se v obou komparovaných zemích snížil počet tříd základních škol. V České republice byl v mezidobí zaznamenán pokles o 2510 tříd, na Slovensku se snížil počet tříd základních škol o 812 tříd. V České republice byl pokles lineární s mírným zakolísáním počtu a jeho následném navýšení ke konci sledovaného období. Na Slovensku došlo ke dvěma skokovým propadům v počtu tříd základních škol, a sice v období let 2005 až 2007 a let 2010 až 2013.

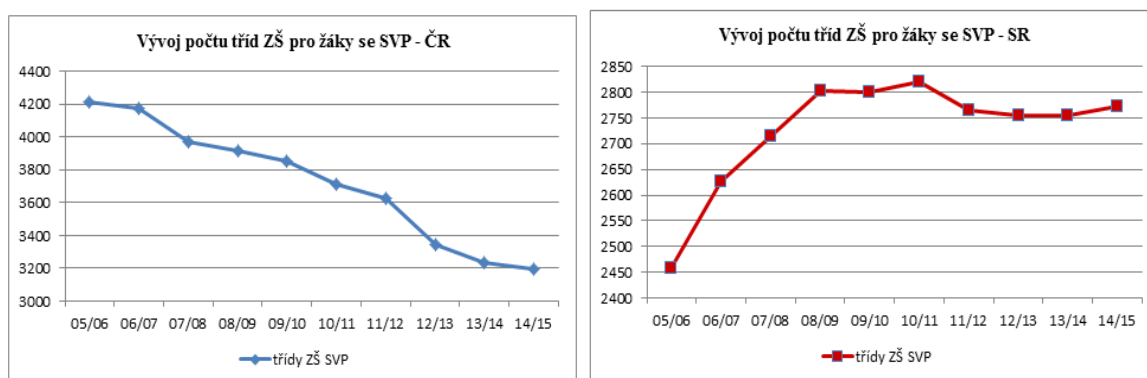
Graf 19 – Vývoj počtu tříd základních škol

Rozdílný je vývoj v počtu tříd základních škol pro žáky se SVP. V České republice byl ve sledovaném období zaznamenán propad v počtu tříd, mezi lety 2005 až 2015 se snížil počet tříd základních škol pro žáky se SVP v České republice o 1020 tříd. Na Slovensku se počet tříd základních škol pro žáky se SVP v mezidobí let 2005 až 2015 navýšil o 314 tříd, kdy po strmém růstu v počátku sledovaného období dochází k vyrovnání a stabilizaci v počtu tříd pro žáky se SVP.

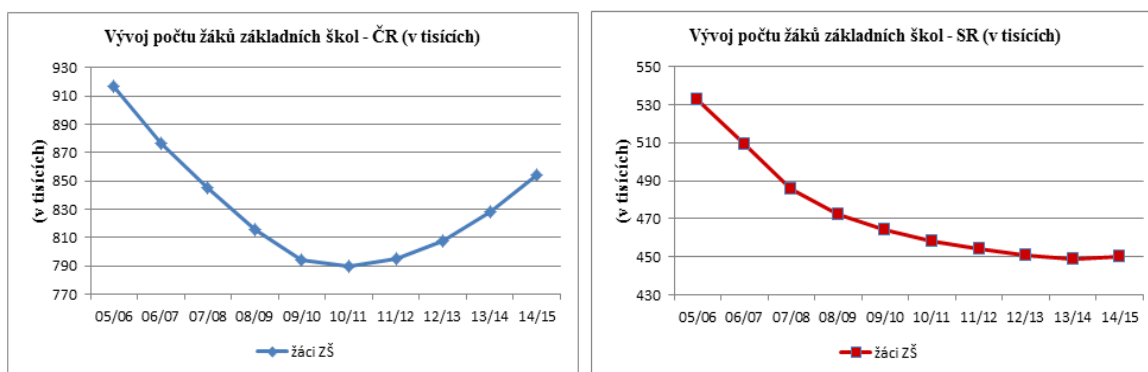
Graf 20 – Vývoj počtu tříd základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Vývoj počtu žáků v základních školách a základních školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

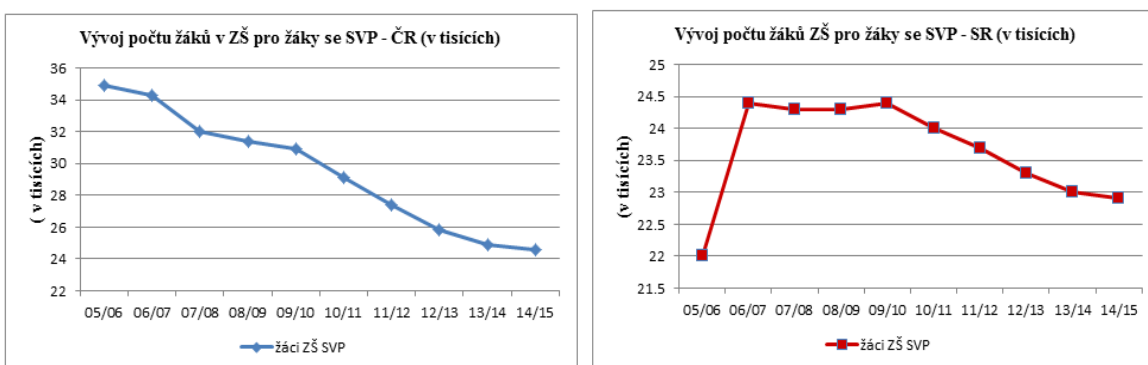
Na grafu 21 je zobrazen vývoj počtu žáků navštěvujících základní školy v mezidobí let 2005 až 2015. Ve sledovaném období zaznamenaly obě země pokles v počtu žáků na základních školách. V České republice se snížil počet žáků navštěvujících základní školu, o téměř 62,5 tisíce žáků. Po strmém propadu v začátku sledovaného období došlo do roku 2015 opět k nárůstu počtu žáků přibližně o polovinu celkového propadu v období let 2005 až 2015. Na Slovensku byl propad v téměř lineárním trendu nahrazen mírnou stagnací ke konci sledovaného období. Celkový pokles počtu žáků v základních školách na Slovensku činil cca 82 tisíc žáků. To je v reálných číslech mnohem větší pokles žáků než v České republice.

Graf 21 – Vývoj počtu žáků v základních školách

Vývoj počtu žáků v základních školách pro žáky se SVP koresponduje v České republice s vývojem počtu škol a tříd. V mezidobí let 2005 až 2015 klesl počet žáků v základních školách pro žáky se SVP v České republice o více než 10 tisíc žáků. Na Slovensku sice stoupl ve sledovaném období počet tříd základních škol pro žáky se SVP, počet těchto škol se ovšem prakticky nezměnil. Mírný nárůst byl zaznamenán v počtu žáků navštěvujících základní školy pro žáky se SVP na Slovensku, a sice s nárůstem o cca 850 dětí v roce 2015 oproti roku 2005.

Graf 22 – Vývoj počtu žáků v základních školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

4.1.3 Střední školy

Údaje vycházejí z tabulek 11, 12 a 13, které jsou z důvodu rozsáhlosti uvedené v přílohách této práce. Pokud není uvedeno jinak v samostatné tabulce, jsou výchozími údaji pro grafická zpracování a komentáře tabulky uvedené v přílohách.

Vývoj mezd zaměstnanců středních škol

Tabulka 14 mapuje vývoj průměrné mzdy respektive platu zaměstnanců středních škol v letech 2008 až 2015. V roce 2009 přešlo Slovensko na společnou evropskou měnu, proto jsou pro vzájemnou lepší porovnatelnost údaje České republiky převedené z CZK na EUR. Pro přepočítání byla vždy použita průměrná výše kurzu v daném roce.

Tab. 14 – Vývoj mezd/platů zaměstnanců středních škol v letech 2008 – 2015

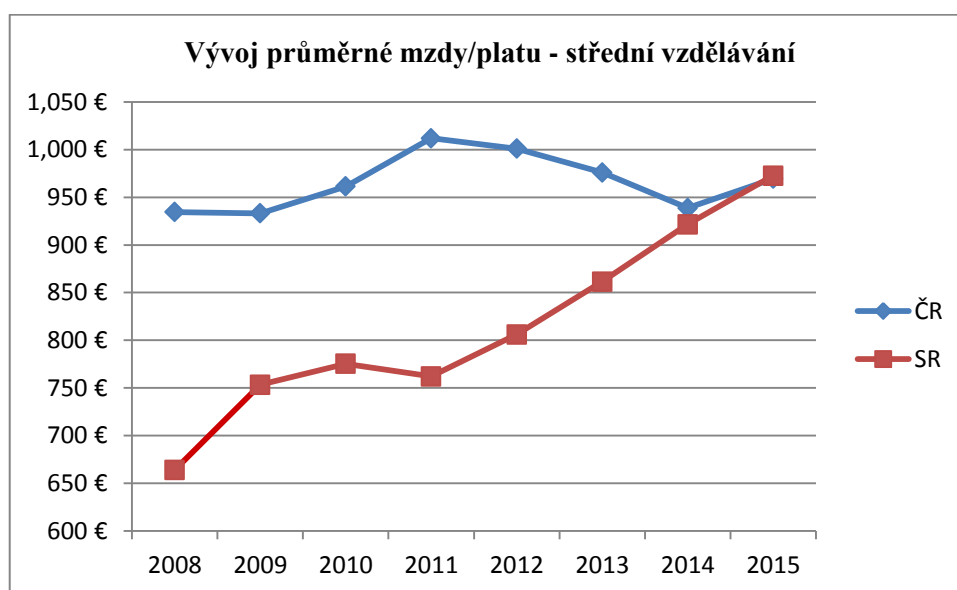
	ČR			SR	Rozdíl průměrné mzdy/platu ČR vs. SR v EUR
	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v CZK	Průměrná výše kurzu EUR/CZK	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v EUR	Průměrná měsíční mzda/plat celkem v EUR	
2015	26,447 Kč ¹⁾	27.28 Kč	969.46 €	972.63 €	-3.17 €
2014	25,845 Kč	27.53 Kč	938.79 €	921.66 €	17.13 €
2013	25,347 Kč	25.97 Kč	976.01 €	861.57 €	114.44 €
2012	25,167 Kč	25.14 Kč	1,001.05 €	806.06 €	194.99 €
2011	24,884 Kč	24.59 Kč	1,011.96 €	762.01 €	249.95 €
2010	24,315 Kč	25.29 Kč	961.45 €	775.33 €	186.12 €
2009	24,681 Kč	26.45 Kč	933.12 €	753.31 €	179.81 €
2008	23,307 Kč	24.94 Kč	934.52 €	664.07 €	270.45 €

¹⁾ bez zaměstnanců středisek praktického vyučování

V roce 2008 činila průměrná mzda zaměstnanců českých středních škol 934 €, na Slovensku by průměrná mzda o 270 € nižší, rozdíl v pobírané průměrné mzdě byl v přepočtu více než 6.700,- Kč. Zároveň byl v roce 2008 zaznamenán nejvyšší rozdíl mezi

mzdami u zaměstnanců středních škol v obou zemích. V roce 2015 činila průměrná mzda v České republice u zaměstnanců středních škol 969 €, na Slovensku činila podobnou částku a to ve výši 972 €. Rozdíl v roce 2015 činil v přepočtu cca 86,- Kč ve prospěch Slovenska.

Graf 23 – Vývoj průměrné mzdy/platu zaměstnanců středních škol

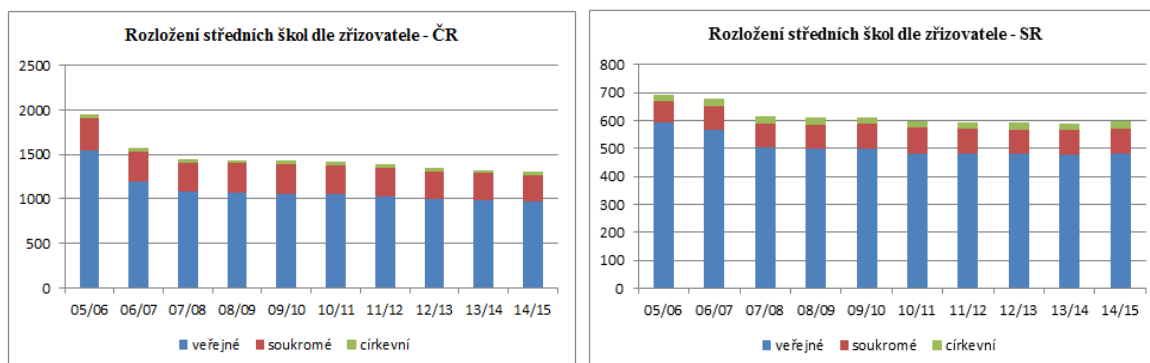
Z grafu 23 je patrný trend vývoje mezd zaměstnanců středních škol. V České republice byl ve sledovaném období zaznamenán nejprve mírný nárůst a následně opětovný pokles průměrné mzdy zaměstnanců středních škol. Opět v porovnání s vývojem mzdy na Slovensku lze označit český trend za mírně stagnující. Nárůst mzdy v mezidobí let 2008 až 2015 činil v České republice necelých 35 €, což činní v přepočtu nárůst o cca 900,- Kč. Na Slovensku se průměrná mzda zaměstnanců středních škol ve stejném období zvýšila o necelých 309 €, což v přepočtu na českou korunu činní téměř 8.000,- Kč.

Vývoj počtu středních škol - dle zřizovatele

Na grafu 24 je zobrazené rozložení počtu středních škol v České a Slovenské republice dle zřizovatele. Mezi Českou republikou a Slovenskem je jasně patrný rozdíl v počtu

církevních škol, kdy tento typ zřizovatele má v porovnání s českým prostředím mnohem vyšší zastoupení. Oproti tomu v České republice je mírně vyšší procento soukromých středních škol.

Graf 24 – Rozložení počtu středních škol – dle zřizovatele, všechny druhy vzdělávání

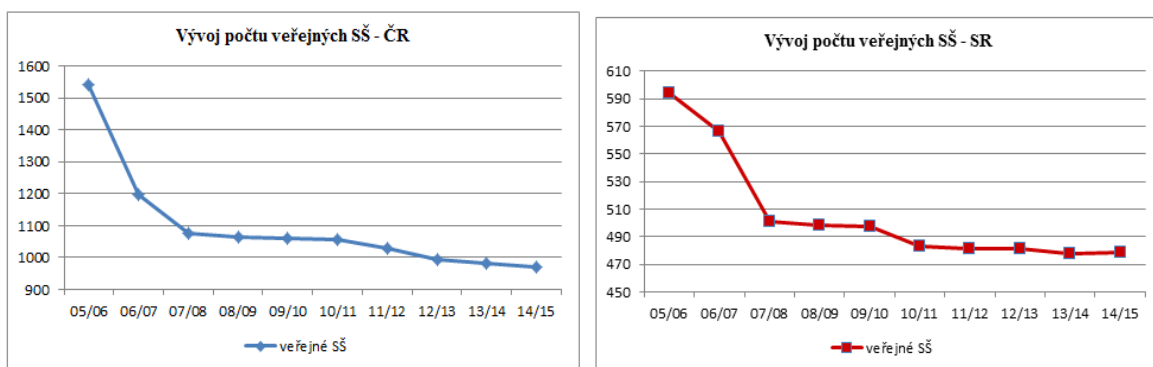
Ve sledovaném období let 2005 až 2015 v České republice k poklesu středních škol u všech zřizovatelů. Oproti tomu na Slovensku zaznamenávají nárůst střední školy zřizované privátním subjektem.

V České republice došlo ke snížení počtu veřejných středních škol v mezidobí sledovaných let o 574 středních škol. Ve stejném období byl zaznamenán nižší počet soukromých středních škol, a sice v roce 2015 bylo oproti roku 2005 o 68 soukromých středních škol méně.

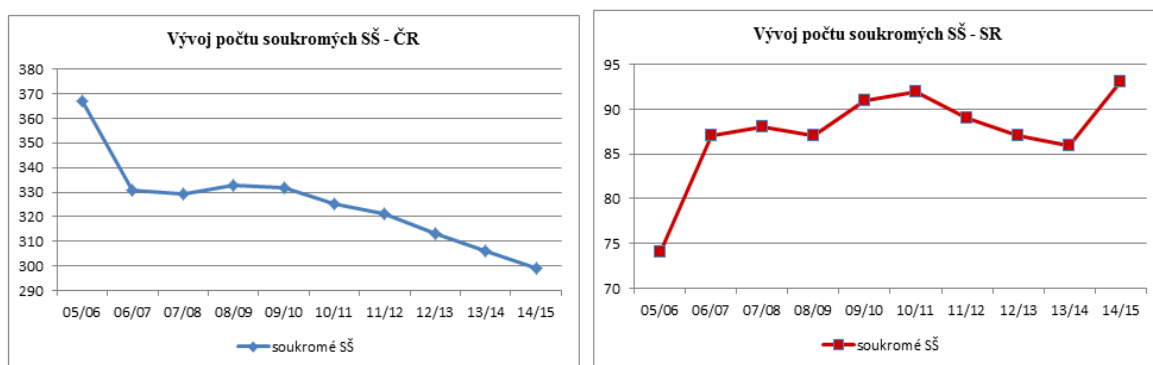
Církevní střední školy zaznamenaly úbytek v počtu 2 škol. Na Slovensku došlo k poklesu v mezidobí let 2005 až 2015 u veřejných středních škol o 115 škol.

Soukromé střední školy na Slovensku se ve sledovaném období navýšily o 19 škol a střední školy zřizované církvemi byly v počátku i na konci období na stejné úrovni.

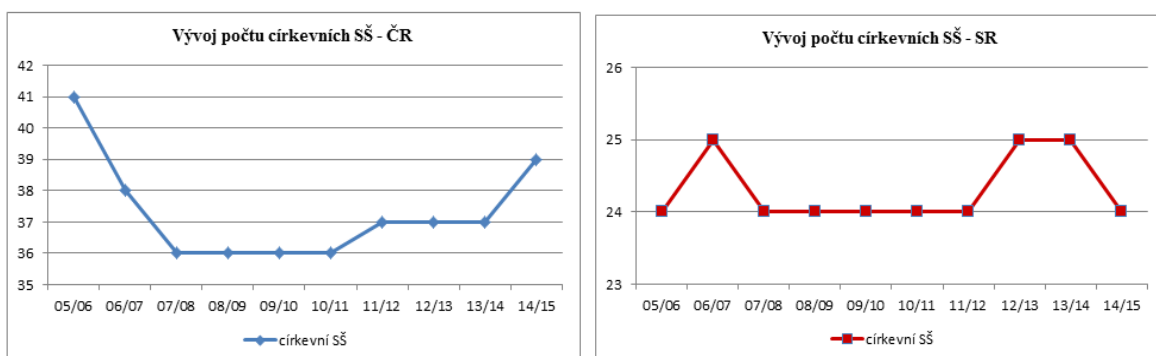
Graf 25 – Vývoj počtu veřejných středních škol – všechny druhy vzdělávání

Graf 26 – Vývoj počtu soukromých středních škol – všechny druhy vzdělávání

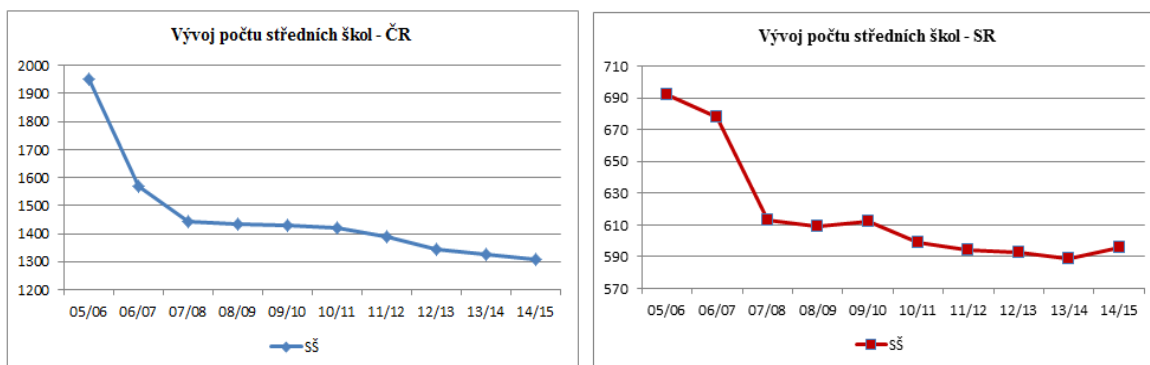
Graf 27 Vývoj počtu církevních středních škol – všechny druhy vzdělávání

Vývoj počtu středních škol a středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami – všichni zřizovatelé

V grafu 28 a 29 jsou uvedené počty středních škol včetně středních škol pro studenty se SVP a středních škol pro studenty se SVP samostatně, bez ohledu na zřizovatele, případně na druh středoškolského vzdělání. V trendu vývoje středních škol lze pozorovat pokles ve sledovaném období let 2005 – 2015. V České republice se ve sledovaném mezidobí snížil počet středních škol o 644 škol, za stejné období klesl počet středních škol na Slovensku o počet 96 škol. Největší pokles v počtu středních škol lze u obou sledovaných zemí zaznamenat v mezidobí let 2005/2006 až 2007/2008, kdy se za období dvou let snížil počet středních škol v České republice o 509 škol, na Slovensku se ve stejném období počet středních škol snížil o počet 79 středních škol. Propad je způsobený v ČR především poklesem středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami.

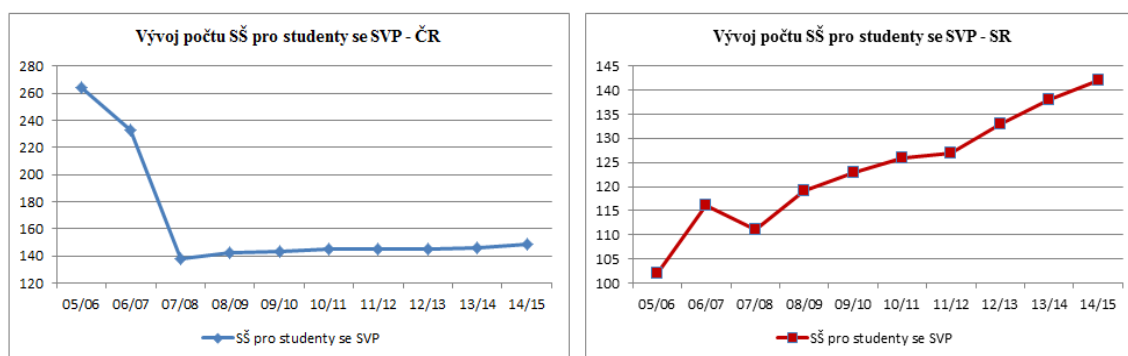
Graf 28 – Vývoj počtu středních škol – všichni zřizovatelé, všechny druhy vzdělávání

Počet středních škol pro studenty se SVP v České republice ve sledovaném období let 2005 až 2015 klesal. Opačný trend zaznamenalo Slovensko, kde se ve sledovaném mezidobí počet středních škol pro žáky se SVP navyšoval. Největší pokles byl v České republice zaznamenán v letech 2005/2006 až 2007/2008, kdy počet středních škol pro studenty se SVP poklesl o 126 škol. V následujícím období do roku 2015 byl trend vývoje počtu středních škol pro studenty se SVP v ČR mírně stagnující. Mezi lety 2005 až 2015

pokles počet těchto středních škol o 115 škol. Na Slovensku docházelo k téměř lineárnímu navyšování počtu středních škol pro studenty se SVP s mírným zakolísáním v roce 2007/2008 a celkový nárůst středních škol pro studenty se SVP na Slovensku činil ve sledovaném období v roce 2015 o 40 středních škol více, oproti roku 2005.

Graf 29 – Vývoj počtu středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami – všichni zřizovatelé

Vývoj počtu tříd středních škol a středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami

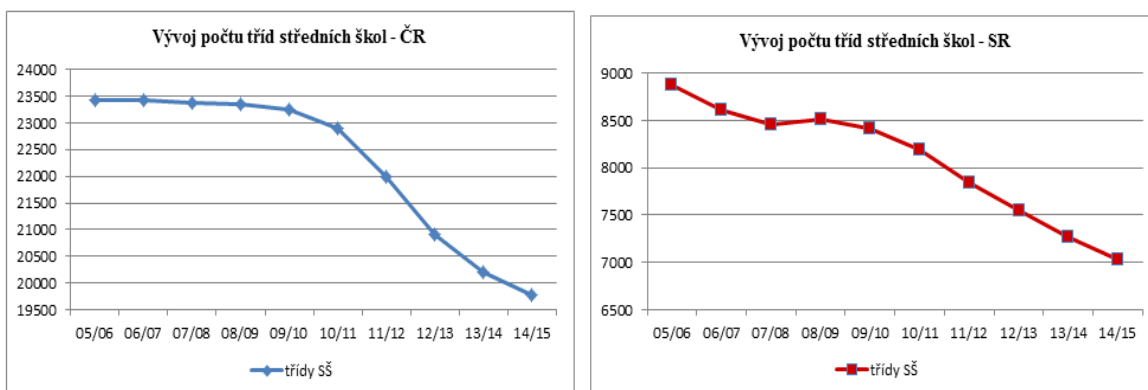
Ve sledovaném období let 2005 až 2015 se v obou porovnávaných zemích snížil počet tříd středních škol. V České republice byl v mezidobí zaznamenán pokles o 3510 tříd, na Slovensku se snížil počet tříd středních škol o 1849 tříd.

V České republice byl z počátku trend stagnující až mírně klesající, od roku 2009/2010 dochází k prudkému poklesu počtu tříd středních škol.

Na Slovensku docházelo k postupnému na počátku sledovaného období mírně kolísavému poklesu, od roku 2009/2010 došlo k prudšímu poklesu počtu tříd. Trendy ve vývoji počtu tříd korespondují s vývojem počtu středních škol.

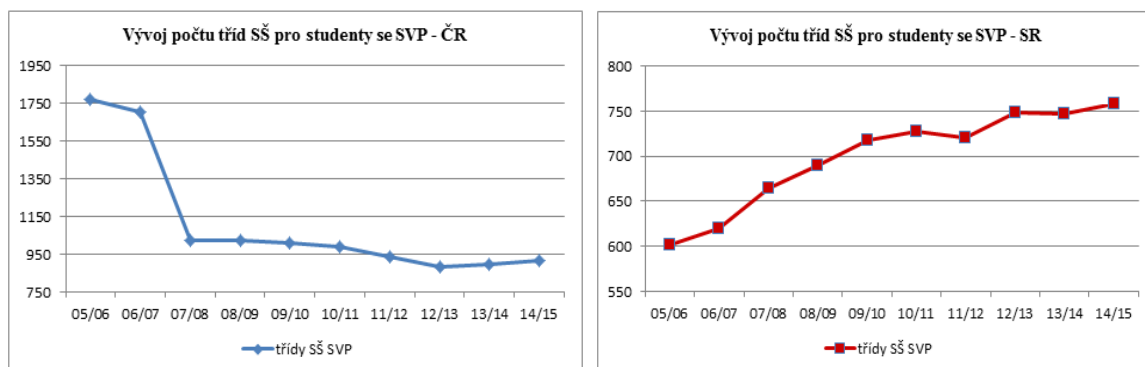

Graf 30 – Vývoj počtu tříd středních škol – všechny druhy vzdělávání

V České republice byl ve sledovaném období zaznamenán propad v počtu tříd, mezi lety 2005 až 2015 se snížil počet tříd středních škol pro studenty se SVP o 741 tříd. Na Slovensku se počet tříd středních škol pro studenty se SVP v mezidobí let 2005 až 2015 navýšil o 156 tříd. V České republice došlo k prudkému poklesu počtu tříd středních škol pro studenty se SVP mezi lety 2005/2006 až 2007/2008 o 630 tříd, poté se trend poklesu ustálil. Na Slovensku docházelo k nárůstu tříd středních škol pro studenty se SVP v téměř lineárním tempu s mírným zakolísáním v letech 2011/2012 a 2013/2014.

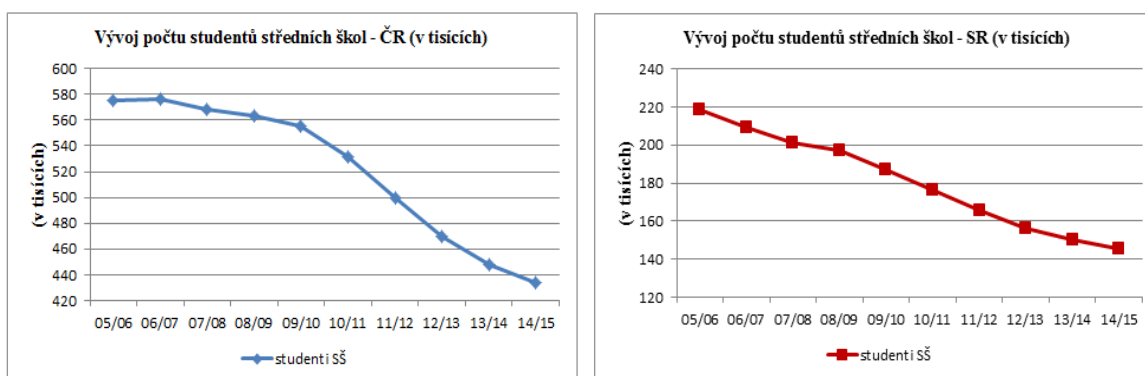
Graf 31 – Vývoj počtu tříd středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami

Vývoj počtu studentů na středních školách a středních školách pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami

Na grafu 32 je zobrazen vývoj počtu studentů navštěvujících střední školy v mezidobí let 2005 až 2015. Ve sledovaném období zaznamenaly obě země pokles v počtu studentů na středních školách. V České republice se snížil počet studentů navštěvujících střední školu o více než 141 tisíc studentů. V první polovině sledovaného období byl trend poklesu mírný, přibližně od roku 2010 vykazoval trend počtu studentů středních škol větší meziroční propad. Na Slovensku byl propad v téměř lineárním trendu po celou dobu sledovaného období. Celkový pokles počtu studentů středních škol na Slovensku činil cca 73 tisíc žáků.

Graf 32 – Vývoj počtu studentů středních škol – všechny druhy vzdělávání

Dle údajů z grafu 33 je patrné, že počet studentů středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice klesal, naopak na Slovensku byl zaznamenán nárůst počtu těchto studentů.

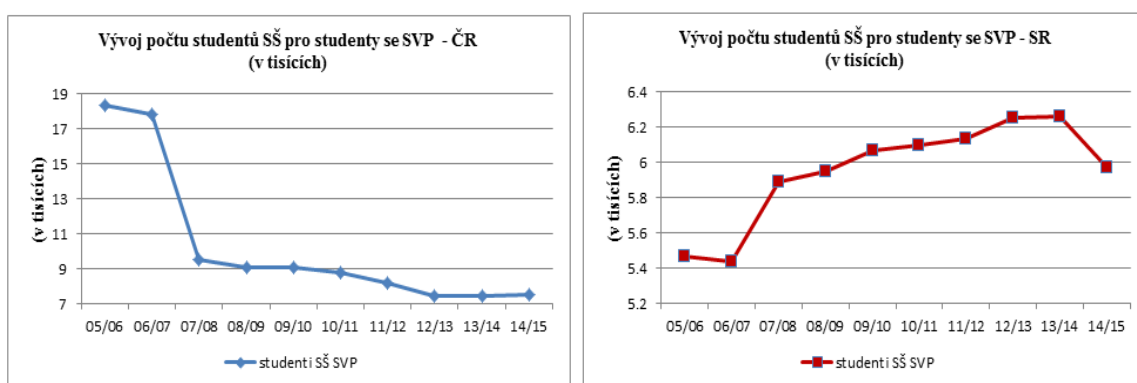
V mezidobí let 2005 až 2015 klesl počet žáků v základních školách pro žáky se SVP v České republice necelých 11 tisíc studentů.

Na Slovensku sice stoupl ve sledovaném období počet studentů středních škol pro studenty se SVP, ale v mezidobí let 2013/2014 a 2014/2015 byl zaznamenán mírný pokles počtu

studentů se SVP. Celkový rozdíl v nárůstu počtu studentů se SVP navštěvujících střední školu činil v roce 2015 o 500 studentů více než v roce 2005.

Nejvyšší zaznamenaný nárůst byl v období let 2006/2007 až 2007/2008 a sice s meziročním přírůstkem téměř 150 studentů.

Graf 33 – Vývoj počtu studentů středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami

4.2 Přehledová studie OECD - Education at a Glance

Všechny uvedené údaje vycházejí z přehledových studií organizace OECD vydaných v letech 2004, 2009 a 2014. Studie samotné většinou nepostihují data z roku, ve kterém byla studie vydaná. Posun v datech oproti roku vydání studie může být i 3 roky a je třeba při interpretaci dat s tímto počítat. Odkazy na online dokumenty jsou uvedeny v seznamu informačních zdrojů.

Pokud nejsou v tabulkách sledovány jiné uvedené roky, které uvádějí sami studie, je pro usnadnění orientace v datech při srovnání z roků 2004, 2009 a 2014 těmito roky myšlený rok vydání studie. Pokud je tabulka s výchozími daty příliš rozsáhlá, je připojena pouze jako příloha, odkaz na tabulku je vždy uveden v textu.

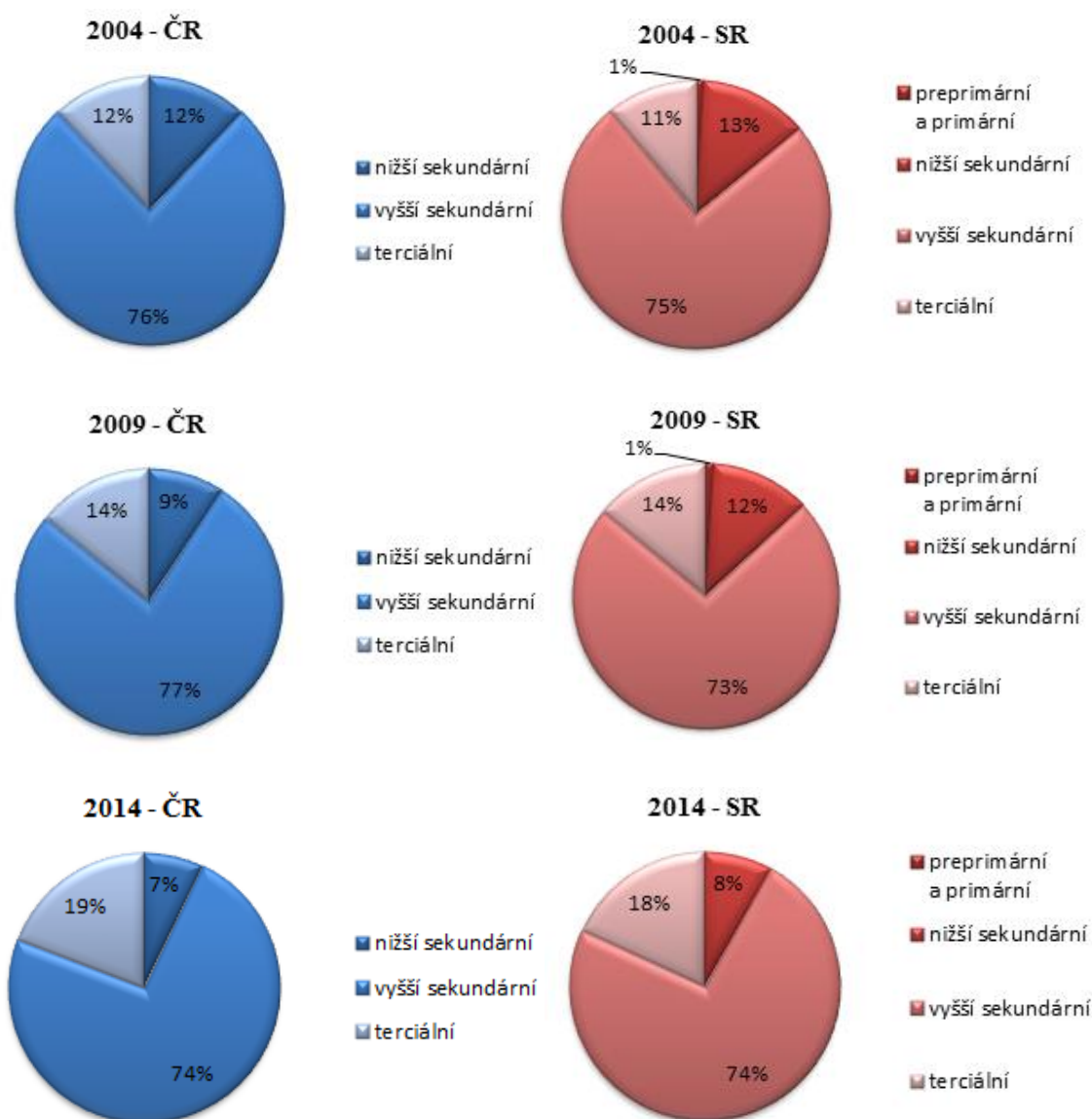
Studie OECD jsou velmi obsáhlé a sledují mnoho indikátorů ve svých členských zemích i v některých zemích, které nejsou členy organizace. Z tohoto důvodu byly pro potřeby této práce vybrány pouze některé z nich. Studie Education at a Glance nejsou dostupné v českém jazyce, všechny údaje jsou přeloženy vlastním překladem. Z dostupných dat byly vytvořeny samostatné tabulky pouze pro Českou a Slovenskou republiku, u většiny vybraných indikátorů byl sledován i průměr zemí OECD.

4.2.1 Indikátory A – Výstup vzdělávacích institucí a vliv učení

Nejvyšší dosažené vzdělání v dospělé populaci 25 – 64 let

V tabulce 15 (viz příloha) a grafu 34 je zobrazeno procentuální rozložení úrovně dosaženého vzdělávání v dospělé populaci ve věku 25 až 64 let. V České republice i na Slovensku se shodně v průběhu sledovaného období snížilo procento populace s nižším sekundárním vzděláním, tj. populace, která ukončila studium na výstupu ze základní školy, o 5 %. V rámci zemí OECD je jednalo o snížení o 8 %. Procento populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním (středněškolské vzdělání) se v období let 2004 – 2014 shodně snížilo v ČR i SR o 2 %, rámci OECD nebyla zaznamenána žádná změna. Situace je opačná v procentu populace s ukončeným terciálním vzděláním, kdy v ČR a SR došlo k nárůstu o 7 %, v rámci OECD se jednalo o navýšení počtu o 10 %.

Graf 34 – Procento populace 25-64 let dle stupně dosaženého vzdělání

Populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním dle věkových skupin

Následující tabulka zobrazuje procento populace dle věkových skupin, která má ukončené vyšší sekundární vzdělání.

V České a Slovenské republice mělo 92 % populace ve věku 25 až 64 let ukončené vyšší sekundární vzdělání, to je o 17 % více oproti průměru zemí OECD. Ve skupině 25 až 34

leté populace se procento ve sledovaném období v ČR i SR prakticky nezměnilo. Procento populace ČR a SR dosahovalo oproti průměru OECD hodnoty +12 %. Ve věkové kategorii 35 až 44 let byl rozdíl oproti OECD +16 % v ČR a + 15 % v SR, v kategorii 45 až 54 let +20 % v ČR a +19 % v SR a v kategorii 55 až 64 let +23 % v ČR a +22 % v SR. Z uvedeného vyplývá, že Česká republika i Slovensko se procento populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním dlouhodobě pohybuje vysoko nad průměrem zemí OECD.

Tab. 16 – Rozložení populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním

		25-64 let	25-34 let	35-44 let	45-54 let	55-64 let
ČR	2004	88%	94%	91%	85%	80%
	2009	91%	94%	94%	89%	85%
	2014	92%	94%	95%	93%	87%
<hr/>						
SR	2004	86%	93%	91%	84%	68%
	2009	87%	94%	92%	86%	71%
	2014	92%	94%	94%	92%	86%
<hr/>						
OECD Ø	2004	65%	75%	69%	61%	50%
	2009	70%	79%	74%	67%	57%
	2014	75%	82%	79%	73%	64%

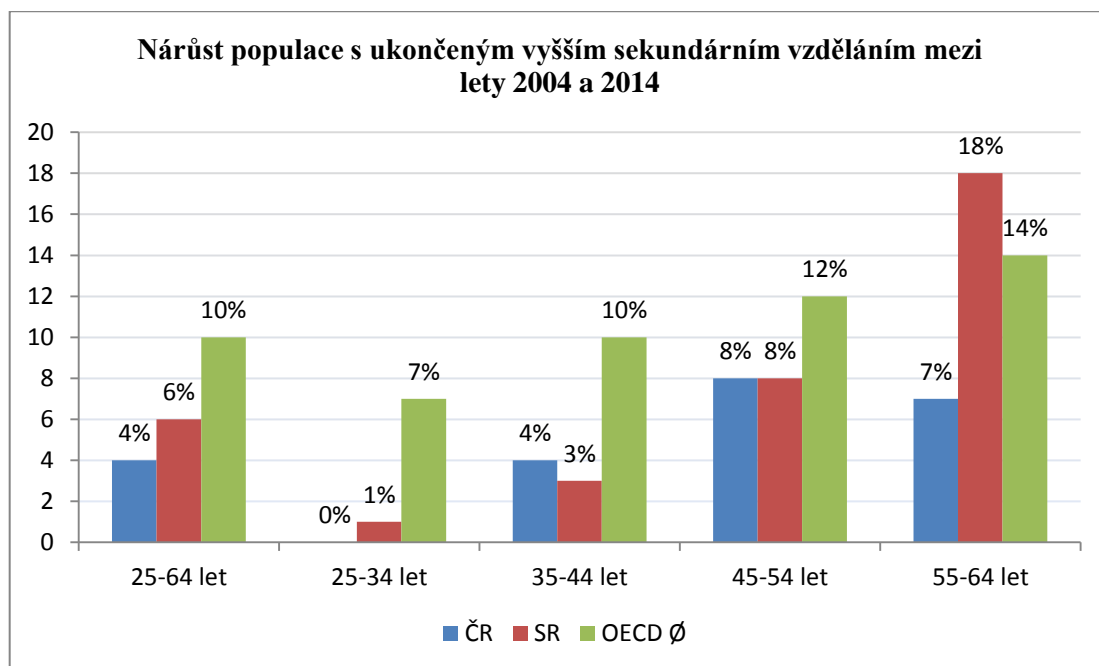
Následující graf zobrazuje procentuální nárůst populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním dle věkových kategorií v ČR, SR a v zemích OECD mezi lety 2004 a 2014.

Kromě skupiny ve věku 25 až 34 v ČR došlo k nárůstu ve všech věkových kategoriích u všech sledovaných zemích. Nejvyšší nárůst procenta populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním v ČR byl zaznamenán u věkové kategorie 45 až 54 let a to o 8 % a v kategorii 55 až 64 let o 7 %.

Na Slovensku byl nejvyšší nárůst zaznamenán v kategorii 55 až 64 let a to o 18 %, což je zdaleka nejvyšší hodnota ze všech věkových kategorií, a také jediná, která přesahuje nárůst zemí OECD. Ve srovnání s ČR je to více než 10% navíc. Z dat je patrné, že větší procento starší populace má zájem a je ochotno dále studovat a vzdělávat se. V mladších kategoriích

má již dlouhodobě v ČR i v SR více než 90 % populace ukončené vyšší sekundární vzdělání.

Graf 35 – Nárůst populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním

Populace s ukončeným terciálním vzděláním dle věkových skupin

Oproti procentu populace s ukončeným vyšším vzděláním, kde Česká republika i Slovensko dosahuje vyššího procenta oproti zemím OECD, u terciálního vzdělávání se obě země nacházejí pod průměrem zemí OECD.

V kategorii 25 až 64 let činní rozdíl -13 % pro obě země. V kategorii 25 až 34 let činní rozdíl oproti zemím OECD -11 % u ČR a -12 % u SR, v kategorii 35-44 let -16 % u ČR a 18 % u SR, v kategorii 45 až 54 let -11 % u ČR a 13 % u SR, a v kategorii 55 až 64 let -11 % u ČR a -10 % u SR.

Ve všech sledovaných věkových kategoriích je procento populace s ukončeným terciálním vzděláním v ČR vyšší nebo stejné jako na Slovensku, pouze v kategorii 55 až 64 let

dosahuje Slovensko vyššího procenta populace s ukončeným terciálním vzděláváním než ČR a to o 1 %. Nejvyšší rozdíl oproti zemím OECD vykazuje ČR i SR ve věkové kategorii 35 až 44 let.

Tab. 17 – Rozložení populace s ukončeným terciálním vzděláním

		25-64 let	25-34 let	35-44 let	45-54 let	55-64 let
ČR	2004	12%	12%	14%	11%	11%
	2009	14%	15%	14%	14%	11%
	2014	19%	28%	19%	18%	13%
SR	2004	11%	12%	11%	12%	9%
	2009	14%	17%	13%	14%	11%
	2014	19%	27%	17%	16%	14%
OECD Ø	2004	24%	28%	24%	21%	16%
	2009	28%	34%	29%	25%	20%
	2014	32%	39%	35%	29%	24%

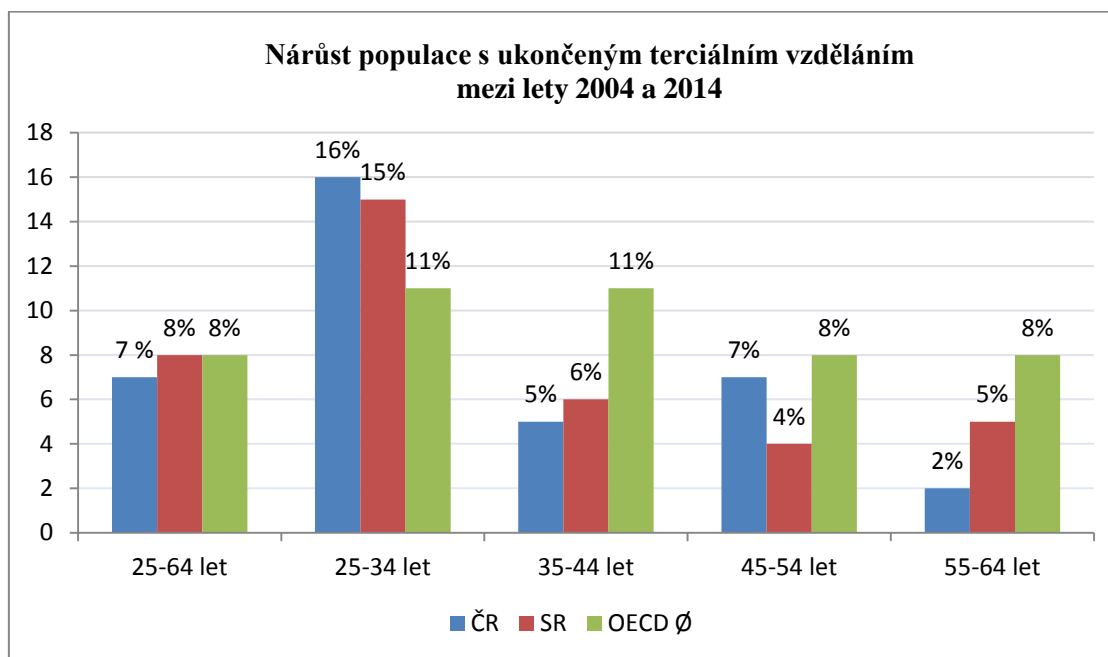
Průměrný nárůst v populaci 25 – 64 let činil přibližně 7 až 8 % ve sledovaných zemích i zemích OECD. Rozdílný je vývoj v jednotlivých věkových kategoriích.

Největší nárůst v populaci s ukončeným terciálním vzděláváním mezi lety 2004 a 2014 zaznamenala ČR a SR v kategorii 25 až 34 let a to s hodnotou +16% v ČR, respektive +15 % v SR. V rámci zemí OECD došlo v této kategorii k nárůstu o +11 % a to shodně i ve věkové kategorii 35 až 44 let.

Výrazně nižší nárůst oproti OECD byl zaznamenán v nejvyšší věkové kategorii a to pouhá 2 % u ČR a 5 % u SR, oproti 8% nárůstu v kategorii 55 až 64 let u zemí OECD. V České republice se mezi lety 2004 a 2014 zvýšila o 7 % populace ve věkové kategorii 45 až 54 let s ukončeným terciálním vzděláváním.

Graf 36 – Nárůst populace s ukončeným terciálním vzděláním

4.2.2 Indikátory B – Finanční a lidské zdroje, investice do vzdělávání

Roční výdaje na vzdělávací instituce v přepočtu na žáka – primární až terciální vzdělávání

V tabulce ročních výdajů na vzdělávací instituce v přepočtu na žáka jsou částky uvedené v amerických dolarech. Ve sledovaných letech byly zjištěny nižší částky v ročních výdajích vzdělávacích institucí na žáka oproti zemím OECD u České republiky i Slovenska na všech stupních vzdělávání. ČR má vyšší roční výdaje vzdělávacích institucí na žáka v sekundárním a terciálním vzdělávání oproti SR a to o 2322 \$, respektive 1215 \$. Slovensko za rok vynakládá oproti ČR více na žáka v primárním a preprimárním vzdělávání a to o 930 \$ na žáka v primárním vzdělávání a o 351 \$ na žáka v preprimárním. Nejnižšího procenta z částky ročních výdajů na žáka v zemích OECD dosahovala Česká republika u žáků v primárním vzdělávání a to ve výši pouhých 55 % částky vynakládané na žáka v rámci zemí OECD. Oproti tomu Slovensko má nejnižší procento z roční částky

vynakládané na žáka oproti zemím OECD u žáků v sekundárním vzdělávání a to ve výši 53 % výdajů zemí OECD. Naopak nejbližší výdajům zemí OECD je Česká republika v ročních výdajích vynakládaných na studenty v sekundárním vzdělávání s výší 78 % výdajů zemí OECD. Slovensko je nejbližší výdajům OECD v ročních výdajích na žáka v primárním vzdělávání s výší 67 % výdajů zemí OECD.

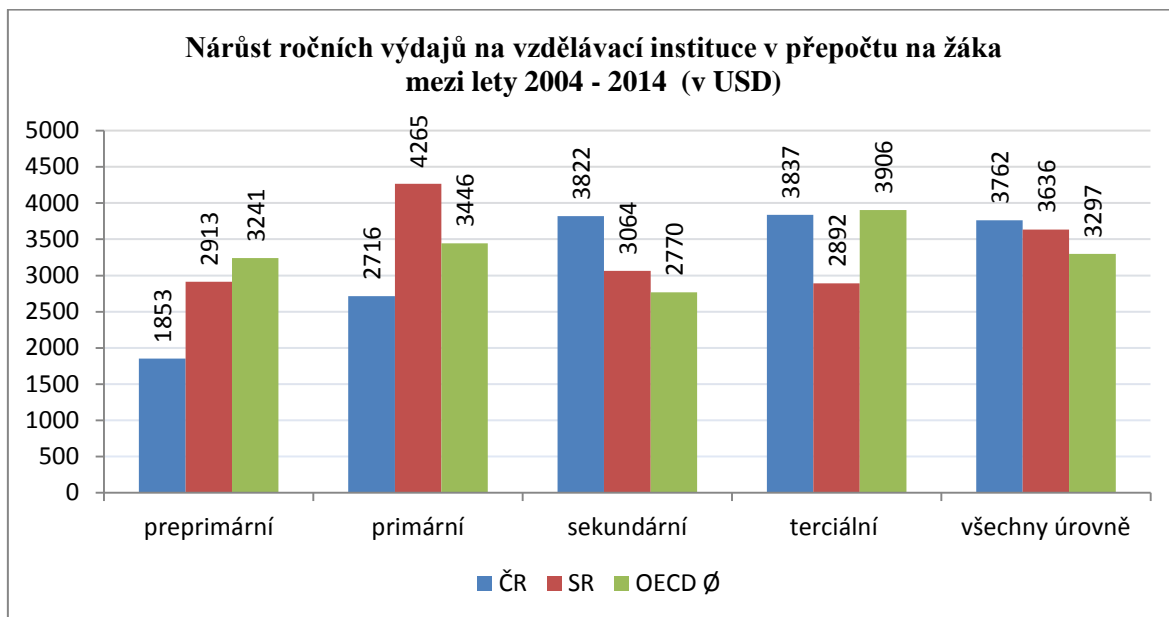
Tab. 18 – Roční výdaje na vzdělávací instituce v přepočtu na žáka (v USD)

ČR					
	Preprimární	Primární	Sekundární	Terciální	Všechny úrovně
2004	2449	1871	3448	5555	3169
2009	3586	3217	5307	7989	5174
2014	4302	4587	7270	9392	6931
SR					
2004	1740	1252	1874	5285	2031
2009	3156	3221	2963	6056	3485
2014	4653	5517	4938	8177	5667
OECD Ø					
2004	4187	4850	6510	10052	6190
2009	5260	6437	8006	12336	7840
2014	7428	8296	9280	13958	9487

V mezidobí let 2004 a 2014 došlo k nejvyššímu nárůstu ročních výdajů vzdělávacích institucí na žáka v České republice u žáků v sekundárním a terciálním vzdělávání. Oproti tomu Slovensko zaznamenalo nejvyšší nárůst ročních výdajů na žáka mezi lety 2004 a 2014 v primárním vzdělávání, nejnižší navýšení bylo ve sledovaném období zaznamenáno na Slovensku u studentů v terciálním vzdělávání.

V České republice bylo nejnižší navýšení u výdajů na děti v preprimárním vzdělávání. Nejnižší nárůst výdajů v rámci OECD byl zaznamenán v rámci sekundárního vzdělávání. Na všech úrovních vzdělávání došlo v České republice k největšímu navýšení výdajů vzdělávacích institucí na žáka v mezidobí let 2004 a 2014. Slovensko také dosáhlo vyššího průměrného navýšení výdajů oproti OECD na všech úrovních vzdělávání.

Graf 37 – Nárůst ročních výdajů na vzdělávací instituce v přepočtu na žáka (v USD)

Výdaje na vzdělávací instituce v přepočtu na HDP

Tabulka 19 a graf 38 ukazují roční výdaje na vzdělávací instituce jako procento hrubého domácího produktu ve sledovaných letech.

Dlouhodobě se Česká a Slovenská republika drží pod průměrem výše výdajů zemí OECD. Zatímco výše procenta HDP vynakládaného na vzdělávání v zemích OECD ve sledovaných letech mírně stoupá až na hodnotu 6,1 % HDP, v České republice se hodnota v roce 2011 dostala na 5 %.

Na Slovensku dokonce procento hrubého domácího produktu vynakládaného na vzdělávání oproti roku 1995 kleslo o 0,3% procenta na hodnotu 4,4 % HDP v roce 2011. Slovenské výdaje, se tak přes mírně kolísavou tendenci v průběhu sledovaných let snižují. Křivka výdajů na vzdělávání v přepočtu na hrubý domácí produkt se u zemí OECD v průběhu sledovaných let navyšovala se zakolísáním v roce 2006, kdy došlo k mírnému poklesu.

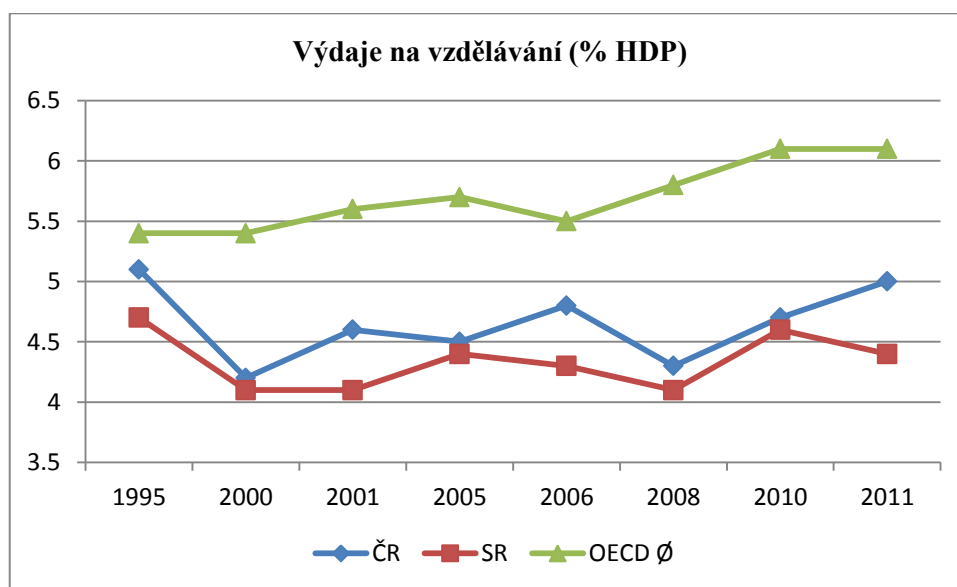
Tab. 19 – Roční výdaje na vzdělávací instituce jako % HDP

	1995	2000	2001	2005	2006	2008	2010	2011
ČR	5.4 (5.1) ¹	4.2 (4.0) ²	4.6	4.5	4.8	4.3	4.7	5
SR	4.7	4.1	4.1	4.4	4.3	4.1	4.6	4.4
OECD Ø	5.6 (5.4) ¹	5.2 (5.4) ²	5.6	5.7	5.5	5.8	6.1	6.1

¹ údaj z EaG 2004 (EaG 2009)

² údaj z EaG 2009 (EaG 2014)

Graf 38 - Výdaje na vzdělávací instituce jako % HDP v letech 1995 – 2011

Veřejné a privátní výdaje na vzdělávání

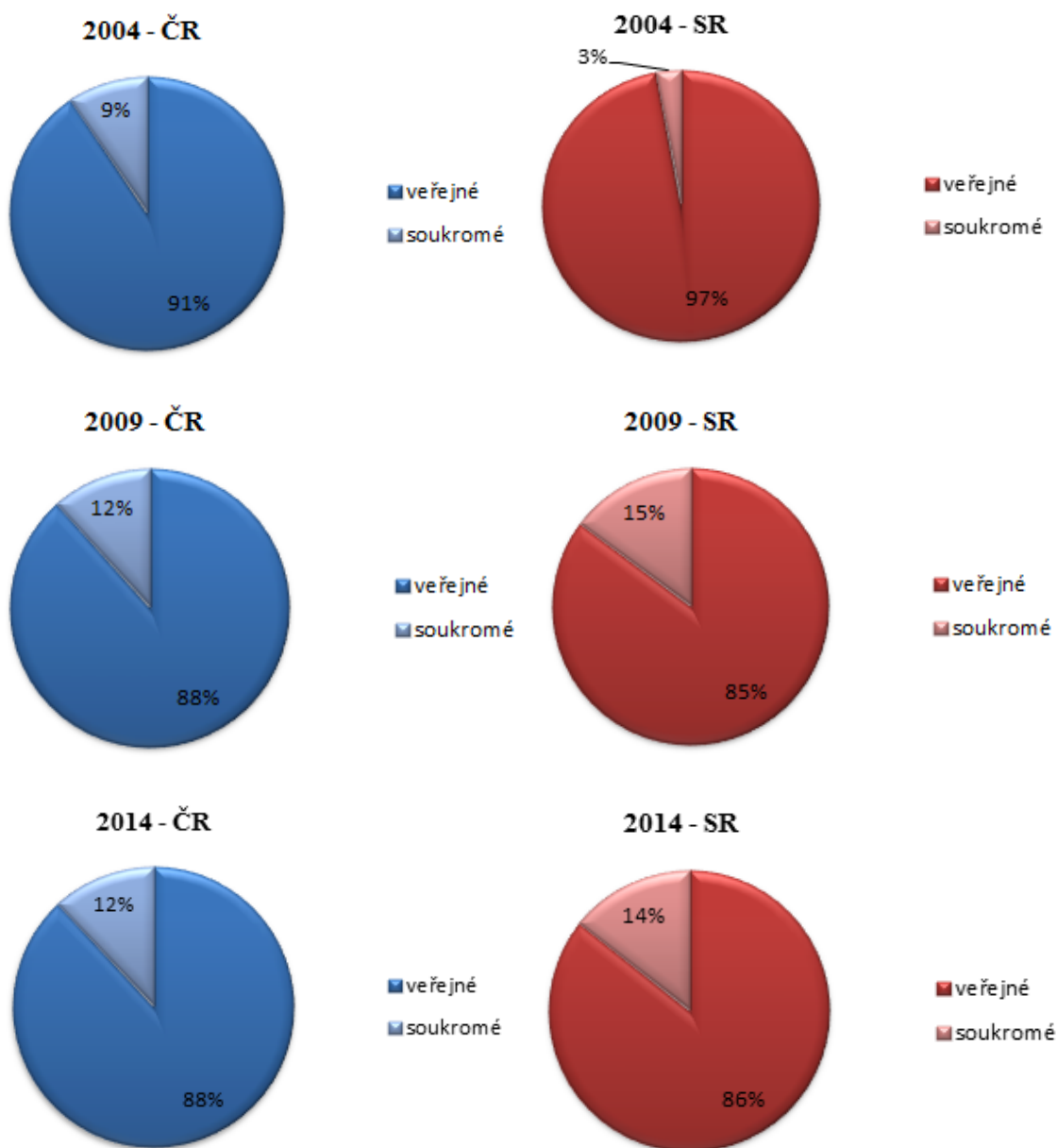
V tabulce 20 (viz příloha) a grafu 39 je znázorněn poměr veřejných a privátních výdajů na vzdělávání v primárním až postsekundárním vzdělávání a terciálním vzdělávání a na všech stupních celkem. Poměr veřejných a privátních výdajů se zvyšoval ve prospěch privátní sféry v České i Slovenské republice.

Nejvyšší nárůst mezi lety 2004 a 2014 zaznamenalo privátní terciální vzdělávání s navýšením poměru v ČR o 4,2 %, na Slovensku se jednalo dokonce o navýšení poměru

o 16,4 % ve prospěch privátních výdajů na terciální vzdělávání. Na Slovensku byl zaznamenán větší nárůst než v ČR také u privátních výdajů na primární až postsekundární vzdělávání a to o 9,9 % na Slovenku, oproti pouhým 1,2 % v ČR.

Z uvedených dat je jasně patrné, že se v České republice, na Slovensku i v zemích OECD, mění poměr veřejných a privátních výdajů na vzdělávání a dochází k navyšování procenta privátních výdajů.

Graf 39 – Poměr veřejných a privátních výdajů na vzdělávání – všechny stupně vzdělávání

4.2.3 Indikátory C – Přístup ke vzdělání, participace, progrese

Procento populace zapsané ke vzdělávání dle věkových skupin

Tabulka 21 uvádí zapsané studenty jako procento populace v jednotlivých věkových kategoriích. V kategorii dětí ve věku 3 až 4 roky je v roce 2014 Česká republika o -6% pod průměrem zemí OECD, na Slovensku se jedná o rozdíl -7% bodů. V České republice je v populačním ročníku 3 až 4 let zapsaných ke vzdělávání v roce 2014 70 % dětí, na Slovensku 68 % dětí, v rámci zemí OECD se jedná o 76 % dětí. V kategorii 5 až 14 let dosahuje Slovensko pouze 94 % zapsané populace, oproti 99 % v ČR a 98 % v OECD. Nad průměrem zemí OECD jsou ČR a SR v kategorii zapsaného procenta populace ke vzdělávání ve věku 15 až 19 let, kdy rozdíl oproti OECD činí u ČR +7 % a +2 procenta u SR. V kategorii 20 až 29 dosahuje ČR srovnatelného procenta se zeměmi OECD, Slovensko má procento zapsané populace ke vzdělávání v této věkové kategorii o 5% nižší, než ČR. Shodné údaje vykazuje ČR a SR ve věkových kategoriích 30 až 39 let a 40 plus, oproti zemím OECD s rozdílem 2 procentních bodů. Opačný trend je pozorován v rámci věkové skupiny 40 plus, kdy oproti průměru zemí OECD v procentu populace zapsané ke vzdělávání, která vykazuje mírný pokles, oproti ČR a SR, ty naopak vykazují mírný nárůst v procentu zapsané populace ke vzdělávání v nejvyšší věkové kategorii.

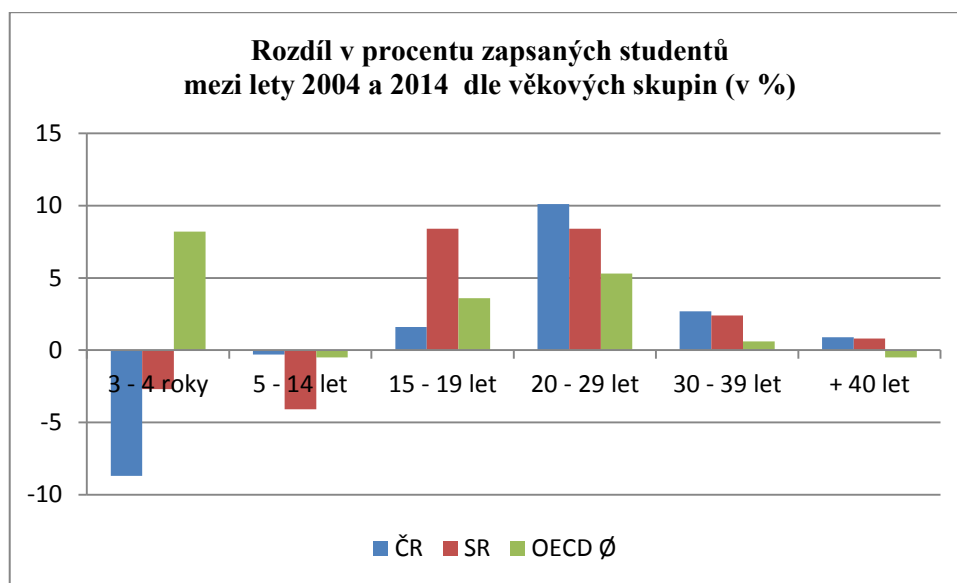
Tab. 21 – Poměr zapsaných studentů ke vzdělávání jako % populace

		3 - 4 roky	5 - 14 let	15 - 19 let	20 - 29 let	30 - 39 let	+ 40 let
ČR	2004	78.7%	99.3%	88.4%	15.9%	1.3%	0.1%
	2009	80.0%	99.8%	90.1%	21.8%	4.4%	0.4%
	2014	70.0%	99.0%	90.0%	26.0%	4.0%	1.0%
SR	2004	70.7%	98.1%	76.6%	12.6%	1.6%	0.2%
	2009	76.0%	96.8%	85.5%	18.5%	3.9%	0.6%
	2014	68.0%	94.0%	85.0%	21.0%	4.0%	1.0%
OECD Ø	2004	67.8%	98.5%	79.4%	22.7%	5.4%	1.5%
	2009	71.2%	98.6%	81.5%	24.9%	5.9%	1.5%
	2014	76.0%	98.0%	83.0%	28.0%	6.0%	1.0%

V následujícím grafu je znázorněn rozdíl v procentu zapsaných studentů ke vzdělávání v rámci věkových skupin za sledované období let 2004 a 2014. K nejvyššímu snížení procenta zapsané populace došlo v České republice u věkové kategorie 3 až 4 roky, zápornou hodnotu zaznamenala také kategorie 5 až 14 letých. Ve všech ostatních věkových skupinách zaznamenala Česká republika nárůst v procentu populace zapsané ke vzdělávání. Největší navýšení zaznamenala kategorie 20 až 29 let, kde došlo k nárůstu 10 %.

Na Slovensku byl největší propad v procentu zapsaných studentů ve sledovaném období zaznamenán u věkové kategorie 5 až 14 let a 3 až 4 roky. Naopak došlo k nárůstu procenta zapsaných studentů v kategorii 15 až 19 letých a 20 až 29 letých, a to u obou kategorií o cca 9 %.

Graf 40 – Rozdíl v počtu zapsaných studentů

Zahraníční studenti v terciálním vzdělávání

Tabulka 22 znázorňuje počet zahraničních studentů ze Slovenska a České republiky studujících v ČR nebo na Slovenku na úrovni terciálního vzdělávání. Znázorňuje procento českých a slovenských studentů studujících v rámci zemí OECD a ve všech destinacích

celkem. Dalším údajem je procento tvořící počet zahraničních studentů z OECD studujících v ČR nebo SR.

V České republice tvořili studenti ze zemí OECD 72 % všech zahraničních studentů, na Slovensku se ve stejném roce jednalo o 86 % všech zahraničních studentů. Studenti z České republiky tvořili v roce 2004 v zemích OECD 0,4% všech zahraničních studentů, slovenští studenti tvořili 1,2 %.

Mezi lety 2009 a 2014 došlo na Slovensku ke zvýšení počtu studentů v terciálním vzdělávání ze zemí OECD, kdy nárůst činil ve sledovaném období 20 %, v České republice ve stejném období došlo k poklesu o 4%. Procento v celkovém objemu zahraničních studentů ze všech zemí nevykázalo u ČR žádný pohyb, u SR se procento slovenských zahraničních studentů mezi lety 2004 a 2014 zvýšilo o 0,3 %.

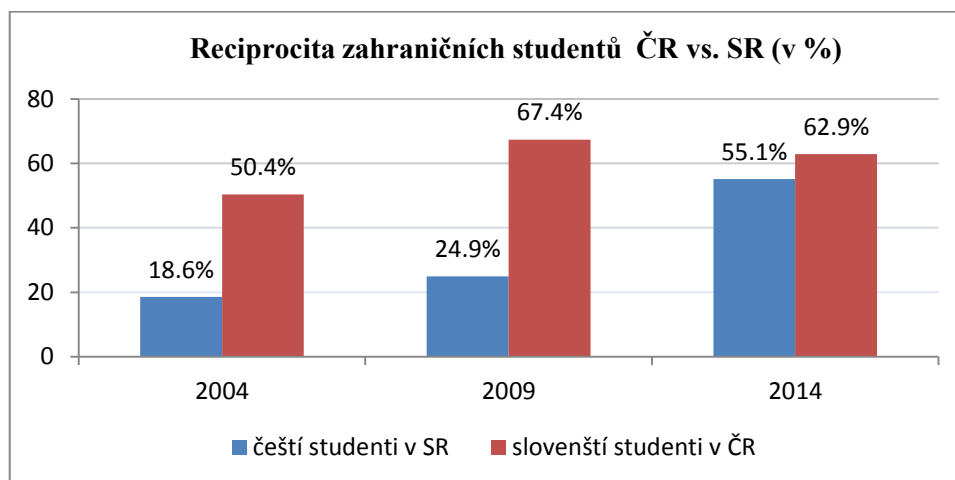
Tab. 22 – Procento zahraničních studentů v terciálním vzdělávání

		Studentů ze SR	Studentů z ČR	Studentů v OECD	Všechny země	Studentů z OECD
ČR	2004	50.4%	x	n	0.3%	n
	2009	67.4%	x	0.3%	0.3%	76.3%
	2014	62.9%	x	0.4%	0.3%	72.2%
SR	2004	x	18.6%	n	0.6%	n
	2009	x	24.9%	1.0%	0.9%	56.1%
	2014	x	55.1%	1.2%	0.9%	86.2%

Graf 41 zobrazuje reciprocitu zahraničních studentů mezi Českou a Slovenskou republikou. Zatímco v roce 2004 na Slovensku studovalo 18 % všech českých zahraničních studentů, slovenští zahraniční studenti v ČR tvořili 50 % všech slovenských zahraničních studentů. Za sledované období mezi lety 2004 a 2014 došlo u studentů z České republiky k strmému nárůstu. V roce 2014 již čeští studenti studující na Slovensku tvořili 55 % všech zahraničních studentů z ČR. Procento slovenských studentů v terciálním vzdělávání studujících v České republice v letech 2009 a 2014 zaznamenalo nárůst cca o 15 % oproti roku 2004.

Graf 41 – Vývoj procenta zahraničních studentů z ČR/SR v terciálním vzdělávání

Tabulka 23 a graf 42 zobrazují procento studentů studujících v terciálním vzdělávání v České nebo Slovenské republice podle oblasti původu a vývoj jejich počtu v jednotlivých sledovaných letech. V roce 2014 bylo 86 % zahraničních, terciálních studentů v ČR z evropských zemí z toho 70 % ze zemí Evropské unie. Studenti z afrických zemí tvořili pouze 1,2 % zahraničních studentů. Asijsí studenti tvořili necelých 11 % všech zahraničních studentů. V roce 2014 tvořili na Slovensku v terciálním vzdělávání zahraniční studenti z evropských zemí cca 92 % všech zahraničních studentů, z toho 81 % tvořili studenti ze zemí Evropské unie. Studenti z afrických zemí tvořili 1,3 % všech zahraničních studentů v SR, asijsí studenti 6,1 %.

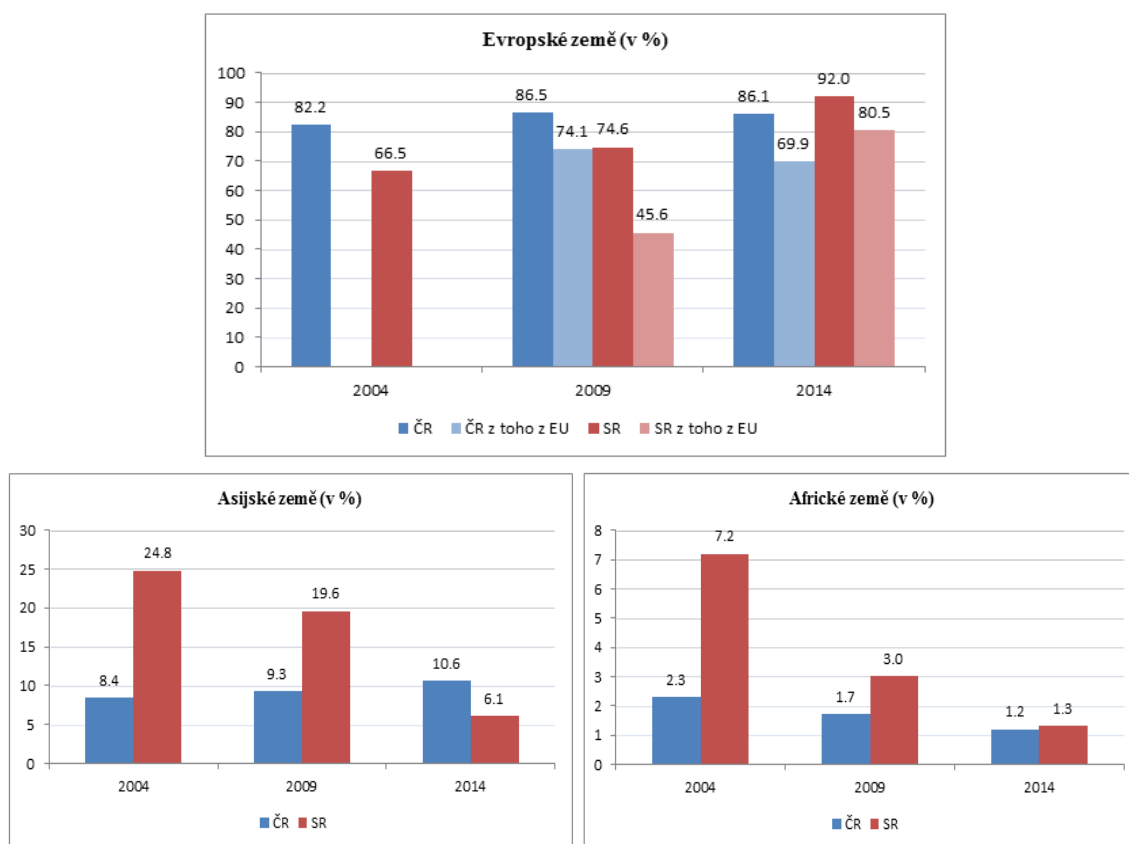
Tab. 23 - Zahraniční studenti v terciálním vzdělávání podle oblasti původu

	ČR			SR		
	2004	2009	2014	2004	2009	2014
Afrika	2.3%	1.7%	1.2%	7.2%	3.0%	1.3%
Asie	8.4%	9.3%	10.6%	24.8%	19.6%	6.1%
Evropa	82.2%	86.5%	86.1%	66.5%	74.6%	92.0%
Z toho z EU	x	74.1%	69.9%	x	45.6%	80.5%
Severní Amerika	1.5%	0.8%	0.6%	0.8%	1.5%	0.2%
Oceánie	0.1%	n	n	0.1%	n	n
Jižní Amerika	0.9%	0.7%	0.6%	0.8%	1.3%	0.4%
Další	7.4%	0.9%	0.8%	n	n	n

Zahraničních studentů z Evropských zemí je v České republice ve sledovaných letech přibližně stejné procento. Mezi lety 2009 a 2014 se však v ČR snížil počet studentů ze zemí Evropské unie cca o -4 %. Naopak Slovensko zaznamenalo opačný trend, ve sledovaných letech se zvýšilo procento studentů pocházejících z Evropských zemí cca o 17 % a ze zemí Evropské unie dokonce o celých 35 %.

Procento asijských studentů studujících v České republice se velmi pomalu zvyšuje, na Slovensku zaznamenaly prudký pokles mezi lety 2004 a 2014 a to o téměř 19 %. Stejný je trend i u studentů z afrických zemí, kdy se mezi sledovanými roky na Slovensku snížilo procento afrických studentů, jako procento všech zahraničních studentů, o cca 6 %. V České republice se procento afrických studentů snížilo z hodnoty 2,3 % v roce 2004 na hodnotu 1,2 % v roce 2014.

Graf 42 – Vývoj počtu zahraničních studentů z evropských, asijských a afrických zemí

Populace 15 – 29 letých ve vzdělávacím procesu

Tabulka 24 a graf 43 zaznamenávají vývoj procenta populace ve vzdělávacím procesu dle věkových skupin v rozmezí 15 až 29 let. Česká a Slovenská republika vykazují podobné hodnoty ve věkových kategoriích 15 až 19 let a 20 až 24 let. V kategorii populace ve věku 25 až 29 let má česká republika vyšší procentuální zastoupení populace účastníci se vzdělávacího procesu. V České republice dosahuje procento populace ve věkové kategorii 25 až 29 let účastníci se vzdělávacího procesu 12 %, na Slovensku cca 7,5 %. Ve všech věkových kategoriích v obou zemích došlo ve sledovaném období k navýšení procenta populace ve vzdělávacím procesu.

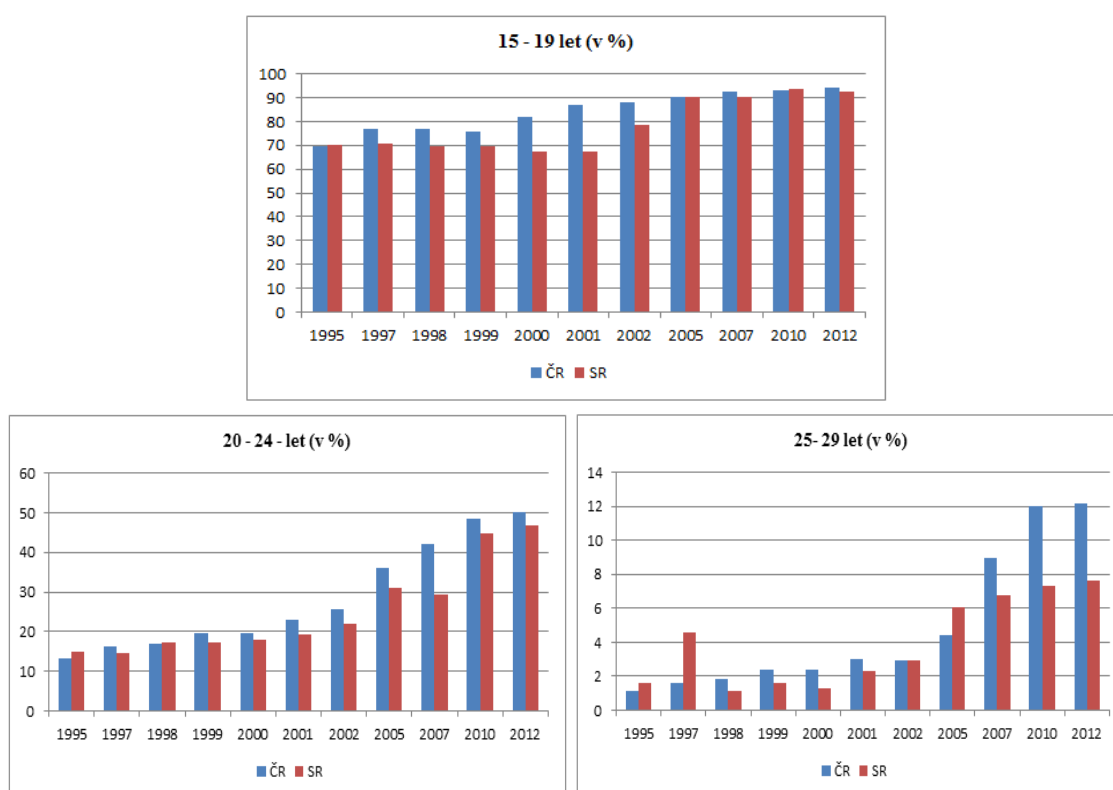
Procentuální nárůst mezi lety 1995 a 2012 je v kategorii 15 až 19 let v ČR téměř 25 %, na Slovensku cca 22 %. V kategorii 20 až 24 let byl v České republice zaznamenán procentuální nárůst o celých 37 %, na Slovensku o téměř 32 %. V nejvyšší věkové kategorii 25 až 29 let došlo mezi lety 1995 až 2012 v ČR k nárůstu procenta populace o 11 %, na Slovensku o 6 %.

Tab. 24 – Procento populace ve vzdělávacím procesu dle věkových skupin

	ČR			SR		
	15 - 19 let	20 - 24 let	25 - 29 let	15 - 19 let	20 - 24 let	25 - 29 let
1995	69.8%	13.1%	1.1%	70.1%	14.8%	1.6%
1997	76.9%	16.3%	1.6%	71.0%	14.5%	4.6%
1998	77.1%	17.1%	1.8%	69.4%	17.4%	1.1%
1999	75.6%	19.6%	2.4%	69.6%	17.4%	1.6%
2000	82.1%	19.7%	2.4%	67.3%	18.1%	1.3%
2001	87.0%	23.1%	3.0%	67.3%	19.4%	2.3%
2002	88.3%	25.7%	2.9%	78.6%	22.1%	2.9%
2005	90.3%	35.9%	4.4%	90.4%	31.0%	6.1%
2007	92.7%	42.1%	9.0%	90.2%	29.4%	6.8%
2010	93.2%	48.4%	12.0%	93.8%	44.8%	7.3%
2012	94.4%	50.1%	12.2%	92.4%	46.7%	7.6%

U věkové kategorie 25 až 29 let je na Slovensku uveden v roce 1997 údaj, který vybočuje z očekávaného trendu. Údaj z původního zdroje byl ověřen a nejedná se tedy o chybu autora této práce. Pravděpodobně se jedná o statistickou nebo numerickou chybu v tabulkách studie Education at a Glance 2009, jiný důvod takového ojedinělého výkyvu se nepodařilo dohledat.

Graf 43 – Vývoj procenta populace ve vzdělávacím procesu dle věkových skupin

4.2.4 Indikátory D – Výukové prostředí a organizace škol

Počet studentů na pedagogického pracovníka

Tabulka 25 zobrazuje počet studentů připadajících na jednoho pedagogického pracovníka ve sledovaných letech dle úrovně vzdělávání. V České republice připadalo v roce 2014 na jednoho PP v preprimárním vzdělávání 14 studentů, v primárním 19

studentů, v nižším sekundárním a vyšším sekundárním 11 studentů a v terciálním vzdělávání celých 21 studentů připadlo na jednoho PP.

Na Slovensku připadlo na jednoho pedagogického pracovníka v preprimárním vzdělávání 12 % studentů, 17 studentů připadlo na PP v primárním vzdělávání, v nižším sekundárním 13 studentů, ve vyšším sekundárním a terciálním 14 studentů připadlo na jednoho pedagogického pracovníka.

Markantní je rozdíl v počtu studentů na PP v terciálním vzdělávání, kdy Slovensko je na průměru zemí OECD, zatímco Česká republika překračuje průměr OECD a Slovenskou republiku o 7 studentů na jednoho pedagogického pracovníka.

Tab. 25 – Počet studentů na pedagogického pracovníka podle stupně vzdělávání

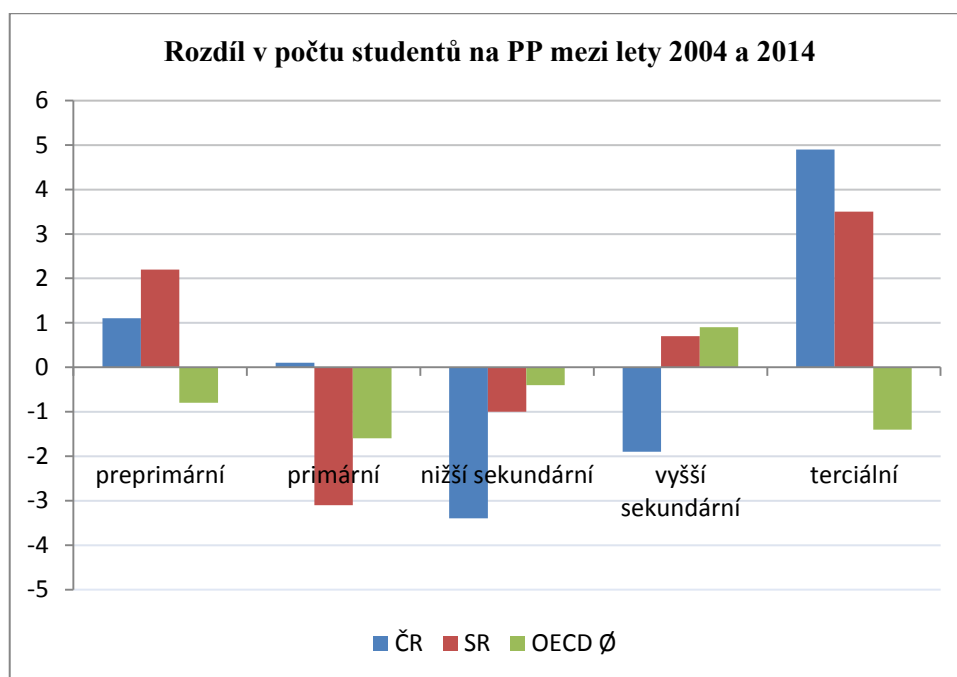
		Preprimární	Primární	Nižší sekundární	Vyšší sekundární	Terciální
ČR	2004	12.9	18.9	14.4	12.9	16.1
	2009	13.6	18.7	12.3	12.3	18.6
	2014	14	19	11	11	21
SR	2004	9.8	20.1	14	13.3	10.5
	2009	13.4	17.9	13.9	14.1	13.2
	2014	12	17	13	14	14
OECD Ø	2004	14.8	16.6	14.4	13.1	15.4
	2009	14.9	16	13.2	12.5	15.3
	2014	14	15	14	14	14

Ve sledovaných letech se v České republice navyšoval počet studentů na jednoho pedagogického pracovníka především v preprimárním, primárním a terciálním vzdělávání. Naopak snižoval se počet studentů na PP na úrovni nižšího s vyššího sekundárního vzdělávání. Nejmarkantnější je nárůst u terciálního vzdělávání, kdy došlo mezi lety 2004 a 2014 k nárůstu o 5 studentů.

Na Slovensku se počet studentů na jednoho pedagogického pracovníka zvyšoval na všech úrovních vzdělávání, kromě primárního a nižšího sekundárního vzdělávání, kde došlo k poklesu počtu studentů na PP. Nejvyšší nárůst počtu studentů na PP byl na Slovensku

zaznamenán v terciálním a preprimárním vzdělávání, v hodnotě + 3,5 studenta, respektive +2 studenti.

Graf 44 – Vývoj počtu studentů na pedagogického pracovníka

Roční objem hodin přímé pedagogické práce

Tabulka 26 (viz příloha) a graf 45 zobrazují roční počet vyučovacích hodin pedagogických pracovníků v jednotlivých letech a vývoj v jejich počtu v primárním, nižším a vyšším sekundárním vzdělávání. Za vyučovací hodinu je považovaná doba 60 minut.

V roce 2012 dosahoval počet hodin v ČR průměrné hodnoty u primárního vzdělávání 827 vyučovacích hodin jednoho PP. Pedagogický pracovník v primárním vzdělávání odučil v průměru 819 hodin. Oproti zemím OECD jsou hodnoty obou zemí nad průměrem.

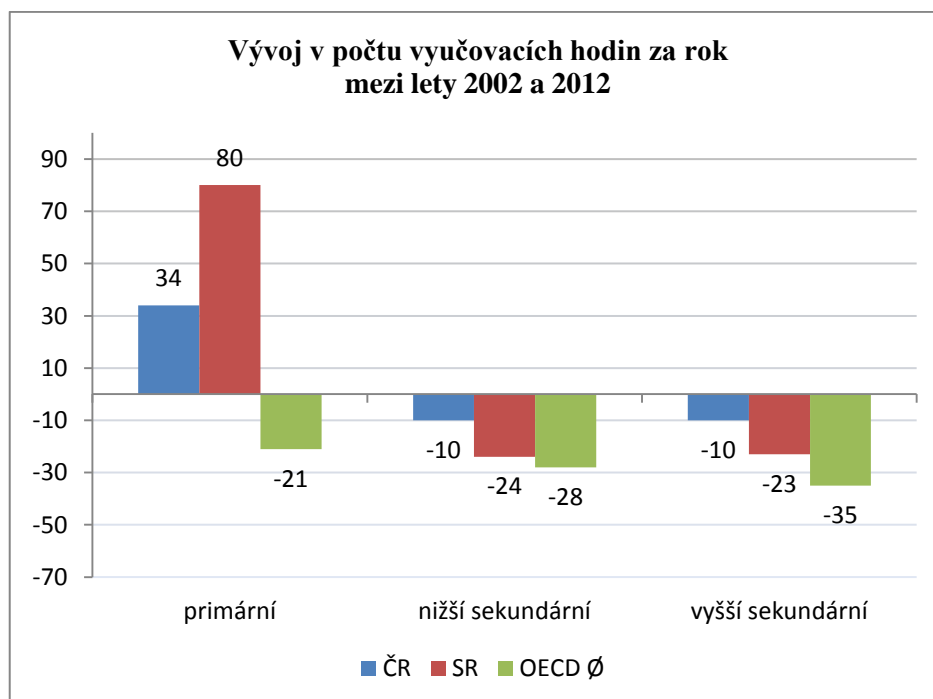
V nižším sekundárním vzdělávání odučil český PP v roce 2012 v průměru 620 hodin, na Slovensku o něco více, a sice 635 hodin. Ve vyšším sekundárním vzdělávání odučil jeden pedagogický pracovník v ČR ročně průměrně 592 hodin, slovenský PP 607 hodin. Celkově

jsou obě země v nižším i vyšším sekundárním vzdělávání v ročním počtu odučených hodin pod průměrem zemí OECD.

Rozdíl v počtu vyučovacích hodin za rok ve sledovaném období let 2002 a 2012 je znázorněn na grafu 46. V České republice došlo k nárůstu počtu ročních vyučovacích hodin připadajících na jednoho PP v primárním vzdělávání o +34 hodin. Na Slovensku zaznamenali v roce 2012 dokonce 80 hodin ročně navíc oproti roku 2002. V nižší a vyšším sekundárním vzdělávání došlo v obou státech k poklesu ročního objemu vyučovacích hodin, v nižším sekundárním v ČR o -10 hodin ročně, na Slovensku o -24 hodin ročně. U vyššího sekundárního vzdělávání jsou hodnoty prakticky stejné jako u nižšího sekundárního vzdělávání a to v ČR i SR.

V zemích OECD zaznamenaly pokles v ročním objemu vyučovacích hodin jednoho pedagogického pracovníka na všech sledovaných úrovních vzdělávání a to v počtu -21 hodin v primárním, -28 hodin v nižším sekundárním a -35 hodin ve vyšším sekundárním vzdělávání.

Graf 45 – Rozdíl v počtu vyučovacích hodin za rok dle stupně vzdělávání

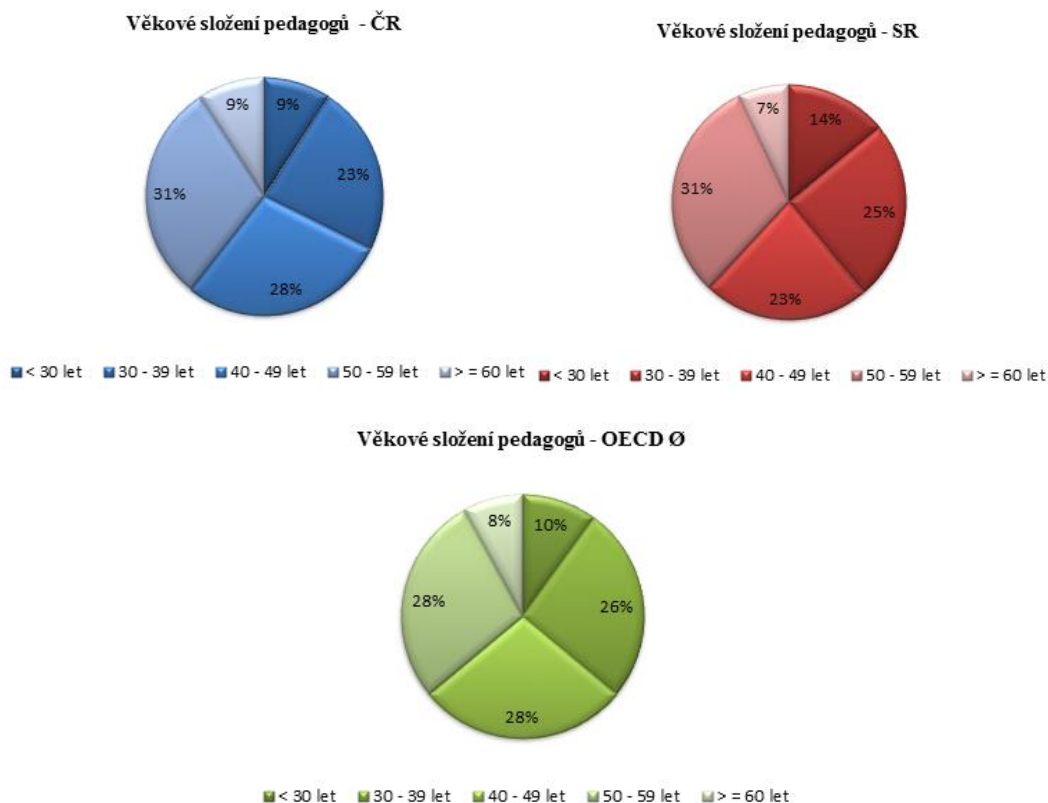
Věkové složení pedagogických pracovníků v sekundárním vzdělávání

Následující tabulka a graf zobrazují věkové složení pedagogických pracovníků v sekundárním vzdělávání za rok 2012. Údaje jsou vzaté z Education at a Glance 2014 a v předchozích sledovaných letech nebyly tyto údaje ve studii uváděny.

Česká republika měla v roce 2012 nejvyšší procento pedagogických pracovníků ve věku 60 plus oproti Slovensku a průměru zemí OECD a zároveň nejnižší procento nejmladších PP ve věku pod 30 let. Slovensko je naopak nad průměrem zemí OECD v počtu pracovníků z nejmladší věkové kategorie. Rozdíl je mezi ČR a SR ve věkové skupině 40 až 49 let, kdy českých PP v tomto věku je o 5 % více, než slovenských.

Česká republika i Slovensko mají největší procentuální zastoupení pedagogických pracovníků ve věku 50 až 59 let a to 30 %, respektive 31 %.

Graf 46 – Věkové složení pedagogických pracovníků v roce 2012

Tab. 27 – Věkové složení pedagogických pracovníků dle věkových skupin

		< 30 let	30 - 39 let	40 - 49 let	50 - 59 let	> = 60 let
2012	ČR	9%	23%	28%	30%	9%
	SR	14%	25%	23%	31%	7%
	OECD Ø	10%	26%	28%	28%	8%

5 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat a komparovat vývoj vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky od roku 1993. V deskriptivní teoretické části byly změny ve vzdělávacích soustavách ČR a SR popsány z několika hledisek. Z hlediska vlastních změn ve školském systému a jeho rozvoje, z hlediska výkonu státní správy a samosprávy ve školství, způsobu financování regionálního školství a státní vzdělávací politiky realizované prostřednictvím strategických vzdělávacích dokumentů. Komparativní sekce ve své první části mapuje a srovnává statistická data výkonových ukazatelů regionálního školství České republiky a Slovenska. V druhé části jsou komparovaná data z přehledových studií Education at a Glance organizace OECD z let 2004, 2009 a 2014, ve vybraných indikátorech.

Za účelem naplnění cíle této práce byly stanoveny výzkumné otázky. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní data z deskriptivní a komparativní části práce, jako odpověď na výzkumné otázky.

1. Jakými změnami prošly vzdělávací soustavy České a Slovenské republiky od roku 1993?

Česká republika

První změnou, která přinesla změnu ve struktuře vzdělávací soustavy České republiky, byla v roce 1995 novelizace školského zákona č. 138/1995 Sb.. Tato novelizace přinesla změnu v délce stupňů základní školy a to na 5 let v 1. stupni a 4 roky na 2. stupni, zároveň ustanovila 9. ročník ZŠ povinným. Ustanovena byla délka studia na gymnáziích na 4, 6 a 8 let. Nově byly zřízeny vyšší odborné školy. Vzniká databáze škol v podobě předchůdce dnešního školského rejstříku. Nejdůležitější okamžik ve vývoji vzdělávací soustavy v ČR je rok 2004, kdy byl v ČR schválen nový školský zákon č. 564/2004 Sb. a s ním související zákon o pedagogických pracovnících č. 561/2004 Sb.. Rozsáhlá reforma s sebou přináší nový systém dvouúrovňového kurikula na bázi rámcových a školních vzdělávacích programů. Reforma představila i nový koncept maturity, v praxi ovšem byla spuštěna až v roce 2011. Zákon o pedagogických pracovnících jasně stanovuje přímou pedagogickou

činnost a povinnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. V posledních letech jsou v resortu školství názorové turbulence ohledně kariérního systému, který byl v přípravné fázi po několika letech zastaven, byť některé strategické dokumenty s jeho zavedením počítaly. Celkově v současnosti prochází vzdělávací systém rychlými změnami. V roce 2005 byla schválena novelizace školského zákona, která ustanovila povinným poslední ročník v předškolním vzdělávání před zahájením povinné školní docházky. Velkými změnami také prochází speciální školství a velkou diskusi vyvolává téma inkluze. Od poslední velké reformy školství v roce 2004 prošel školský zákon několika desítkami novelizací.

Způsob výkonu státní správy a samosprávy na území ČR v oblasti školství zaznamenal změnu již v roce 1990, kdy byla prakticky započatá reforma státní správy a samosprávy v ČR. V roce 1990 byly zřízeny školské úřady, organizace mohli začít vstupovat do právní subjektivity s výjimkou středních škol, pro které byla povinná. V roce 1997 bylo nově ustanoveno 14 krajů, čímž došlo ke změně kompetencí. K důležité změně ve výkonu státní správy a samosprávy dochází v roce 2000, zákon o krajích ruší školské úřady a dochází k proměně orgánů státní správy a samosprávy.

V oblasti vzdělávání dochází ke změně ve způsobu financování už v roce 1992, kdy je zavedeno tzv. normativní financování, s mírnými změnami je princip tohoto financování uplatňovaný v ČR do současné doby. Podstatou normativního financování je stanovení republikových normativů MŠMT, na jejichž základě se následně stanovují krajských normativů. Prostředky jsou poskytovány na žáka. V současné době je snahou resortu školství přejít na tzv. kvazi-normativní financování. Hlavní rozdíl je v zavedení systému normativního financování pedagogické práce.

Jednou ze zásadních koncepcí ve vzdělávací politice byl v roce 1994 dokument Kvalita a odpovědnost, který ovšem nebyl nikdy závazně přijat. Jinak tomu bylo u pravděpodobně nejdůležitějšího strategického vzdělávacího dokumentu vzniklého v roce 2001 pod názvem Národní program rozvoje vzdělávání v České republice tzv. Bílá kniha, která nově přicházela s myšlenkou dvouúrovňového kurikula. Bílá kniha byla po dlouhou dobu jediným strategickým vzdělávacím dokumentem na úrovni státu. V současnosti je v zájmu naplňování Strategie vzdělávací politiky do roku 2020, která si klade za cíl snížit nerovnosti ve vzdělávání, podpořit kvalitní výuku pedagogů a efektivně řídit vzdělávání v ČR a Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období let

2015 až 2020, který stanovuje cíle pro regionální školství především v předškolním vzdělávání.

Slovenská republika

Stejně jako v České republice mění se v roce 1990 délka povinné školní docházky na 9 let. Dochází k rozdělení prvního a druhého stupně základní školy na 4 letý 1. stupeň a 5 letý 2. stupeň. Slovensko je jedna z mála zemí, která má delší druhý stupeň. Se zavedením modelu stejného jako v ČR, tedy 5 + 4 roky počítal i Národní program výchovy a vzdělávání v Slovenskej republice z roku 2001, ale úprava nebyla realizována. Nejdůležitější změnou je přijetí nového školského zákona v roce 2008 č. 245/2008 Z. z., který podobně, jako tomu bylo v roce 2004 v ČR, zásadně reformuje školskou soustavu. Slovensko nově zavedlo vzdělávání podle výchovně vzdělávacích programů na základě společných osnov, čímž dochází k zavedení dvouúrovňového kurikula. Další změnou, které reforma školství v podobě nového školského zákona přináší je zavedení vzdělávacích standardů a zvýšení povinné školní docházky na 10 let. V roce 2009 byl učiněn důležitý strategický krok, a sice zapojení zaměstnavatelů a soukromého investičního kapitálu do systému odborného vzdělávání. Ve stejném roce byl zaveden kariérní systém pedagogických a odborných pracovníků, který má 4 stupně – začínající pracovník, samostatný pracovník a pracovník s I. a II. atestací. Přijetí kariérního systému zabezpečilo pedagogickým a odborným pracovníkům platový postup.

První změny v oblasti státní správy a samosprávy na Slovensku probíhali již v začátku 90. let, ale prakticky až do roku 1998 držel všechny kompetence v oblasti školství stát. V roce 1996 bylo území Slovenska rozděleno nově na 8 krajů, čímž dochází k zrušení školské správy a nově vznikají odbory školství. Nejdůležitější změny v oblasti výkonu státní správy a samosprávy ve školství proběhly ve dvou etapách přibližně v období let 2000 až 2005. Na přelomu tisíciletí byla přijata strategie reformy veřejné správy a koncepce decentralizace a modernizace veřejné správy. V roce 2002 dochází k decentralizaci školství a přesunu kompetencí na obce a vyšší územní celky. Zákon o státní správě a samosprávě z roku 2003 upravuje působnost organizací a úkolů orgánů státní správy a samosprávy.

Výraznější změny v možnostech financování školství přichází až v roce 2004 v důsledku zákon 597/2003 Z. z., který upravuje financování základních a středních škol a školských zařízení. Založen je na normativním způsobu financování dle počtu žáků a personální a ekonomické náročnosti vzdělávání. Přidělená suma je součtem mzdového a provozního

normativu. Na Slovensku je financování škol z veřejných zdrojů možné dvěma způsoby - z financí kapitoly školství (ZŠ a SŠ) nebo podílem z výnosu daně FO (MŠ, školská zařízení). Finance do zájmového vzdělávání jsou přidělovány formou tzv. vzdělávacích poukazů.

Mezi hlavní koncepční dokumenty SR patřil projekt Konštantín, který ale nebyl realizován. Stěžejním strategickým vzdělávacím dokumentem se od roku 1999 stal dokument Národní program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov, známý pod názvem Milénium. Tato koncepce je platná dodnes, přesto má Slovensko mnoho dílčích koncepcí například na začleňování národnostních menšin do vzdělávacího procesu.

2. Jaké jsou rozdíly a trendy vývoje vzdělávacích soustav České a Slovenské republiky v současné době z pohledu výkonových ukazatelů regionálního školství?

Mateřské školy

Na Slovensku byla v roce 2015 průměrná mzda zaměstnanců mateřských škol o 90 Eur nižší, než na euro přepočtená průměrná mzda zaměstnanců v České republice.

V celkovém počtu všech mateřských škol byl v letech 2008 až 2015 sledován nárůst počtu předškolních zařízení v ČR i SR. V České republice byl u všech zřizovatelů (veřejný, soukromý, církevní) zaznamenán v letech 2008 až 2015 nárůst v počtu škol jimi zřizovaných. Na Slovensku ve stejném období došlo ke snížení počtu veřejných mateřských škol, u soukromých a církevních zřizovatelů došlo k nárůstu počtu škol. Situace je jiná u speciálních MŠ, kdy v České republice došlo k v letech 2008 až 2015 k poklesu speciálních MŠ, na Slovensku byl zaznamenán nárůst těchto škol. Celkově je na Slovensku větší podíl církevních mateřských škol, než v České republice.

Ve stejném trendu se vyvíjely i počty tříd MŠ a počty dětí navštěvujících předškolní zařízení. V České republice i na Slovensku byl zaznamenán nárůst v počtu tříd a dětí v předškolních zařízeních, v počtu tříd a dětí ve speciálních MŠ došlo v ČR k poklesu počtu, na Slovensku naopak k navýšení počtu tříd a dětí ve speciálním školství.

Základní školy

V roce 2015 přesáhla průměrná mzda zaměstnance základní školy v SR mzdu vyplácenou v ČR o 95 Eur. Nárůst ve sledovaném období let 2008 až 2015 činil v ČR v přepočtu částku 48 Eur, na Slovensku byl nárůst výraznější s průměrným navýšením ve sledovaném období o 373 Eur.

Celkový počet základních škol se ve sledovaném období snížil v obou zemích. K poklesu došlo u veřejných základních škol, soukromé i církevní základní školy zaznamenaly v období let 2008 až 2015 nárůst. Základní školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami vykazovaly v ČR snižující se počet, na Slovensku došlo nejprve k většímu nárůstu a posléze úbytku počtu speciálních základních škol, celkově zaznamenalo Slovensko mírný nárůst.

Vývoj počtu tříd a žáků v základních školách, včetně základních škol pro žáky se SVP vykazoval v ČR snížení počtu. Na Slovensku se počet tříd a žáků v základních školách snižoval, počet tříd a žáků ve speciálním vzdělávání vykazoval navýšení počtu.

Střední školy

Mzda zaměstnanců středních škol byla v roce 2015 na téměř stejné úrovni v ČR i na Slovensku, rozdíl činil pouze cca 3 Eura. Ve sledovaném období let 2008 až 2015 zaznamenala průměrná slovenská mzda zaměstnance střední školy výrazný progres oproti průměrné české mzdě, která po počátečním nárůstu spadla v roce 2015 téměř na úroveň mzdy v roce 2008. Navýšení na Slovensku dosáhlo v mezidobí sledovaných let částky přibližně 270 Euro.

Celkový počet středních škol se v období let 2008 a 2015 v ČR a SR snížil, úbytek v počtu českých škol zaznamenali všichni zřizovatelé. Na Slovensku došlo k úbytku veřejných středních škol, soukromé střední školy zaznamenaly nárůst. Počet církevních středních škol byl v SR v roce 2015 stejný jako v roce 2008. V rámci počtu škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami došlo v ČR k úbytku počtu škol, SR zaznamenala nárůst.

Na středních školách a středních školách pro studenty se SVP byl v ČR zaznamenán pokles v počtu tříd a studentů. Na Slovensku došlo k poklesu počtu tříd a studentů u běžných středních škol, střední školy pro studenty se SVP, zaznamenaly nárůst.

3. Jaké rozdíly ve vzdělávacích soustavách České a Slovenské republiky byly zjištěny organizací OECD?

Ze studií OECD z let 2004, 2009 a 2014 vyplynulo, že v ČR i SR roste procento populace (25 – 64 let) s dosaženým terciálním vzděláváním. Pozitivním trendem v ČR i SR je snižování procenta populace s nejvyšším dosaženým vzděláním na úrovni nižšího sekundárního vzdělání.

Ve sledovaném období vzrostlo procento populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním v ČR nejvíce ve věkových kategoriích 45 – 64 let, procento nárůstu bylo 7 - 8 %. Ve stejném období došlo na Slovensku k nejvyššímu nárůstu procenta populace s nejvyšším ukončeným vzděláním na úrovni vyššího sekundárního vzdělání v kategorii 55 – 64 letých a to o 18%. Celkově má ČR i SR vyšší procento populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním oproti průměru zemí OECD.

V procentu populace s ukončeným terciálním vzděláváním se ČR i SR nachází pod průměrem zemí OECD. Největší nárůst procenta populace s ukončeným terciálním vzděláváním v ČR byl zaznamenán ve věkové kategorii 25 – 34 let a to o 16 %. Na Slovensku došlo k největšímu nárůstu ve stejné věkové kategorii a to o 15 %. Pouze v této věkové kategorii byl pozorován vyšší nárůst populace oproti zemím OECD. V ostatních věkových skupinách byl nárůst mezi lety 2004 a 2014 pod průměrem OECD.

Výdaje vzdělávacích institucí ČR a SR na žáka jsou pod průměrem OECD na všech stupních vzdělávání. V České republice byl zaznamenán nejvyšší nárůst výdajů na žáka ve vyšším sekundárním a terciálním vzdělávání. Slovensko zaznamenalo nejvyšší růst ve výdajích na žáka v primárním vzdělávání. V ČR a SR došlo k vyššímu nárůstu výdajů na žáka oproti zemím OECD na všech stupních vzdělávání.

Slovensko má dlouhodobě nižší procento HDP vynakládané na vzdělávání, než Česká republika. V roce 2011 byla výše % HDP v ČR 5 %, na Slovensku 4,4 %. Průměr zemí OECD činil 6,1 %.

Poměr procenta veřejných a soukromých výdajů se v obou zemích zvyšuje ve prospěch soukromých výdajů. Ve sledovaném období došlo v ČR k nárůstu soukromých výdajů o 3 %, na Slovensku byl nárůst vyšší, a sice o 11 %

Procento populace zapsané ke vzdělávání zaznamenalo ve všech věkových skupinách nárůst. V roce 2014 dosahovalo procento populace zapsané ke vzdělávání ve věkové skupině 3 až 4 roky v ČR 70 % v SR 68 %. Ve věkové skupině 5 až 14 let ČR 99 %, SR 94%, 15 až 19 let ČR 90 %, SR 85 %, 20 až 29 let ČR 26 %, SR 21 %, v kategorii 30 až 39 let ČR i SR shodně 4 %, a v kategorii 40 plus též shodně 1 %. Nejvyšší nárůst v procentu populace zapsané ke vzdělávání byl v ČR zaznamenán v kategorii 20 – 29 let. Slovensko mělo nejvyšší růst ve věkových kategoriích od 15 do 29 let.

Ve sledovaném období bylo v terciálním vzdělávání v ČR procentuálně více studentů ze SR, než českých studentů na Slovensku. Procento ze všech zahraničních studentů ze SR studujících v ČR se v rozmezí 2004 – 2014 zvýšilo z 50 na 63 %. V České republice byl nárůst progresivnější s hodnotou 18 % v roce 2004 a 55 % všech zahraničních studentů studujících na Slovensku v roce 2014. Slovensko zaznamenalo nárůst procenta zahraničních studentů ze zemí OECD, ČR zaznamenala pokles.

Procento zahraničních studentů z různých krajín původu v terciálním vzdělávání se výrazně proměnilo. ČR zaznamenala pokles v procentu zahraničních studentů pocházejících z Evropské unie. Slovensko naopak zaznamenalo nárůst v roce 2014 o 35 % oproti roku 2004. Procento studentů z asijských zemí se v ČR mezi sledovanými lety zvýšilo o 2 %, na Slovensku došlo k strmému propadu o 18 % oproti roku 2004. Studentů z afrických zemí ubylo v obou zemích.

V procentu populace 15 – 29 letých účastnících se vzdělávání zaznamenaly ČR a SR nárůst. ČR ve věkové kategorii 15 až 19 let 25 %, 20 až 24 let 37 % a v kategorii 25 až 29 let 12 %. Na Slovensku došlo ke zvýšení procenta populace v kategorii 15 až 19 o 22 %, 20 až 24 let 32 % a v kategorii 25 až 29 let o 6 %. Od roku 2007 dochází v ČR k progresivnějšímu nárůstu procenta ve věkové kategorii 25 – 29 oproti SR.

V České republice připadne na jednoho pedagogického pracovníka v preprimárním vzdělávání 14 žáků, v primárním 19 žáků, v nižším a vyšším sekundárním 11 žáků a v terciálním 21 žáků. Na Slovensku připadá na jednoho PP v preprimárním vzdělávání 12 žáků, v primárním 17 žáků, v nižším sekundárním 13 žáků, vyšším sekundárním a terciálním vzdělávání 14 žáků. Nejvyšší nárůst počtu žáků na jednoho PP zaznamenala ČR i SR v terciálním vzdělávání, nárůst v ČR byl výrazně vyšší. Pokles byl zaznamenán v počtu žáků na PP v nižším sekundárním vzdělávání v ČR a primárním v SR.

V roce 2012 činil roční počet vyučovaných hodin jednoho PP (přímá práce – 60 minut) v ČR u PP v primárním vzdělávání 827 hodin, v SR 819 hodin, průměr OECD byl 782 hodin. V nižším sekundárním vzdělávání český PP v roce 2012 odučil 620 hodin, slovenský 635, průměr OECD 689 hodin. Pedagog ve vyšším sekundárním vzdělání v ČR v roce 2012 odučil 592 hodin, v SR 607 hodin, průměr OECD je 639 hodin. Mezi lety 2002 až 2012 činil nárůst počtu hodin PP v primárním vzdělávání ročně 34 hodin, na Slovensku 80 hodin.

V České republice a na Slovensku je nejvyšší procento PP ve věku 50 až 59 let. Nejmladší kategorie pod 30 let a nejvyšší nad 60 let je v ČR zastoupena poměrem 9 % v obou kategoriích. Slovensko má oproti ČR vyšší podíl nejmladších PP v procentuálním zastoupení 14 %. Slovensko má nejnižší procento pracovníků nad 60 let věku, s hodnotou 7 % je i pod průměrem OECD, který činí 8 % PP ve věku 60 plus.

Z uvedeného shrnutí poznatků lze vyvodit, že cíle práce bylo dosaženo. Byl zmapován a komparován vývoj vzdělávacích soustav v České a Slovenské republice z různých hledisek a pohledů. Přestože vzdělávací soustavy ČR i Slovenska si zůstávají v mnoha ohledech podobné, je jisté, že od rozdělení Československa došlo v obou zemích k relativně velkému počtu dílčích změn, které ovlivnily jejich současnou podobu. Kromě uvedených rozdílů se najde několik markantních prvků, které od sebe vzdělávací soustavy České republiky a Slovenska výrazně odlišují. Přestože obě země prokázaly svou snahu o zkvalitnění a zefektivnění vzdělávacího systému, dalo by se říci, že Slovensko urazilo větší kus cesty. V České republice naneštěstí dochází k větší fluktuaci názorů ohledně směřování českého školství, což má za následek strnulost a neschopnost implementovat změny v takové míře, jako tomu činí na Slovensku.

6 Seznam použitých informačních zdrojů

GREGER, D., JEŽKOVÁ, V. 2006. *Školní vzdělávání: Zahraniční trendy a inspirace.* Praha : Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1313-1.

JELÍNKOVÁ, Vladimíra. 1989. *Základní školství v ČSSR.* Praha : Ústav školských informací, 1989. ISBN 80-211-0026-5.

KALOUS, J., VESELÝ, A., 2006. *Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu.* Praha : Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1261-5.

KAŠČÁK, O., PUPALA, B. 2012. *Škola zlatých golierov: Vzdelávanie v ére neoliberalizmu.* Praha : Sociologické nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-7419-113-8.

LUKÁŠOVÁ, H. a kol. 2012. *Proměny pojetí vzdělávání a školního hodnocení: Filozofická východiska a pedagogické souvislosti.* Praha : Asociace waldorfských škol, 2012. ISBN 978-80-905222-0-6.

MOREE, Dana. 2013. *Učitelé na vlnách transformace: Kultura školy před rokem 1989 a po něm.* Praha : Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2298-9.

MORKES, František. 2010. Proměny povinné školní docházky. *Učiteléské noviny.* 2010, 33/2010.

PRŮCHA J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2009. *Pedagogický slovník.* Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, Jan. 2009. *Pedagogická encyklopedie.* Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

—. **1999.** *Vzdělávání a školství ve světě: Základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů.* Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.

SPILKOVÁ, V. a kol. 2005. *Proměny primárního vzdělávání v ČR.* Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., a kol. 2007. *Pedagogika pro učitele.* Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

WALTEROVÁ, Eliška a kol. 1993. *Kurikulum české školy.* Frankfurt am Main : Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, 1993. ISBN 3-88494-129-1.

ZELINA, Miron. 2004. *Teórie výchovy, alebo hľadanie dobra.* Bratislava : SPN, 2004. ISBN 80-10-00456-1.

Elektronické zdroje:

DRAVECKÝ, Ján, 2011. Školský manažment. Katolícka univerzita v Ružomberku. [online, cit. 2016-01-29]. Dostupné z: http://www.jan.dravecky.org/data/skolsky_manazment.pdf

EDUCATION AT A GLANCE, 2014. OECD Publishing. [online, cit. 2016]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/edu/Education-at-a-Glance-2014.pdf>

EDUCATION AT A GLANCE, 2009. OECD Publishing. [online, cit. 2016]. Dostupné z: www.oecd.org/education/skills-beyond-school/43636332.pdf

EDUCATION AT A GLANCE, 2004. OECD Publishing. [online, cit. 2016]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/education-at-a-glance-2004_5lmqcr2jf1tb.pdf

GOMOLČÁKOVÁ, M. 2006. *Normatívne financovanie špeciálnych škôl a školských zariadení.* Košice: Technická univerzita. Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií. Katedra podnikania a manažmentu. [online, cit. 2016-03-03].

MILÉNIUM, *Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov.* [online, cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.region-bsk.sk/SCRIPT/ViewFile.aspx?docid=89>

MORKES, František. 2010. Proměny povinné školní docházky. *Učitel'ské noviny,* 33/2010.

MPSVR SR, *Národný akčný plán pre deti na roky 2013 - 2017, Príloha č. 3 - Prehľad nástrojov podporne prispievajúcich k implementácii práv dieťaťa* [online, cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/vybor-deti-mladez/dokumenty-udalosti-3.html>

MŠMT, 2010. *Analýza súčasného financování školství: Předkládací zpráva, 2010* [online, cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.ucitelskenoviny.cz/userfiles/file/analyza_financovani_skolstvi-msmt_2010.doc

MŠMT, *Reforma financování regionálního školství.* [online, cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/o-webu-msmt/financovani-regionalniho-skolstvi>

- MŠMT**, Strategické a koncepční dokumenty [online, cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>
- MŠMT**, *Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989*, [online, cit. 2016-01-02]. Dostupné z: msmt.cz/uploads/VKav_200/zprava2009/zprava_vyvoj_skolstvi.doc
- MŠVVaŠ SR**, *Slovenské školstvo na križovatke tisícročí: Vývoj v rokoch 1989 – 1999*, [online, cit. 2015-12-27]. Dostupné z: http://web.uips.sk/sskt/obsah_knihy.html
- MŠVVaŠ SR, 1999**. Milénium - Národný program výchovy a vzdelavania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov. [online, cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.region-bsk.sk/SCRIPT/ViewFile.aspx?docid=89>
- MŠVVaŠ SR, 2013**. *Správa o stave školstva na Slovensku, príloha č.1*. [online, cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/data/att/4759.pdf>
- OECD, 2015**. *Education at a Glance 2015*. [online, cit. 2016-01-08]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/education-at-a-glance-2015_eag-2015-en#page1
- OZPSAV SK, 2013**. *Odpočet plnenia programu Milénium a následných koncepčných dokumentov pre oblasť regionálneho školství*. [online, cit. 2016-05-01]. Dostupný z: www.ozpsav.sk/files/odpocet%20plnenia%20programu%20milenium.doc
- PODHRÁZSKÁ, Eva, 2007**. *Financovanie regionálneho školství*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. [online, cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://diplomovka.sme.sk/zdroj/3077.doc>
- POŠVANC, M., MORAVČÍK, M. 2005**. *Analýza dopadu reformy financovania regionálneho školstva s návrhom ďalších opatrení*. [online, cit. 2016-02-10]. Bratislava : Nadácia F. A. Hayeka, 2005. Dostupné z: <http://zmos.exs.sk/?n=2202#a2389>
- ŠAŠURA, Róbert, 2013**. *Financovanie regionálneho školstva na Slovensku v rokoch 2002-2012*. Vysoká škola ekonomická v Praze. [online, cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <https://isis.vse.cz/lide/clovek.pl?zalozka=13;id=56714;studium=115107;...1>
- TÓTH, F., KORINTUŠ, K. 2004**. *Financovanie regionalneho školstva v roce 2004*. Bratislava : MŠVVaŠ SR. [online, cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.rocepo.sk/downloads/DokSRvlada/DokSRvlada025.pdf>

Internetové zdroje:

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page/sk
<http://www.noveskolstvo.sk/article.php?80>
<http://www.naerasmusplus.cz/cz/reformy-a-systemy-vzdelavani-eurydice/skolstvi-v-cr/>
<http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/vlada-schvalila-novelu-skolskeho-zakona>
http://www.oa.pilsedu.cz/files/Historie_MZ.pdf
http://is.muni.cz/th/11349/pravf_r/Rigorozni_prace.doc
https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_statna-sprava-a-samosprava-na/
<http://www.zask.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-skolstva-sportu/kompetencie-hlavne-cinnosti-odboru/skolsky-system-slovenskej-republike.html>
<https://www.minedu.sk/data/att/6461.jpg>
www.zask.sk/files/odbory/skolstvo/.../Skolsky_system_v_Slovenskej_republike.doc
<http://www.kurzy.cz/kurzy-men/historie/EUR-euro/2015/>
http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/casove-rady.html?page_id=9724
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/rocniky>

Legislativní zdroje:

Zákon č. 138/1995 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon)
561/2004 Sb.,
Zákon č. 564/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativních
Zákon č. 82/2015 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
Zákon č. 302/2001 Z.z., o samosprávných krajoch
Zákon č. 597/2003 Z.z., o financování základných škôl, stredných škôl a školských zariadení
Zákon č. 245/2008 Z.z., o výchove a vzdelávaní (školský zákon)
Nariadenie vlády č. 630/2005 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia
Zákon č. 184/2009 Z.z., o odbornom vzdelávaní a príprave

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ČSFR – Československá federativní republika

ČSÚ – Český statistický úřad

HDP – hrubý domácí produkt

ISCED – International Standard Classification of Education – mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

MŠ – mateřská škola

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej Republiky

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

RVP – rámcový vzdělávací program

SMŠ – speciální mateřská škola

SŠ – střední škola

SVP – speciální vzdělávací potřeby

ŠVP – školní vzdělávací program

ÚIV – Ústav pro informace ve vzdělávání

VÚC – vyšší územní celek

ZŠ – základní škola

Seznam obrázků

Obr. 1 - Školský systém v Rakousko-Uhersku po roce 1869

Obr. 2 – Vývoj školského systému 1948 – 1978

Obr. 3 – Vzdělávací systém ČSSR (platný do roku 1990)

Obr. 4 – Vzdělávací systém v ČR (ISCED 1997)

Obr. 5 – Vzdělávací systém v ČR, platný k roku 2014 (ISCED 2011)

Obr. 6 – Vývoj financování školství

Obr. 7 – Finanční toky v regionálním školství

Obr. 8 – Schéma vzdělávacích dokumentů v ČR

- Obr. 9 – Vzdělávací soustava Slovenské republiky platná v 90. letech
 Obr. 10 – Struktura vzdělávací soustavy SR dle ISCED 2011
 Obr. 11 – Schéma uspořádání státní správy SR mezi lety 1996 – 2003
 Obr. 12 – Vývoj veřejných výdajů na vzdělávání
 Obr. 13 – Schéma uspořádání státní správy SR od 1.1.2004
 Obr. 14 – Toky finančních prostředků z kapitoly ministerstva školství SR

Seznam tabulek

- Tab. 1 – Rozdělení elementárních škol v Rakousko - Uhersku po roce 1774
 Tab. 2 – Normativní komponenty pro stanovování krajských normativů
 Tab. 3 – Počet mateřských škol v letech 2005 – 2015
 Tab. 4 – Počet tříd mateřských škol 2005 – 2015
 Tab. 5 – Počet dětí v mateřských školách 2005 – 2015
 Tab. 6 – Vývoj mezd/platů zaměstnanců mateřských škol v letech 2008 – 2015
 Tab. 7 – Počet základních škol 2005 – 2015
 Tab. 8 – Počet tříd základních škol 2005 -2015
 Tab. 9 – Počet žáků na základních školách 2005 – 2015
 Tab. 10 – Vývoj mezd/platů zaměstnanců základních škol v letech 2008 – 2015
 Tab. 11 – Počet studentů středních škol 2005 – 2015
 Tab. 12 – Počet tříd středních škol 2005 – 2015
 Tab. 13 – Počet studentů na středních školách 2005 – 2015
 Tab. 14 – Vývoj mezd/platů zaměstnanců středních škol v letech 2008 – 2015
 Tab. 15 – Dosažené vzdělání v populaci 25 – 64 let
 Tab. 16 – Rozložení populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním
 Tab. 17 – Rozložení populace s ukončeným terciálním vzděláním
 Tab. 18 – Roční výdaje na vzdělávací instituce v přepočtu na žáka (v USD)
 Tab. 19 – Roční výdaje na vzdělávací instituce jako % HDP
 Tab. 20 – Poměr veřejných a privátních výdajů na vzdělávání
 Tab. 21 – Poměr zapsaných studentů ke vzdělávání jako % populace
 Tab. 22 – Procento zahraničních studentů v terciálním vzděláním
 Tab. 23 - Zahraniční studenti v terciálním vzděláním podle oblasti původu
 Tab. 24 – Procento populace ve vzdělávacím procesu dle věkových skupin
 Tab. 25 – Počet studentů na pedagogického pracovníka podle stupně vzdělávání

Tab. 26 – Počet vyučovacích hodin za rok – přímá pracovní doba (60 min)

Tab. 27 – Věkové složení pedagogických pracovníků dle věkových skupin

Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj průměrné mzdy/platu zaměstnanců mateřských škol

Graf 2 – Rozložení počtu mateřských škol dle zřizovatele

Graf 3 – Vývoj počtu veřejných mateřských škol

Graf 4 – Vývoj počtu soukromých mateřských škol

Graf 5 – Vývoj počtu církevních mateřských škol

Graf 6 – Vývoj počtu mateřských škol – všichni zřizovatelé

Graf 7 – Vývoj počtu speciálních mateřských škol – všichni zřizovatelé

Graf 8 – Vývoj počtu tříd mateřských škol

Graf 9 – Vývoj počtu tříd speciálních mateřských škol

Graf 10 – Vývoj počtu dětí v mateřských školách

Graf 11 – Vývoj počtu dětí ve speciálních mateřských školách

Graf 12 – Vývoj průměrné mzdy/platu zaměstnanců základních škol

Graf 13 – Rozložení počtu základních škol – dle zřizovatele

Graf 14 – Vývoj počtu veřejných základních škol

Graf 15 – Vývoj počtu soukromých základních škol

Graf 16 – Vývoj počtu církevních základních škol

Graf 17 – Vývoj počtu základních škol – všichni zřizovatelé

Graf 18 – Vývoj počtu základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – všichni zřizovatelé

Graf 19 – Vývoj počtu tříd základních škol

Graf 20 – Vývoj počtu tříd základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Graf 21 – Vývoj počtu žáků v základních školách

Graf 22 – Vývoj počtu žáků v základních školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Graf 23 – Vývoj průměrné mzdy/platu zaměstnanců středních škol

Graf 24 – Rozložení počtu středních škol – dle zřizovatele, všechny druhy vzdělávání

Graf 25 – Vývoj počtu veřejných středních škol – všechny druhy vzdělávání

Graf 26 – Vývoj počtu soukromých středních škol – všechny druhy vzdělávání

- Graf 27 Vývoj počtu církevních středních škol – všechny druhy vzdělávání
- Graf 28 – Vývoj počtu středních škol – všichni zřizovatelé, všechny druhy vzdělávání
- Graf 29 – Vývoj počtu středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami – všichni zřizovatelé
- Graf 30 – Vývoj počtu tříd středních škol – všechny druhy vzdělávání
- Graf 31 – Vývoj počtu tříd středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami
- Graf 32 – Vývoj počtu studentů středních škol – všechny druhy vzdělávání
- Graf 33 – Vývoj počtu studentů středních škol pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami
- Graf 34 – Procento populace 25-64 let dle stupně dosaženého vzdělání
- Graf 35 – Nárůst populace s ukončeným vyšším sekundárním vzděláním
- Graf 36 – Nárůst populace s ukončeným terciálním vzděláním
- Graf 37 – Nárůst ročních výdajů na vzdělávací instituce v přepočtu na žáka (v USD)
- Graf 38 - Výdaje na vzdělávací instituce jako % HDP v letech 1995 – 2011
- Graf 39 – Poměr veřejných a privátních výdajů na vzdělávání – všechny stupně vzdělávání
- Graf 40 – Rozdíl v počtu zapsaných studentů
- Graf 41 – Vývoj procenta zahraničních studentů z ČR/SR v terciálním vzdělávání
- Graf 42 – Vývoj počtu zahraničních studentů z evropských, asijských a afrických zemí
- Graf 43 – Vývoj procenta populace ve vzdělávacím procesu dle věkových skupin
- Graf 44 – Vývoj počtu studentů na pedagogického pracovníka
- Graf 45 – Rozdíl v počtu vyučovacích hodin za rok dle stupně vzdělávání
- Graf 46 – Věkové složení pedagogických pracovníků v roce 2012

7 Přílohy

Tab. 3 – Počet mateřských škol v letech 2005 – 2015

		MŠ - školy					
		ČR			SR		
		celkem	MŠ	SMŠ	celkem	MŠ	SMŠ
2014/2015	veřejné	4812	4720	92	2799	2734	65
	soukromé	300	282	18	140	127	13
	církevní	46	41	5	78	74	4
	celkem	5158	5043	115	3017	2935	82
2013/2014	veřejné	4794	4703	91	2787	2725	62
	soukromé	249	232	17	114	101	13
	církevní	42	37	5	73	70	3
	celkem	5085	4972	113	2974	2896	78
2012/2013	veřejné	4778	4686	92	2775	2716	59
	soukromé	194	180	14	101	89	12
	církevní	39	35	4	68	65	3
	celkem	5011	4901	110	2944	2870	74
2011/2012	veřejné	4745	4654	91	2781	2724	57
	soukromé	150	137	13	88	75	13
	církevní	36	32	4	65	62	3
	celkem	4931	4823	108	2934	2861	73
2010/2011	veřejné	4723	4630	93	2800	2743	57
	soukromé	126	113	13	80	67	13
	církevní	31	27	4	58	55	3
	celkem	4880	4770	110	2938	2865	73
2009/2010	veřejné	4702	4605	97	2810	2754	56
	soukromé	96	85	11	81	67	14
	církevní	28	24	4	51	48	3
	celkem	4826	4714	112	2942	2869	73
2008/2009	veřejné	4702	4603	99	2821	2765	56
	soukromé	82	71	11	78	64	14
	církevní	25	20	5	47	44	3
	celkem	4809	4694	115	2946	2873	73
2007/2008	veřejné	4706	4605	101	2828	2773	55
	soukromé	77	65	12	67	56	11
	církevní	25	19	6	45	42	3
	celkem	4808	4689	119	2940	2871	69
2006/2007	veřejné	4722	4618	104	2874	2818	56
	soukromé	73	60	13	60	52	8
	církevní	22	18	4	42	40	2
	celkem	4817	4696	121	2976	2910	66
2005/2006	veřejné	4742	4635	107	2909	2849	60
	soukromé	72	58	14	45	40	5
	církevní	21	17	4	42	39	3
	celkem	4835	4710	125	2996	2928	68

Tab. 4 – Počet tříd mateřských škol 2005 – 2015

		MŠ - třídy					
		ČR			SR		
		celkem	MŠ	SMŠ	celkem	MŠ	SMŠ
2014/2015	veřejné	15021	14732	289	7537	7345	192
	soukromé	615	579	36	353	321	32
	církevní	93	82	11	211	202	9
	celkem	15729	15393	336	8101	7868	233
2013/2014	veřejné	14795	14509	286	7415	7236	179
	soukromé	509	471	38	295	265	30
	církevní	86	75	11	192	185	7
	celkem	15390	15055	335	7902	7686	216
2012/2013	veřejné	14494	14205	289	7291.5	7122.5	169
	soukromé	397	365	32	261	233	28
	církevní	81	71	10	177	170	7
	celkem	14972	14641	331	7729.5	7525.5	204
2011/2012	veřejné	14084	13799	285	7190	7028	162
	soukromé	325	297	28	229	204	25
	církevní	72	62	10	168	163	5
	celkem	14481	14158	323	7587	7395	192
2010/2011	veřejné	13650	13364	286	7123	6963	160
	soukromé	276	248	28	199	176	23
	církevní	62	53	9	143	138	5
	celkem	13988	13665	323	7465	7277	188
2009/2010	veřejné	13176	12887	289	7015	6855	160
	soukromé	218	197	21	177	157	20
	církevní	58	48	10	118	114	4
	celkem	13452	13132	320	7310	7126	184
2008/2009	veřejné	12797	12512	285	6964	6804	160
	soukromé	187	163	24	174	154	20
	církevní	51	40	11	109	104	5
	celkem	13035	12715	320	7247	7062	185
2007/2008	veřejné	12474	12183	291	6823	6676	147
	soukromé	174	148	26	152	137	15
	církevní	50	38	12	100	95	5
	celkem	12698	12369	329	7075	6908	167
2006/2007	veřejné	12288	11995	293	6688	6539	149
	soukromé	164	138	26	124	111	13
	církevní	42	35	7	92	89	3
	celkem	12494	12168	326	6904	6739	165
2005/2006	veřejné	12205	11892	313	6715	6565	150
	soukromé	164	136	28	96	87	9
	církevní	40	32	8	89	84	5
	celkem	12409	12060	349	6900	6736	164

Tab. 5 – Počet dětí v mateřských školách 2005 – 2015

		MŠ - děti					
		ČR			SR		
		celkem	MŠ	SMŠ	celkem	MŠ	SMŠ
2014/2015	veřejné	355758	352874	2884	149980	148456	1524
	soukromé	10001	9623	378	5492	5240	252
	církevní	1844	1764	80	4332	4260	72
	celkem	367603	364261	3342	159804	157956	1848
2013/2014	veřejné	353255	350352	2903	149389	147939	1450
	soukromé	8580	8204	376	4778	4528	250
	církevní	1733	1644	89	3998	3935	63
	celkem	363568	360200	3368	158165	156402	1763
2012/2013	veřejné	345746	342783	2963	146866	145497	1369
	soukromé	6967	6627	340	4178	3970	208
	církevní	1627	1547	80	3648	3592	56
	celkem	354340	350957	3383	154692	153059	1633
2011/2012	veřejné	335308	332357	2951	144170	142816	1354
	soukromé	5778	5474	304	3492	3281	211
	církevní	1435	1354	81	3453	3414	39
	celkem	342521	339185	3336	151115	149511	1604
2010/2011	veřejné	322572	319634	2938	139721	138398	1323
	soukromé	4893	4589	304	3070	2881	189
	církevní	1147	1086	61	2885	2851	34
	celkem	328612	325309	3303	145676	144130	1546
2009/2010	veřejné	308930	305925	3005	135649	134335	1314
	soukromé	4023	3824	199	2733	2549	184
	církevní	1055	992	63	2386	2355	31
	celkem	314008	310741	3267	140768	139239	1529
2008/2009	veřejné	297069	294190	2879	134939	133655	1284
	soukromé	3615	3337	278	2809	2613	196
	církevní	936	867	69	2261	2228	33
	celkem	301620	298394	3226	140009	138496	1513
2007/2008	veřejné	287059	284156	2903	135008	133749	1259
	soukromé	3226	2954	272	2506	2364	142
	církevní	909	835	74	2109	2073	36
	celkem	291194	287945	3249	139623	138186	1437
2006/2007	veřejné	281377	278310	3067	136548	135254	1294
	soukromé	3194	2908	286	2162	2052	110
	církevní	848	799	49	2090	2068	22
	celkem	285419	282017	3402	140800	139374	1426
2005/2006	veřejné	278176	274827	3349	137827	136514	1313
	soukromé	3238	2921	317	1639	1545	94
	církevní	769	714	55	1989	1955	34
	celkem	282183	278462	3721	141455	140014	1441

Tab. 7 – Počet základních škol 2005 – 2015

		ZŠ - školy					
		ČR			SR		
		celkem	ZŠ	ZŠ (SVP)	celkem	ZŠ	ZŠ (SVP) ²
2014/2015	veřejné	3939	3585	354	2151	1943	208
	soukromé	124	96	28	70	52	18
	církevní	43	32	11	127	118	9
	celkem	4106	3713	393	2348	2113	235
2013/2014	veřejné	3948	3589	359	2179	1971	208
	soukromé	105	78	27	63	47	16
	církevní	42	31	11	124	115	9
	celkem	4095	3698	397	2366	2133	233
2012/2013	veřejné	3962	3591	371	2211	2003	208
	soukromé	91	63	28	58	42	16
	církevní	42	32	10	123	114	9
	celkem	4095	3686	409	2392	2159	233
2011/2012	veřejné	3984	3601	383	2233	2023	210
	soukromé	85	57	28	57	41	16
	církevní	42	31	11	122	113	9
	celkem	4111	3689	422	2412	2177	235
2010/2011	veřejné	4003	3602	401	2262	2048	214
	soukromé	80	52	28	55	39	16
	církevní	40	29	11	124	115	9
	celkem	4123	3683	440	2441	2202	239
2009/2010	veřejné	4013	3608	405	2282	2063	219
	soukromé	72	44	28	55	39	16
	církevní	40	29	11	123	114	9
	celkem	4125	3681	444	2460	2216	244
2008/2009	veřejné	4025	3617	408	2292	2076	216
	soukromé	68	42	26	50	36	14
	církevní	40	29	11	118	112	6
	celkem	4133	3688	445	2460	2224	236
2007/2008	veřejné	4057	3643	414	2305	2090	215
	soukromé	62	36	26	46	34	12
	církevní	36	25	11	119	113	6
	celkem	4155	3704	451	2470	2237	233
2006/2007	veřejné	4121	3664	457	2333	2112	221
	soukromé	62	34	28	41	30	11
	církevní	36	25	11	118	112	6
	celkem	4219	3723	496	2492	2254	238
2005/2006 ¹	veřejné	4359	3686	673	2367	2146	221
	soukromé	80	31	49	32	26	6
	církevní	36	24	12	117	111	6
	celkem	4475	3741	734	2516	2283	233

¹ 2005/2006 ČR - ZŠ SVP včetně speciálních ZŠ a ZŠ při zařízeních ústavní výchovy² SR – ZŠ SVP bez škol při zdravotnických zařízeních

Tab. 8 – Počet tříd základních škol 2005 -2015

		ZŠ - třídy					
		ČR			SR		
		celkem	ZŠ	ZŠ (SVP)	celkem	ZŠ	ZŠ (SVP) ²
2014/2015	veřejné	42089	39170	2919	24140	21507	2633
	soukromé	764	565	199	515	414	101
	církevní	406	330	76	1352	1313	39
	celkem	43259	40065	3194	26007	23234	2773
2013/2014	veřejné	41287	38320	2967	24093	21469	2624
	soukromé	650	458	192	479	385	94
	církevní	397	322	75	1316	1279	37
	celkem	42334	39100	3234	25888	23133	2755
2012/2013	veřejné	40760	37681	3079	24187	21552	2635
	soukromé	599	397	202	428	344	84
	církevní	380	317	63	1285	1250	35
	celkem	41739	38395	3344	25900	23146	2754
2011/2012	veřejné	41150	37815	3335	24496	21853	2643
	soukromé	586	366	220	401	318	83
	církevní	369	300	69	1278	1238	40
	celkem	42105	38481	3624	26175	23409	2766
2010/2011	veřejné	40828	37395	3433	24836	22133	2703
	soukromé	549	330	219	370	298	72
	církevní	343	282	61	1272	1228	44
	celkem	41720	38007	3713	26478	23659	2819
2009/2010	veřejné	41090	37516	3574	24757	22062	2695
	soukromé	514	294	220	333	273	60
	církevní	337	278	59	1253	1207	46
	celkem	41941	38088	3853	26343	23542	2801
2008/2009	veřejné	41682	38043	3639	24803	22094	2709
	soukromé	482	267	215	290	243	47
	církevní	334	276	58	1251	1204	47
	celkem	42498	38586	3912	26344	23541	2803
2007/2008	veřejné	42672	38979	3693	24820	22178	2642
	soukromé	454	234	220	243	210	33
	církevní	307	251	56	1208	1168	40
	celkem	43433	39464	3969	26271	23556	2715
2006/2007	veřejné	43785	39885	3900	24861	22293	2568
	soukromé	447	229	218	209	185	24
	církevní	295	242	53	1205	1170	35
	celkem	44527	40356	4171	26275	23648	2627
2005/2006 ¹	veřejné	45064	41115	3949	25436	23025	2411
	soukromé	424	211	213	160	149	11
	církevní	281	229	52	1223	1186	37
	celkem	45769	41555	4214	26819	24360	2459

¹ 2005/2006 ČR - ZŠ SVP včetně speciálních ZŠ a ZŠ při zařízeních ústavní výchovy

² SR – ZŠ SVP bez škol při zdravotnických zařízeních

Tab. 9 – Počet žáků na základních školách 2005 – 2015

		ZŠ - žáci					
		ČR			SR		
		celkem	ZŠ	ZŠ (SVP)	celkem	ZŠ	ZŠ (SVP) ²
2014/2015	veřejné	839019	816264	22755	419060	397369	21691
	soukromé	8805	7427	1378	6964	6052	912
	církevní	6313	5826	487	24287	23997	290
	celkem	854137	829517	24620	450311	427418	22893
2013/2014	veřejné	813940	790912	23028	418757	396861	21896
	soukromé	7731	6375	1356	6341	5500	841
	církevní	5983	5518	465	23647	23370	277
	celkem	827654	802805	24849	448745	425731	23014
2012/2013	veřejné	795210	771334	23876	422024	399760	22264
	soukromé	7017	5478	1539	5651	4874	777
	církevní	5723	5313	410	23025	22743	282
	celkem	807950	782125	25825	450700	427377	23323
2011/2012	veřejné	782625	757122	25503	426135	403440	22695
	soukromé	6542	5033	1509	5071	4348	723
	církevní	5475	5045	430	22644	22351	293
	celkem	794642	767200	27442	453850	430139	23711
2010/2011	veřejné	778096	750915	27181	431334	408288	23046
	soukromé	6129	4607	1522	4666	4026	640
	církevní	5261	4874	387	22491	22163	328
	celkem	789486	760396	29090	458491	434477	24014
2009/2010	veřejné	783542	754510	29032	437240	413718	23522
	soukromé	5710	4225	1485	4276	3782	494
	církevní	5207	4815	392	22507	22175	332
	celkem	794459	763550	30909	464023	439675	24348
2008/2009	veřejné	805526	775996	29530	445982	422447	23535
	soukromé	5289	3792	1497	3851	3477	374
	církevní	5200	4834	366	22790	22447	343
	celkem	816015	784622	31393	472623	448371	24252
2007/2008	veřejné	835104	804956	30148	459825	436077	23748
	soukromé	5007	3481	1526	3310	3066	244
	církevní	4752	4396	356	22882	22572	310
	celkem	844863	812833	32030	486017	461715	24302
2006/2007	veřejné	866951	834541	32410	482675	458770	23905
	soukromé	4842	3329	1513	2974	2791	183
	církevní	4720	4379	341	23751	23457	294
	celkem	876513	842249	34264	509400	485018	24382
2005/2006 ¹	veřejné	907257	874153	33104	505605	483953	21652
	soukromé	4647	3173	1474	2392	2305	87
	církevní	4671	4350	321	24550	24252	298
	celkem	916575	881676	34899	532547	510510	22037

¹ 2005/2006 ČR - ZŠ SVP včetně speciálních ZŠ a ZŠ při zařízeních ústavní výchovy

² SR – ZŠ SVP bez škol při zdravotnických zařízeních

Tab. 11 – Počet studentů středních škol 2005 – 2015

		SŠ - školy					
		ČR			SR		
		celkem	SŠ	SŠ (SVP)	celkem	SŠ	SŠ (SVP)
2014/2015	veřejné	969	840	129	479	350	129
	soukromé	299	285	14	93	85	8
	církevní	39	33	6	24	19	5
	celkem	1307	1158	149	596	454	142
2013/2014	veřejné	984	855	129	478	351	127
	soukromé	306	293	13	86	80	6
	církevní	37	33	4	25	20	5
	celkem	1327	1181	146	589	451	138
2012/2013	veřejné	993	865	128	481	357	124
	soukromé	313	300	13	87	83	4
	církevní	37	33	4	25	20	5
	celkem	1343	1198	145	593	460	133
2011/2012	veřejné	1031	903	128	481	362	119
	soukromé	321	308	13	89	86	3
	církevní	37	33	4	24	19	5
	celkem	1389	1244	145	594	467	127
2010/2011	veřejné	1058	929	129	483	365	118
	soukromé	325	312	13	92	89	3
	církevní	36	33	3	24	19	5
	celkem	1419	1274	145	599	473	126
2009/2010	veřejné	1061	937	124	497	382	115
	soukromé	332	316	16	91	88	3
	církevní	36	33	3	24	19	5
	celkem	1429	1286	143	612	489	123
2008/2009	veřejné	1065	942	123	498	386	112
	soukromé	333	318	15	87	85	2
	církevní	36	32	4	24	19	5
	celkem	1434	1292	142	609	490	119
2007/2008	veřejné	1077	958	119	501	396	105
	soukromé	329	313	16	88	86	2
	církevní	36	33	3	24	20	4
	celkem	1442	1304	138	613	502	111
2006/2007	veřejné	1199	994	205	566	456	110
	soukromé	331	308	23	87	85	2
	církevní	38	33	5	25	21	4
	celkem	1568	1335	233	678	562	116
2005/2006	veřejné	1543	1307	236	594	496	98
	soukromé	367	343	24	74	73	1
	církevní	41	37	4	24	21	3
	celkem	1951	1687	264	692	590	102

Tab. 12 – Počet tříd středních škol 2005 – 2015

		SŠ - třídy					
		ČR			SR		
		celkem	SŠ	SŠ (SVP)	celkem	SŠ	SŠ (SVP)
2014/2015	veřejné	16074	15218	856	6083	5367	716
	soukromé	3240	3197	43	759	729	30
	církevní	404	388	16	187	175	12
	celkem	19718	18803	915	7029	6271	758
2013/2014	veřejné	16500	15659	841	6303	5589	714
	soukromé	3244	3198	46	765	745	20
	církevní	395	383	12	194	181	13
	celkem	20139	19240	899	7262	6515	747
2012/2013	veřejné	17128	16301	827	6534	5816	718
	soukromé	3344	3300	44	814	798	16
	církevní	389	379	10	195	180	15
	celkem	20861	19980	881	7543	6794	749
2011/2012	veřejné	18014	17128	886	6816	6120	696
	soukromé	3536	3490	46	839	828	11
	církevní	381	373	8	193	179	14
	celkem	21931	20991	940	7848	7127	721
2010/2011	veřejné	18696	17767	929	7143	6434	709
	soukromé	3770	3720	50	843	837	6
	církevní	381	373	8	200	187	13
	celkem	22847	21860	987	8186	7458	728
2009/2010	veřejné	18944	18005	939	7420	6719	701
	soukromé	3884	3821	63	797	792	5
	církevní	378	371	7	192	180	12
	celkem	23206	22197	1009	8409	7691	718
2008/2009	veřejné	19168	18216	952	7549	6873	676
	soukromé	3769	3706	63	777	773	4
	církevní	369	362	7	187	177	10
	celkem	23306	22284	1022	8513	7823	690
2007/2008	veřejné	19257	18303	954	7553	6901	652
	soukromé	3710	3642	68	719	716	3
	církevní	361	357	4	188	179	9
	celkem	23328	22302	1026	8460	7796	664
2006/2007	veřejné	19383	17803	1580	7717	7105	612
	soukromé	3652	3540	112	701	699	2
	církevní	348	339	9	195	189	6
	celkem	23383	21682	1701	8613	7993	620
2005/2006	veřejné	19316	17778	1538	8019	7423	596
	soukromé	3569	3459	110	666	665	1
	církevní	343	335	8	193	188	5
	celkem	23228	21572	1656	8878	8276	602

Tab. 13 – Počet studentů na středních školách 2005 – 2015

		SŠ - studenti					
		ČR			SR		
		celkem	SŠ	SŠ (SVP)	celkem	SŠ	SŠ (SVP)
2014/2015	veřejné	369762	362609	7153	128293	122670	5623
	soukromé	54900	54632	268	13710	13437	273
	církevní	9707	9573	134	3721	3650	71
	celkem	434369	426814	7555	145724	139757	5967
2013/2014	veřejné	382731	375653	7078	132851	126865	5986
	soukromé	55456	55189	267	13767	13568	199
	církevní	9438	9337	101	3765	3694	71
	celkem	447625	440179	7446	150383	144127	6256
2012/2013	veřejné	401676	394557	7119	137885	131870	6015
	soukromé	58717	58465	252	14518	14359	159
	církevní	9272	9190	82	3816	3735	81
	celkem	469665	462212	7453	156219	149964	6255
2011/2012	veřejné	426423	418557	7866	146288	140316	5972
	soukromé	64485	64224	261	15112	15030	82
	církevní	9222	9147	75	3847	3775	72
	celkem	500130	491928	8202	165247	159121	6126
2010/2011	veřejné	450328	441874	8454	156538	150547	5991
	soukromé	72229	71975	254	15709	15670	39
	církevní	9217	9147	70	3990	3925	65
	celkem	531774	522996	8778	176237	170142	6095
2009/2010	veřejné	467144	458527	8617	167937	161967	5970
	soukromé	78730	78285	445	15510	15482	28
	církevní	9297	9244	53	3962	3895	67
	celkem	555171	546056	9115	187409	181344	6065
2008/2009	veřejné	475310	466722	8588	177273	171405	5868
	soukromé	78734	78313	421	15575	15554	21
	církevní	9347	9276	71	4081	4024	57
	celkem	563391	554311	9080	196929	190983	5946
2007/2008	veřejné	480769	471776	8993	182419	176602	5817
	soukromé	78230	77769	461	14595	14576	19
	církevní	9350	9306	44	4219	4166	53
	celkem	568349	558851	9498	201233	195344	5889
2006/2007	veřejné	488016	471280	16736	190480	185095	5385
	soukromé	78581	77566	1015	14396	14386	10
	církevní	9153	9079	74	4626	4583	43
	celkem	575750	557925	17825	209502	204064	5438
2005/2006	veřejné	489305	472079	17226	199938	194500	5438
	soukromé	77124	76150	974	14288	14283	5
	církevní	8977	8919	58	4682	4655	27
	celkem	575406	557148	18258	218908	213438	5470

Tab. 15 – Dosažené vzdělání v populaci 25 – 64 let

		Preprimární a primární	Nižší sekundární	Vyšší sekundární	Terciální
ČR	2004	n	12%	76%	12%
	2009	n	9%	76%	14%
	2014	n	7%	73%	19%
SR	2004	1%	13%	75%	11%
	2009	1%	12%	73%	14%
	2014	n	8%	73%	18%
OECD Ø	2004	14%	18%	44%	23%
	2009	30%		44%	27%
	2014	24%		44%	33%

Tab. 20 – Poměr veřejných a privátních výdajů na vzdělávání

		Primární až postsekundární		Terciální		Všechny stupně	
		Veřejné	Privátní	Veřejné	Privátní	Veřejné	Privátní
ČR	2004	92.1%	7.9%	85.3%	14.7%	90.6%	9.4%
	2009	90.8%	9.2%	82.1%	17.9%	88.4%	11.6%
	2014	90.9%	9.1%	81.1%	18.9%	88.1%	11.9%
SR	2004	98.5%	1.5%	93.3%	6.7%	97.1%	2.9%
	2009	86.8%	13.2%	82.1%	17.9%	85.2%	14.8%
	2014	88.6%	11.4%	76.9%	23.1%	85.7%	14.3%
OECD Ø	2004	92.4%	7.6%	78.2%	21.8%	87.8%	12.2%
	2009	91.2%	8.8%	72.6%	27.4%	84.7%	15.3%
	2014	91.4%	8.6%	69.2%	30.8%	83.9%	16.1%

Tab. 26 – Počet vyučovacích hodin za rok – přímá pracovní doba (60 min)

		Primární	Nižší sekundární	Vyšší sekundární
1996	ČR	635	607	580
	SR	n	n	n
	OECD Ø	807 (817) ¹	716	660
2000	ČR	n	650	621
	SR	n	n	n
	OECD Ø	780	697	628
2002	ČR	793	630	602
	SR	739	659	630
	OECD Ø	803	717	674
2005	ČR	813	647	617
	SR	n	n	n
	OECD Ø	783	698	659
2007	ČR	849	637	608
	SR	n	n	n
	OECD Ø	798	709	653
2010	ČR	862	647	617
	SR	841	652	624
	OECD Ø	783	701	656
2012	ČR	827	620	592
	SR	819	635	607
	OECD Ø	782	689	639

¹ údaj z EaG 2004 (EaG 2009)